

ज्ञानकोश

मासिक चालू घडामोडींवर महत्त्वपूर्ण
(राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय)

MPSC, आणि सरळ सेवा भरतीसाठी
ZP, नगर पालिका, महानगरपालिका आणि
इतर स्पर्धा परीक्षांसाठी उपयुक्त

G20 शिखर परिषद नवी दिल्ली येथे संपन्न

ISRO ने आदित्य L1 मिशन लाँच केले

वहिदा रहमान यांना दादासाहेब फाळके पुरस्कार मिळाला
65 वे रॅमन मॅगसेसे पुरस्कार 2023 विजेत्यांची यादी जाहीर

यूके रशियाच्या वॅगनर गुपवर

'दहशतवादी' संघटना म्हणून बंदी घालणार आहे

आर माधवन यांची FTII पुणेच्या अध्यक्षपदी नियुक्ती करण्यात आली

इकॉनॉमिक फ्रीडम इंडेक्समध्ये भारताचा क्रमांक 87 वा आहे

केंद्र सरकारने नवीन विज्ञान पुरस्कार जारी केले

तीन होयसाळ मंदिरे जागतिक वारसा स्थळे घोषित

संयुक्त राष्ट्र महासभेचे 78 वे अधिवेशन नुकतेच पार पडले

राष्ट्रीय केमिकल्स आणि फर्टिलायझर्सला नवरत्न कंपनीचा दर्जा मिळाला

जम्मू आणि काश्मीरमधील

भदरवाह राजमा आणि रामबन सुलई मधे GI टॅग मिळाला

इंडिया-मिडल ईस्ट-युरोप इकॉनॉमिक कॉरिडॉर (IMEC) ची

स्थापना करण्यासाठी करार करण्यात आला

श्रीनिवासन के. स्वामी यांची 2023-24 साठी

ऑडिट ब्युरो ऑफ सर्क्युलेशनच्या अध्यक्षपदी निवड

OIML प्रमाणपत्रे जारी करू शकणारे भारत 13 वे राष्ट्र बनले आहे

Contents

ज्ञानकोश मासिक चालू घडामोडी सप्टेंबर 2023	3
राष्ट्रीय बातम्या	3
महाराष्ट्र राज्य बातम्या	10
राज्य बातम्या	26
आंतरराष्ट्रीय बातम्या.....	31
नियुक्ती बातम्या.....	32
अर्थव्यवस्था बातम्या.....	32
समित आणि कॉन्फरन्स बातम्या.....	36
योजना आणि समित्यांशी संबंधित बातम्या.....	40
व्यवसाय बातम्या.....	42
कराराच्या बातम्या.....	43
रॅक्स आणि अहवाल बातम्या	43
विज्ञान आणि तंत्रज्ञान बातम्या	45
पुरस्कार बातम्या.....	47
क्रीडा बातम्या	48
पुस्तके आणि लेखक बातम्या	48
संरक्षण बातम्या	48
महत्वाचे दिवस	49
विविध बातम्या.....	50

राष्ट्रीय बातम्या

केंद्रीय मंत्री पियूष गोयल यांनी स्वतंत्र भारताच्या पहिल्या अर्थमंत्र्यांच्या पुतळ्याचे अनावरण केले.

- कोईम्बतूर येथे दक्षिण भारतीय पंचायत असोसिएशनने आयोजित केलेल्या कार्यक्रमात, केंद्रीय वस्त्रोद्योग मंत्री पीयूष गोयल यांनी स्वतंत्र भारताचे पहिले अर्थमंत्री म्हणून काम केलेले आरके षणमुगम चेटी यांच्या पुतळ्याचे उद्घाटन केले.

भारतातील सर्वात मोठ्या गृहनिर्मित अणुऊर्जा प्रकल्पाचे कार्य सुरू झाले.

- भारताच्या ऊर्जा क्षेत्राच्या महत्त्वपूर्ण विकासामध्ये, पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी घोषित केले की गुजरातमधील काक्रापार येथे स्थित 700 मेगावॉट अणुऊर्जा प्रकल्पाने जास्तीत जास्त क्षमतेने आपले कार्य सुरू केले आहे. हा टप्पा ऊर्जा स्वयंपूर्णतेच्या भारताच्या शोधातील एक महत्त्वाचा क्षण आहे आणि स्वदेशी आण्विक तंत्रज्ञानाचा वापर करण्यासाठी देशाची वचनबद्धता अधोरेखित करतो.

भारत सरकार सप्टेंबरमध्ये सहावा राष्ट्रीय पोषण माह साजरा करणार आहे.

- महिला आणि बाल विकास मंत्रालय संपूर्ण सप्टेंबर 2023 मध्ये 6 वा राष्ट्रीय पोषण माह साजरा करत आहे. या वर्षी, जीवन-चक्र दृष्टिकोनाद्वारे कुपोषणाचा सर्वसमावेशकपणे सामना करणे हे उद्दिष्ट आहे.
- पोशन माह 2023 चा केंद्रबिंदू म्हणजे मानवी जीवनातील गंभीर टप्प्यांबद्दल (गर्भधारणा, बाल्यावस्था, बालपण आणि किशोरावस्था) व्यापक जागरूकता निर्माण करणे आहे. "सुपोषित भारत, साक्षर भारत, सशक्त भारत" (पोषण-समृद्ध भारत, सुशिक्षित भारत, सशक्त भारत) या थीमद्वारे संपूर्ण भारतभर पोषणविषयक समज वाढवणे हा यामागचा उद्देश आहे.

मंत्रिमंडळाने संशोधन आणि नवनिर्मित चालना देण्यासाठी पीआरआयपी योजनेला मंजूरी दिली.

- केंद्रीय आरोग्य मंत्रालयाने फार्मास्युटिकल आणि मेडटेक क्षेत्रातील संशोधन आणि नवकल्पना वाढवण्यासाठी महत्त्वाकांक्षी योजना जाहीर केली आहे. हे उद्दिष्ट साध्य करण्यासाठी, त्यांनी फार्मा-मेडटेक क्षेत्रातील संशोधन आणि नवोपक्रम (PRIP) योजना सुरू केली आहे, ज्याला केंद्रीय मंत्रिमंडळाने मान्यता दिली आहे. भारतीय फार्मास्युटिकल उद्योगात जागतिक बाजारपेठेतील सध्याचा 3.4 टक्के हिस्सा 2030 पर्यंत 5 टक्क्यांपर्यंत वाढवण्याची क्षमता आहे या विश्वासाने सरकारने या महिन्याच्या सुरुवातीला ही योजना सुरू केली होती.

राष्ट्रीय धोरण तीन प्रमुख क्षेत्रांवर लक्ष केंद्रित करते:

- नियामक फ्रेमवर्क मजबूत करणे,
- इनोव्हेशनमध्ये गुंतवणुकीला प्रोत्साहन देणे, आणि
- नवोन्मेष आणि संशोधनासाठी इकोसिस्टम सक्षम करणे.

उड्डाण मंत्री ज्योतिरादित्य सिंधिया यांच्या हस्ते ओडिशातील उल्केला विमानतळाचे उद्घाटन

- 31 ऑगस्ट, 2023 रोजी, केंद्रीय नागरी उड्डयन मंत्री ज्योतिरादित्य सिंधिया, नागरी विमान वाहतूक राज्यमंत्री जनरल विजय कुमार सिंग (निवृत्त) यांच्यासमवेत, ओडिशातील उल्केला विमानतळाचे उद्घाटन करून एक महत्त्वपूर्ण टप्पा गाठला. हा विकास महत्त्वाकांक्षी UDAN (उडे देश का आम नागरिक) योजनेचा एक भाग म्हणून आला आहे, ज्याचा उद्देश संपूर्ण भारतातील प्रादेशिक हवाई संपर्क वाढवणे आहे.

ASI ने "अॅडॉप्ट अ हेरिटेज 2.0" इंडियन हेरिटेज अॅप आणि ई-परवानगी पोर्टल लॉंच केले.

- भारताचा समृद्ध सांस्कृतिक वारसा आणि त्याच्या अमूल्य सांस्कृतिक वारशाचे जतन आणि संवर्धन सुनिश्चित करण्यासाठी, ASI (भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण) 4 सप्टेंबर 2023 रोजी संवेत सभागृह, IGNCIA येथे "Adopt a Heritage 2.0" कार्यक्रम सुरू करणार आहे.
- "अॅडॉप्ट अ हेरिटेज 2.0" हा कार्यक्रम 2017 मध्ये लॉंच केलेल्या त्याच्या पूर्ववर्तीद्वारे रचलेल्या पायावर एक सुधारित आणि गतिशील पुढाकार इमारत आहे. हा कार्यक्रम कॉर्पोरेट हितधारकांच्या कॉर्पोरेट सोशल रिस्पॉन्सिबिलिटी (CSR) निधीचा वापर करून हेरिटेज स्थळांवर सुविधा सुधारण्यात सक्रिय सहभाग सुलभ करण्यासाठी डिझाइन करण्यात आला आहे.

13 हिमालयीन राज्ये

- भारतीय हिमालयीन प्रदेश 13 भारतीय राज्ये/केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये पसरलेला आहे आणि 2500 किमी पसरलेला आहे.

बातम्यांमध्ये का आहे?

- केंद्र 13 हिमालयीन राज्यांच्या "वाहून जाण्याच्या क्षमतेचे" मूल्यमापन करण्यासाठी 13 सदस्यीय तांत्रिक समिती स्थापन करेल.
- या राज्यांमधील आपत्ती कमी करणे आणि रोखणे.

TEST SERIES

Marathi & English

जिल्हा परिषद (ZP)

भरती 2023

आरोग्य कर्मचारी पदांसाठी

10 Full Length Tests

13 हिमालयीन राज्यांची नावे:

1. जम्मू आणि काश्मीर,
2. लाडाक,
3. उत्तराखंड,
4. हिमाचल प्रदेश,
5. अरुणाचल प्रदेश,
6. मणिपूर,
7. मेघालय,
8. मिझोरम,
9. नागालँड,
10. सिक्कीम,
11. त्रिपुरा,
12. आसाम
13. पश्चिम बंगाल.

कलम 370**बातमीत का?**

- नुकत्याच झालेल्या SC सुनावणी आणि निकालामुळे चर्चेत
- अनेक याचिकांनी जम्मू आणि काश्मीर राज्य पुनर्रचना कायद्यालाही आव्हान दिले, ज्याद्वारे राज्याचे 30 ऑक्टोबर 2019 पासून दोन केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये विभाजन करण्यात आले.

पार्श्वभूमी:

- 17 ऑक्टोबर 1949 रोजी भारतीय संविधानात कलम 370 जोडण्यात आले.
- ही 'तात्पुरती तरतूद (टेम्पररी प्रोव्हिजन)' म्हणून जोडली गेली, ज्याने जम्मू आणि काश्मीरला सूट मिळाली ज्यामुळे त्याला स्वतःची राज्यघटना तयार करण्याची परवानगी मिळाली आणि राज्यातील भारतीय संसदेच्या वैधानिक अधिकारांवर निर्बंध घालण्यात आले.
- एन गोपालस्वामी अयंगर यांनी कलम 306 अ म्हणून संविधानाच्या मसुद्यात या कलमाला सादर केले होते.
- कलम 370 अंतर्गत: जम्मू आणि काश्मीरच्या संविधान सभेला भारतीय राज्यघटनेचे कोणते कलम राज्याला लागू करावे, याची शिफारस करण्याचा अधिकार देण्यात आला होता,
- राज्याच्या घटनेचा मसुदा तयार केल्यानंतर जम्मू-काश्मीर संविधान सभा बरखास्त करण्यात आली.
- कलम 370 मधील कलम 3 भारताच्या राष्ट्रपतींना त्याच्या तरतुदी आणि व्याप्तीमध्ये सुधारणा करण्याचा अधिकार देते आणि म्हणून 2019 मध्ये, कलम 370 रद्द करण्यात आले आणि जम्मू काश्मीरला विधिमंडळासह केंद्र शासित प्रदेशाचा दर्जा देण्यात आला.

न्याय संहिता बिल

- 1834 मध्ये थॉमस बॅबिंग्टन मॅकॉले यांच्या अध्यक्षतेखालील पहिल्या कायदा आयोगाने भारतीय दंड संहितेचा मसुदा तयार केला होता. जानेवारी 1860 मध्ये ही संहिता लागू झाली.
- भारतीय न्याय संहिता विधेयक, 2023 हे IPC रद्द करेल आणि पुनर्स्थापित करेल.
- बीएनएस विधेयकात बदनामी, महिलांविरुद्धचे गुन्हे आणि आत्महत्येचा प्रयत्न यासह विद्यमान तरतुदींमध्ये अनेक बदल सुचवण्यात आले आहेत.
- IPC मध्ये 511 कलमे आहेत, तर बीएनएस विधेयकात 356 तरतुदी आहेत.

2019 मध्ये भारतात 1.67 दशलक्ष मृत्यूंना वायू प्रदूषण जबाबदार आहे

- 2019 मध्ये भारतात वायू प्रदूषणामुळे प्रदूषणाशी संबंधित 1.67 दशलक्ष मृत्यू झाले.
- अशा मृत्यूंपैकी बहुतेक मृत्यू पीएम-2.5 (2.5 मायक्रॉन आकाराचे अतिसूक्ष्म धूलिकण) मुळे झाले आहेत.

इडुक्की धरणातून सुरक्षेला मोठा धोका असल्याची माहिती आहे

- इडुक्की धरण हे केरळमधील इडुक्की जिल्ह्यात स्थित दोन ग्रॅनाइट टेकड्यांमधील एका अरुंद घाटात पेरियार नदीच्या पलीकडे बांधलेले दुहेरी वक्र कमान धरण आहे.
- 168.91 मीटर उंचीवर हे आशियातील सर्वोच्च कमान धरणपैकी एक आहे.
- हे धरण चेरुथोनी आणि कुलमावू येथे इतर दोन धरणांसह बांधले गेले.
- तीन धरणे आणि दोन सॅडल बंधारे, कुलामावू सॅडल डॅम (जंक्शनजवळ) आणि कुलमावू सॅडल डॅम (उजवा किनारा) यांनी मिळून परिसरात एक कृत्रिम तलाव तयार केला आहे.

अन्न प्रक्रिया क्षेत्र 2024 पर्यंत 9 दशलक्ष रोजगार निर्माण करेल.

- भारताचा घरगुती वापर चौपट होईल, ज्यामुळे ते अन्न आणि अन्न तंत्रज्ञानाचा जगातील 5वा सर्वात मोठा ग्राहक बनेल

आरोग्य मैत्री क्यूब

- भारताने "आरोग्य मैत्री घन" नावाचे जगातील पहिले पोर्टेबल आपत्ती रुग्णालय बांधले आहे.
- हॉस्पिटलला एअरलिफ्ट करून 72 क्यूब्समध्ये एकत्र केले जाऊ शकते ज्यामध्ये आवश्यक वैद्यकीय उपकरणे आणि पुरवठा आहे.
- क्यूब्स नैसर्गिक आपत्ती किंवा संकटांच्या वेळी 200 बचावलेल्या लोकाने 48 तासांसाठी आधार देऊ शकतात.
- हे BHISHM (भारत हेल्थ इनिशिएटिव्ह फॉर सहयोग हित अँड मैत्री) प्रकल्पांतर्गत विकसित केले गेले आहे.
- हॉस्पिटलमध्ये ऑपरेशन थिएटर, मिनी-आयसीयू, व्हेंटिलेटर, रक्त तपासणी उपकरणे, एक एक्स-रे मशीन, एक स्वयंपाक केंद्र, अन्न, पाणी, निवारा, वीज जनरेटर यांचा समावेश आहे.

क्यूब बदल:

- "आरोग्य मैत्री क्यूब" हा "आरोग्य मैत्री" प्रकल्पाचा भाग आहे. नैसर्गिक आपत्ती किंवा मानवतावादी संकटांमुळे प्रभावित झालेल्या कोणत्याही विकसनशील देशाला आवश्यक वैद्यकीय पुरवठा करणे हे या प्रकल्पाचे उद्दिष्ट आहे.

पंतप्रधानांनी मॉरिशसच्या नेत्याशी चर्चा केली

- पंतप्रधान मोदी यांनी त्यांचे समकक्ष प्रविंद जगन्नाथ यांच्यासमवेत पायाभूत सुविधा, फिनटेक, संस्कृती आणि बरेच काही यासारख्या क्षेत्रातील सहकार्यावर चर्चा केली.

भारताच्या सागरी जैवविविधतेवर CMFRI चे संशोधन UN बैठकीत प्रदर्शित

- ICAR-सेंट्रल मरीन फिशरीज रिसर्च इन्स्टिट्यूट (CMFRI) च्या भारताच्या सागरी परिसंस्थेवरील संशोधनाचे निष्कर्ष UN बैठकीत प्रदर्शित करण्यात आले.
- जागतिक जैवविविधता फ्रेमवर्कवर चर्चा करण्यासाठी सोल, दक्षिण कोरिया येथे संयुक्त राष्ट्रांची बैठक झाली.

महत्त्वाचे मुद्दे

- भारताने सागरी परिसंस्थेचे संवर्धन, विशेषतः खारफुटी आणि प्रवाळ खडक, सागरी संरक्षित क्षेत्रांची ओळख आणि शाश्वत सागरी मासेमारीला प्रोत्साहन देण्यासाठी आपल्या वचनबद्धतेवर भर दिला.
- भारताने सस्टेनेबल ओशन इनिशिएटिव्ह (SOI) कार्यशाळेवर भर दिला, ज्याचा उद्देश जैव विविधतेवर (CBD) UN कन्व्हेन्शन च्या कुनमिंग-मॉन्ट्रियल वैश्विक जैवविविधता फ्रेमवर्क (KMGBF) च्या अंमलबजावणीला गती देणे आहे.
- समुद्रातील परिसंस्था पुनर्संचयित करण्याच्या प्रयत्नांचा एक भाग म्हणून पाण्याखालील कोरल प्रतिमांचे वर्गीकरण करण्यासाठी सखोल शिक्षण-सक्षम प्रतिमा ओळख मॉडेल विकसित करण्यासाठी CMFRI च्या संशोधनावर अहवालात प्रकाश टाकण्यात आला आहे.
- उत्तर हिंद महासागर क्षेत्रातील जलचर आक्रमक प्रजातींचे स्थानिक वितरण मॅप करण्यासाठी CMFRI च्या प्रयत्नांचाही त्यात उल्लेख आहे.

तुम्हाला माहित आहे का?

- SOI हे जागतिक व्यासपीठ आहे जे भागीदारी निर्माण करण्याचा आणि सागरी आणि किनारी जैवविविधतेशी संबंधित जागतिक उद्दिष्टे आणि ध्येय साध्य करण्यासाठी क्षमता वाढवण्याचा प्रयत्न करते.

2014 पूर्वीच्या प्रकरणांच्या तपासासाठीही सीबीआयला परवानगीची गरज नाही: सुप्रीम कोर्ट

- एका घटनापीठाने असे मानले की सर्वोच्च न्यायालयाच्या 2014 चा निकाल ज्याने केंद्रीय अन्वेषण ब्यूरो (CBI) ला वरिष्ठ सरकारी अधिकाऱ्यांविरुद्धच्या भ्रष्टाचाराच्या प्रकरणांची चौकशी करण्यापूर्वी पूर्व परवानगी घेणे बंधनकारक करणारी कायदेशीर तरतूद अवैध घोषित केली होती, त्याचा पूर्वलक्षी प्रभाव आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- न्यायमूर्ती संजय किशन कौल यांच्या अध्यक्षतेखालील पाच न्यायाधीशांच्या खंडपीठाने सांगितले की, दिल्ली विशेष पोलीस आस्थापना (DSPE) कायद्याचे कलम 6A, सीबीआयला नियंत्रित करणारा कायदा, 11 सप्टेंबर 2003 रोजी प्रवेश केल्याच्या दिवसापासूनच ही तरतूद रद्द करण्यात आली आहे.
- 106 पानांच्या निकालात असे म्हटले आहे की कलम 6A ने मूलभूत अधिकारांचे उल्लंघन केले आहे आणि एकदा कायदा संविधानाच्या भाग-III चे (मूलभूत हक्क) उल्लंघन करणारा कायदा असंवैधानिक असल्याचे घोषित केले गेले, तर ते जन्मतःच रद्द केले जाईल, लागू न करण्यायोग्य आणि अयोग्य.
- याचा अर्थ असा की, सर्वोच्च न्यायालयाच्या निकालाच्या तारखेपूर्वीच भ्रष्टाचाराच्या प्रकरणांमध्ये गुंतलेले वरिष्ठ सरकारी अधिकारी, पूर्व मंजुरीची आवश्यकता अवैध ठरवून यापुढे पूर्वपरवानगीचे संरक्षण मिळवू शकणार नाहीत.

अन्न सुरक्षेची निगडीत भारतात विस्कळीत हवामान आणि हवामानातील घटनांची मालिका**एल निनो-सदर्न ऑसिलेशन (ENSO) चक्र.**

- एल निनो आणि ला निना हे विषुववृत्तीय पॅसिफिक प्रदेशातील समुद्राच्या तापमानातील फरकांमुळे उद्भवणारे जटिल हवामान नमुने आहेत. ते एल निनो-सदर्न ऑसिलेशन (ENSO) चक्र म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या विरुद्ध टप्पे आहेत.
- ENSO चक्र पूर्व-मध्य इक्वेटोरियल पॅसिफिकमधील समुद्र आणि वातावरण यांच्यातील तापमानातील चढउतारांचे वर्णन करते.
- एल निनो आणि ला निना भाग सामान्यतः नऊ ते 12 महिने टिकतात, परंतु काही प्रदीर्घ घटना वर्षानुवर्षे टिकू शकतात.

एल निनो

- एल निनो हा एक हवामानाचा नमुना आहे जो पूर्वेकडील उष्णकटिबंधीय प्रशांत महासागरातील पृष्ठभागाच्या पाण्याच्या असामान्य तापमानवाढीचे वर्णन करतो.
- हा एल निनो-सदर्न ऑसिलेशन (ENSO) नावाच्या मोठ्या घटनेचा "उबदार टप्पा" आहे.
- हे ला निनो पेक्षा अधिक वारंवार येते.
- एल निनो हे स्पॅनिशमध्ये "लिटिल बॉय" किंवा "ख्रिस्त चाइल्ड" चे सैल भाषांतर आहे.
- एल निनो हे मध्य-पूर्व इक्वेटोरियल पॅसिफिकमधील समुद्राच्या पाण्याचे तापमानवाढ आहे जे दर काही वर्षांनी होते (पेरूच्या किनाऱ्यावरील उबदार टप्पा).
- एल निनो दरम्यान, विषुववृत्तीय पॅसिफिकमध्ये पृष्ठभागाचे तापमान वाढते
- यामुळे व्यापारी वारे कमजोर होतात — पूर्व-पश्चिम वारे जे विषुववृत्ताजवळ वाहतात.
- एल निनोमुळे, अमेरिकेतून आशियाकडे वाहणारे पूर्वेचे व्यापारी वारे दिशा बदलून पश्चिमेकडे बदलतात.
- अशा प्रकारे ते पश्चिम पॅसिफिकमधून अमेरिकेकडे उबदार पाणी आणते

संसदेच्या 75 वर्षांच्या प्रवासावर चर्चा करण्यासाठी विशेष सत्र, CEC, प्रेसवरील विधेयके

- "संवाद सभेपासून सुरू झालेला 75 वर्षांचा संसदीय प्रवास - उपलब्धी, अनुभव, आठवणी आणि शिकणे" या विषयावर चर्चा होईल.
- नवीन संसद भवनात स्थलांतरित करण्याच्या योजनेचा अजेंडा सूचित करतो.
- तीन विधेयके घेतली जातील:
 - a) पोस्ट ऑफिस बिल, 2023 "भारतातील पोस्ट ऑफिसशी संबंधित कायद्याचे एकत्रीकरण आणि सुधारणा" करण्यासाठी;
 - b) मुख्य निवडणूक आयुक्त आणि इतर निवडणूक आयुक्त (नियुक्ती, सेवेच्या अटी आणि पदाची मुदत) विधेयक, "मुख्य निवडणूक आयुक्त आणि इतर निवडणूक आयुक्तांच्या नियुक्ती, सेवाशर्ती आणि पदाचा कार्यकाळ यांचे नियमन करण्यासाठी";
 - c) निरसन आणि सुधारणा विधेयक, 2023 "काही कायदे रद्द करण्यासाठी आणि कायद्यात सुधारणा करण्यासाठी"

- या व्यतिरिक्त, लोकसभा अधिवक्ता (सुधारणा) विधेयक, 2023 आणि प्रेस आणि नियतकालिकांची नोंदणी विधेयक, 2023 हाती घेईल.

कार्यकर्त्यांनी प्राण्यांच्या लैंगिक अत्याचाराशी संबंधित कायदेशीर पळवाटांवर चिंता व्यक्त केली

- भारतीय न्याय संहिता (BNS), 2023 विधेयकामध्ये प्राण्यांवरील लैंगिक गुन्ह्यांना संबोधित करण्यासाठी कोणतीही तरतूद नसल्याबद्दल संपूर्ण भारतातील प्राणी हक्क कार्यकर्त्यांनी चिंता व्यक्त केली आहे ज्यात भारतीय दंड संहिता (IPC), 1860 रद्द करण्याचा प्रयत्न केला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- IPC च्या कलम 377 मधील काही भाग काढून टाकणाऱ्या 2018 च्या निकालाने समलिंगी प्रौढ व्यक्तींमध्ये समती देणाऱ्या लैंगिक संबंधांना गुन्हेगार ठरवले असताना, त्याने बेस्टियलिटी प्रश्नाकडे लक्ष दिलेले नाही.
- सध्या, आयपीसीच्या कलम 377 नुसार पाशवी वर्तनात गुंतलेल्यांना शिक्षेची तरतूद आहे.
- त्यात असे म्हटले आहे, "जो कोणी स्वेच्छेने कोणत्याही पुरुष, स्त्री किंवा प्राण्याशी निसर्गाच्या आदेशाविरुद्ध शारीरिक संबंध ठेवतो, त्याला जन्मठेपेची शिक्षा किंवा दहा वर्षांपर्यंतच्या मुदतीसाठी कोणत्याही वर्णनाच्या कारावासाची शिक्षा दिली जाईल आणि ती व्यक्ती देखील दंडास जबाबदार आहे."

टीप: बेस्टियलिटी चा अर्थ मनुष्य आणि प्राणी यांच्यातील लैंगिक संबंध आहे.

राष्ट्रीय रोग नियंत्रण केंद्र (NCDC)

- एनसीडीसीच्या अधिकाऱ्यांचे केंद्रीय पथक केरळमधील कोझिकोड जिल्ह्यातील मारुथोकारा आणि अयानचेरी भागांना भेट देण्याची अपेक्षा आहे जिथे नुकतेच निपाह संसर्गामुळे दोन व्यक्तींचा मृत्यू झाला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

राष्ट्रीय रोग नियंत्रण केंद्र (NCDC):

- ही भारतीय आरोग्य सेवा महासंचालनालय, आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालयाच्या अंतर्गत एक संस्था आहे.
- संचालक, केंद्रीय आरोग्य सेवेच्या सार्वजनिक आरोग्य उप-कडरचे अधिकारी, संस्थेचे प्रशासकीय आणि तांत्रिक प्रमुख आहेत.
- मुख्यालय: नवी दिल्ली.
- संसर्गजन्य रोगांचे प्रतिबंध आणि नियंत्रण सुलभ करणारी रोगनिरीक्षणासाठी देशातील नोडल एजन्सी म्हणून एनसीडीसी काम करते.

भाषेशी संबंधित संविधान लेख

- केंद्रीय गृहमंत्री अमित शहा म्हणाले की, कार्यालयीन कामकाजात साधे आणि स्पष्ट हिंदी शब्द वापरले पाहिजेत, ते म्हणाले की भाषा बदलाचे तत्त्व असे सांगते की "भाषा जटिलतेकडून साधेपणाकडे जाते".
- मंत्री म्हणाले की, स्वातंत्र्य चळवळीच्या कठीण दिवसात देशाला एकत्र आणण्यात हिंदी भाषेने अभूतपूर्व भूमिका बजावली, देशात पूर्वेकडून पश्चिमेकडे आणि उत्तरेकडून दक्षिणेकडील अनेक भाषा आणि बोलींमध्ये विभागलेल्या देशात एकतेची भावना निर्माण केली आणि स्वातंत्र्यलढ्याला पुढे नेण्यात महत्त्वाची भूमिका बजावली

महत्त्वाचे मुद्दे

- भारतीय राज्यघटनेतील कलम 343 द्वारे संघाच्या अधिकृत भाषेबद्दल माहिती मिळते
- कलम 344 द्वारे अधिकृत भाषेवरील संसदेच्या आयोग आणि समितीबद्दल माहिती मिळते

सर्वोच्च न्यायालय राष्ट्रीय न्यायिक डेटा ग्रिडमध्ये सामील झाले

- सर्वोच्च न्यायालयात खटले दाखल करणे आणि निकाली काढणे यासंबंधीचा रिअल-टाइम डेटा आता केवळ एका माऊसच्या क्लिकच्या अंतरावर सामान्य माणसाच्या बोटांच्या टोकावर उपलब्ध होणार आहे.
- भारताचे सरन्यायाधीश डी.वाय. चंद्रचूड** राष्ट्रीय न्यायिक डेटा ग्रीड (NJDG) वर सर्वोच्च न्यायालयाच्या ऑनबोर्डिंगची घोषणा केली.

महत्त्वाचे मुद्दे

- NJDG पोर्टल हे डेटाचे राष्ट्रीय भांडार आहे देशभरातील न्यायालयांनी स्थापन केलेल्या, प्रलंबित आणि निकाली काढलेल्या प्रकरणांशी संबंधित.
- NJDG वर सर्वोच्च न्यायालयाच्या केस डेटाचे ऑनबोर्डिंग 'ओपन डेटा पॉलिसी' वर आधारित आहे.
- डेटा NJDG वर रिअल-टाइम आणि दररोज अपलोड केला जाईल.

सर्व नोंदवलेले जन्म आणि मृत्यू 1 ऑक्टोबरपासून डिजिटल पद्धतीने नोंदणीकृत होतील

- 1 ऑक्टोबर 2023 पासून देशातील सर्व जन्म आणि मृत्यूची नोंद केंद्राच्या पोर्टलवर डिजिटल पद्धतीने केली जाईल.

महत्त्वाचे मुद्दे

- डिजिटल जन्म प्रमाणपत्रांचा मार्ग मोकळा करणारा जन्म आणि मृत्यू (सुधारणा) कायदा, 2023 1 ऑक्टोबर 2023 पासून लागू होईल.
- डिजिटल जन्म प्रमाणपत्रे शैक्षणिक संस्थांमध्ये प्रवेश, ड्रायव्हिंग लायसन्ससाठी अर्ज, सरकारी नोकऱ्या, पासपोर्ट किंवा आधार, मतदार नोंदणी आणि विवाह नोंदणी आणि इतरांसाठी वापरले जाणारे एकल दस्तऐवज असेल.
- केंद्रीकृत डेटाबेस राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदणी (NPR), रेशन कार्ड, मालमत्ता नोंदणी आणि मतदार याद्या देखील अद्यतनित करेल.

राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदणी (NPR) आणि जनगणना

राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदणी (National Population Register (NPR)):

- राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदणी (NPR) ही देशातील सामान्य रहिवाशांची नोंदणी आहे.
- त्यात भारतीय नागरिकांसह परदेशी नागरिकांचाही समावेश आहे.
- नागरिकत्व (नागरिकांची नोंदणी आणि राष्ट्रीय ओळखपत्र जारी करणे) नियम, 2003 नुसार, एक सामान्य रहिवासी अशी व्यक्ती आहे जी गेल्या 6 महिन्यांपासून किंवा त्याहून अधिक काळ स्थानिक क्षेत्रात वास्तव्य करत आहे किंवा एखादी व्यक्ती त्या भागात पुढील 6 महिने किंवा अधिक कालावधीसाठी राहण्याची इच्छा आहे.
- नागरिकत्व कायदा 1955 आणि नागरिकत्व (नागरिकांची नोंदणी आणि राष्ट्रीय ओळखपत्र जारी करणे) नियम, 2003 अंतर्गत स्थानिक (गाव/उप-शहर), तालुका, जिल्हा, राज्य आणि राष्ट्रीय स्तरावर तयार केले जात आहे.

जनगणना ही देशाच्या लोकसंख्येची गणना आहे आणि ती 10 वर्षांच्या अंतराने आयोजित केली जाते.

एनपीआर विरुद्ध जनगणना

- दशवार्षिक (दर दहा वर्षांनी होणारी) जनगणना ही भारतातील लोकांच्या विविध वैशिष्ट्यांवरील विविध सांख्यिकीय माहितीचा सर्वात मोठा एकमेव स्त्रोत आहे.
- एनपीआरमध्ये केवळ लोकसंख्याशास्त्रीय माहिती असते, तर जनगणनेसाठी लोकसंख्याशास्त्र, आर्थिक क्रियाकलाप, साक्षरता आणि शिक्षण आणि इतरांमधील घरे आणि घरगुती सुविधांसारख्या माहितीसाठी अधिक तपशील आवश्यक असतात.

इंडिया विरुद्ध भारत वाद

- G-20 शिखर परिषदेच्या पाहुण्यांना पाठवलेल्या डिनरच्या निमंत्रणांमध्ये भारताच्या राष्ट्रपतींचे नाव 'भारताचे राष्ट्रपती' असे होते.
- मोदी सरकार हे नाव बदलून फक्त भारत ठेवण्याचा विचार करत असल्याचा आरोप सरकारच्या टीकाकारांनी केला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- कलम 1 म्हणते, "इंडिया, म्हणजे भारत, राज्यांचा संघ असेल".
- संविधानात दुरुस्ती करून देशाचे नाव कधीही बदलण्याचा पूर्ण अधिकार संसदेला आहे.
- कलम 368 घटनादुरुस्तीशी संबंधित आहे.

तुम्हाला माहित आहे का?

- कलम 52 मध्ये प्रेसिडेंट ऑफ इंडिया असा उल्लेख आहे. त्यामुळे घटनात्मकदृष्ट्या देशात भारताचा राष्ट्रपती नाही.
- कलम 394अ अन्वये राष्ट्रपतींच्या अधिकाराखाली प्रकाशित झालेल्या हिंदी आवृत्तीशिवाय संविधानाच्या कोणत्याही कलमात 'भारत' हा शब्द वापरला जात नाही.
- राज्यघटनेच्या हिंदी भाषांतरातील कलम 1 मध्ये "इंडिया म्हणजे भारत" असे म्हटले आहे, जे भारताला भारताचे भाषांतर मानले जाते हे दर्शवते.

शांतिनिकेतनला युनेस्कोने जागतिक वारसा स्थळ घोषित केले

- शांतिनिकेतन, पश्चिम बंगालमधील प्रसिद्ध ठिकाण जिथे कवी रवींद्रनाथ टागोर यांनी एक शतकापूर्वी विश्व-भारतीची स्थापना केली होती, ते युनेस्कोच्या जागतिक वारसा यादीत समाविष्ट केल्या गेले आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- कवी आणि तत्वज्ञानी टागोर यांनी 1901 मध्ये स्थापित केलेले, शांतिनिकेतन हे प्राचीन भारतीय परंपरांवर आधारित निवासी शाळा आणि कलेचे केंद्र होते आणि धार्मिक आणि सांस्कृतिक सीमा ओलांडून मानवतेच्या एकतेचे दर्शन होते.
- मानवतेची एकता किंवा "विश्व भारती" ओळखून 1921 मध्ये शांतिनिकेतन येथे 'जागतिक विद्यापीठ' स्थापन करण्यात आले.
- 20 व्या शतकाच्या पूर्वार्धात प्रचलित ब्रिटीश औपनिवेशिक स्थापत्य अभिमुखता आणि युरोपियन आधुनिकतेपेक्षा वेगळे, शांतिनिकेतन संपूर्ण प्रदेशातील प्राचीन, मध्ययुगीन आणि लोक परंपरांवर आधारित पॅन-आशियाई आधुनिकतेकडे दृष्टीकोन दर्शवते.

OIML प्रमाणपत्रे जारी करू शकणारे भारत 13 वे राष्ट्र बनले आहे

- भारत आज 12 राष्ट्रांच्या एका विशेष क्लबमध्ये सामील झाला आहे. भारताला आता इंटरनॅशनल ऑर्गनायझेशन ऑफ लीगल मेट्रोलॉजी (OIML) – एक आंतरराष्ट्रीय मानक-सेटिंग संस्था – मान्यता प्रमाणपत्रे जारी करण्यास अधिकृत केले आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- भारत आता त्याच्या देशांतर्गत उत्पादकांना वजन आणि मापन उत्पादने जसे की वजनाची उपकरणे, टॅक्सी मीटर, स्पीडोमीटर, कृषी मापन यंत्रे जसे की अन्नधान्य आर्द्रता मीटर, आरोग्याशी संबंधित उपकरणे जसे की एक्झॉस्ट मापन आणि पेयांचे अल्कोहोल सामग्री इ. आंतरराष्ट्रीय बाजारात निर्यात करण्यासाठी समर्थन देऊ शकतो.

इंटरनॅशनल ऑर्गनायझेशन ऑफ लीगल मेट्रोलॉजी (OIML)

- ही एक आंतर-सरकारी संस्था आहे जी 1955 मध्ये कायदेशीर मेट्रोलॉजी (मापन विज्ञान) प्रक्रियेच्या जागतिक सामंजस्यास प्रोत्साहन देण्यासाठी तयार केली गेली आहे जी आंतरराष्ट्रीय व्यापाराला आधार देते आणि सुलभ करते.
- यात 63 सदस्य राज्ये आणि 64 संबंधित सदस्य आहेत. भारत 1956 मध्ये सदस्य झाला.
- भारत आता ऑस्ट्रेलिया, स्वित्झर्लंड, चीन, झेक प्रजासत्ताक, जर्मनी, डेन्मार्क, फ्रान्स, युनायटेड किंग्डम, जपान, नेदरलँड्स, स्वीडन आणि स्लोव्हाकिया या राष्ट्रांचा एक विशेष समूह आहे, हे जगभरातील 13 वा देश म्हणून OIML मान्यता प्रमाणपत्रे जारी करण्यासाठी अधिकृत आहे.

2030 पर्यंत भारतातील असंसर्गजन्य रोगांचा (NCD) भार जवळपास \$4 ट्रिलियन असेल.

- बालमृत्यूचे प्रमाण चार पटीने, मातामृत्यूचे प्रमाण सात पटीने सुधारले आहे आणि भारतीयांचे सरासरी आयुर्मान 55 वर्षांवरून आता 70 पेक्षा जवळपास 30% वाढले आहे.
- आज, भारताकडे जागतिक दर्जाच्या आरोग्यसेवा पायाभूत सुविधा आहेत ज्यात अतुलनीय क्लिनिकल टॅलेंट आहे जे अविश्वसनीय प्रमाणात आणि जागतिक किमतीच्या काही अंशांवर क्लासचे क्लिनिकल परिणाम सर्वोत्तम देते.
- अवयव प्रत्यारोपण, कार्डिओलॉजी, ऑन्कोलॉजी आणि बरेच काही यासारख्या अत्यंत विशिष्ट क्षेत्रात भारताच्या कौशल्याने देशाला वैद्यकीय मूल्याच्या प्रवासासाठी (MVT) एक वेगाने वाढणारे गंतव्यस्थान बनवले आहे, यात केवळ किमतीसाठीच नाही तर प्रवेशाचा वेग आणि निखळ गुणवत्तेसाठी देखील. काळजी घेतल्या जाते.
- भारतातील AI खर्च 2025 पर्यंत \$11.78 बिलियनपर्यंत पोहोचण्याची अपेक्षा आहे. 2035 पर्यंत भारताच्या अर्थव्यवस्थेत \$1 ट्रिलियनची भर पडेल अशी अपेक्षा आहे.

कुनो चित्ता हिवाळ्यात कॉलर लावून जंगलात सोडले जातील

- कुनो मधील चित्ते हिवाळा सुरू झाल्यानंतर जंगलात सोडले जाण्याची शक्यता आहे आणि त्यांना त्यांच्या कॉलर परत बसवल्या जातील.

महत्त्वाचे मुद्दे

- कुनो राष्ट्रीय उद्यान हे मध्य भारतातील मध्य प्रदेशातील श्योपूर जिल्ह्यात विंध्यन टेकड्यांजवळ आहे.
- 748 चौ. किमी क्षेत्रफळ असलेले हे उद्यान मोठ्या कुनो वन्यजीव विभागात स्थित आहे.
- सुरुवातीला वन्यजीव अभयारण्य म्हणून स्थापन करण्यात आले होते, केवळ 2018 मध्येच सरकारने त्याचा दर्जा राष्ट्रीय उद्यानात बदलला.
- कुनो नदी (चंबळ नदीच्या मुख्य उपनद्यांपैकी एक) या नदीच्या नावावरून हे नाव दिले गेले आहे, कुनो हा मुख्यतः गवताळ प्रदेश आहे.
- वनस्पति आणि प्राणी: जंगलाच्या संरक्षित क्षेत्रामध्ये जंगलातील मांजर, भारतीय बिबट्या, आळशी अस्वल, भारतीय लांडगा, पट्टेदार हायना, गोल्डन जॅकल, बंगाल फॉक्स आणि ढोले आणि 120 पेक्षा जास्त पक्ष्यांच्या प्रजाती आहेत.
- कुनो नॅशनल पार्कची निवड 'भारतातील चित्ताच्या परिचयासाठी कृती योजना' अंतर्गत करण्यात आली.

Ni-kshay 2.0 पोर्टल

- Ni-kshay 2.0 पोर्टल क्षयग्रस्त व्यक्तींना समुदाय समर्थन देण्यासाठी आणि कॉर्पोरेट सोशल रिस्पॉन्सिबिलिटी (CSR) संधींचा लाभ घेण्यासाठी डिजिटल व्यासपीठ प्रदान करते.
- या उपक्रमाचा एक भाग म्हणून 'डिफरेंशिएटेड टीबी केअर' चा उद्देश रूग्णांचे मूल्यांकन करणे आणि क्षयग्रस्त लोकांना रूग्णवाहक काळजी घेणे किंवा आरोग्य सुविधेत प्रवेश घेणे आवश्यक आहे की नाही हे ठरवणे. ठरवण्यासाठी रूग्णांचे मूल्यांकन करणे आणि त्यांचे परीक्षण करणे हे उद्दिष्ट आहे.

लोकसभेत महिला कोटा विधेयक सादर

- केंद्र सरकारने लोकसभेत महिला आरक्षण विधेयक मंजूर करून कनिष्ठ सभागृहात आणि विधानसभेतील एक तृतीयांश जागा महिलांसाठी राखीव ठेवल्या आहेत.

महत्त्वाचे मुद्दे

- हे संविधान (एकशे अठ्ठावीसवे) दुरुस्ती विधेयक, 2023 म्हणून मांडले आहे.
- 2026 च्या परिसीमन कवायतीनंतरच जनगणनेच्या डेटाचा वापर करून त्याची अंमलबजावणी केली जाईल.
- त्यामुळे लोकसभेतील आरक्षण 2024 मध्ये नव्हे तर 2029 च्या लोकसभा निवडणुकीत लागू केले जाऊ शकते.
- सध्याच्या 82 सदस्यांच्या सहभागावरून महिलांचा सहभाग 181 वर जाईल.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- देवेगौडा सरकारने 1996 मध्ये पहिल्यांदा संसदेत मांडले होते

परिसीमन आयोगाबद्दल माहिती

- 128 वी घटनादुरुस्ती विधेयक, 2023 ची अंमलबजावणी 2026 च्या परिसीमानंतर केली जाईल.

महत्त्वाचे मुद्दे

- लोकसंख्येनुसार मतदारसंघाच्या सीमा समायोजित करण्याशी संबंधित परिसीमन.

- **घटनेच्या कलम 82 आणि कलम 170** संसदेला प्रत्येक जनगणनेनंतर अनुक्रमे लोकसभा आणि राज्यांच्या विधानसभामधील जागा वाटपाचे समायोजन करण्याचा अधिकार देतात.

सीमांकन आयोगाबद्दल

- राज्याच्या विधानसभा आणि लोकसभा निवडणुकीसाठी वेगवेगळ्या मतदारसंघांच्या सीमारेषा आखण्याचे आणि पुन्हा रेखाटण्याचे काम सोपविण्यात आलेली ही एक उच्चाधिकारी समिती आहे.
- त्याची नियुक्ती राष्ट्रपती करतात आणि निवडणूक आयोगाच्या सहकार्याने काम करतात.
- आयोग - एक सेवानिवृत्त किंवा कार्यरत सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश (अध्यक्ष), निवडणूक आयुक्त आणि संबंधित राज्य निवडणूक आयुक्त

तुम्हाला माहीत आहे का?

- आयोगाच्या आदेशांवर कोणत्याही न्यायालयासमोर प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले जाऊ शकत नाही.
- जनगणना आणि परिसीमन
- 2024 च्या लोकसभा निवडणुकीनंतर होणाऱ्या जनगणना आणि परिसीमन कार्यानंतरच महिला आरक्षण विधेयकाची अंमलबजावणी करण्याचा निर्णय सरकारने घेतला आहे.

जनगणना बदल:

- जनगणना ही एका विशिष्ट वेळी देशातील सर्व व्यक्तींशी संबंधित लोकसंख्याशास्त्रीय, सामाजिक, सांस्कृतिक आणि आर्थिक डेटा संकलित, विश्लेषण आणि प्रसारित करण्याची प्रक्रिया आहे.
- हे मानवी संसाधनांची स्थिती, लोकसंख्याशास्त्र, संस्कृती आणि सर्व स्तरांवरील आर्थिक संरचना यावर मूलभूत आकडेवारी प्रदान करते.
- पहिली समकालिक जनगणना ब्रिटिश राजवटीत 1881 मध्ये डब्ल्यू. सी. प्लॉडेन, भारताचे जनगणना आयुक्त.
- दशकीय जनगणना आयोजित करण्याची जबाबदारी भारताचे रजिस्ट्रार जनरल आणि जनगणना आयुक्त कार्यालय, गृह मंत्रालयाकडे असते.

परिसीमन

- परिसीमन ही एखाद्या राष्ट्रातील प्रादेशिक मतदारसंघांच्या सीमा पुन्हा रेखाटण्याची प्रक्रिया आहे.
- हे लोकसंख्येतील बदल प्रतिबिंबित करते.
- घटनेनुसार आयोगाचे निर्णय अंतिम असावेत आणि त्याला न्यायालयात आव्हान देता येणार नाही.
- लोकसभा किंवा राज्य विधानसभा परिसीमन आयोगाचे आदेश एकदा त्यांच्यासमोर ठेवल्यानंतर त्यात बदल करू शकत नाहीत.

परिसीमन कमिशन बद्दल

- सीमांकन शब्दशः म्हणजे देशातील प्रादेशिक मतदारसंघांच्या मर्यादा किंवा सीमा निश्चित करण्याची कृती किंवा प्रक्रिया
- भारतात, परिसीमन आयोग कायदांतर्गत असे परिसीमन आयोग 4 वेळा स्थापन करण्यात आले आहेत
- 1952 च्या परिसीमन आयोग कायदानुसार 1952 मध्ये पहिला परिसीमन आयोग स्थापन करण्यात आला.

- संविधानाच्या कलम 82 आणि कलम 170 नुसार संसदेने लोकसभा आणि राज्य विधानमंडळासाठी परिसीमन आयोग कायदा पास केला पाहिजे.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- त्याची नियुक्ती राष्ट्रपती करतात
- आयोगाचे पदसिद्ध सदस्य
 - सुप्रीम कोर्टाचे न्यायाधीश,
 - भारताचे मुख्य निवडणूक आयुक्त
 - संबंधित राज्याचे निवडणूक आयुक्त

NMET ने मंजूर केलेल्या खनिज उत्खनन प्रकल्पांची संख्या

- नॅशनल मिनरल एक्सप्लोरेशन ट्रस्ट (NMET) ने ₹2,100 कोटी किमतीच्या 309 प्रकल्पांना मंजुरी दिली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- मंजूर प्रकल्पांपैकी 151 पूर्ण झाले आहेत, तर उर्वरित प्रगतीपथावर आहेत

जिल्हा खनिज प्रतिष्ठान (DMF) बदल

- खाण आणि खनिज विकास नियमन (सुधारणा) अधिनियम, 2015 नुसार, राज्य सरकार DMF स्थापन करेल.
- प्रत्येक बाधित जिल्ह्यात त्याची स्थापना करावी
- जिल्हा मिनरल फाउंडेशन या नावाने एक ना-नफा संस्था म्हणून त्याची स्थापना करण्यात आली.
- DMF निधी - केंद्र सरकारने ठरवून दिलेल्या दरानुसार प्रत्येक परवानाधारकाकडून DMF पर्यंत रॉयल्टीचा एक तृतीयांश भाग असतो.
- हा निधी खाण बाधित भागातील लोकांच्या कल्याणासाठी वापरला जाईल

घटनापीठाने 104व्या एचवी वैधता तपासण्याचा निर्णय घेतला आहे

- कलम 334 मध्ये वारंवार सुधारणा करण्यासाठी संसद आपल्या घटक शक्तीचा वापर करू शकते की नाही हे तपासण्याचा निर्णय घटनापीठाने घेतला.

महत्त्वाचे मुद्दे

- घटनेचे कलम 334 लोकसभा आणि राज्य विधानसभेतील अनुसूचित जाती/जमातींसाठीच्या जागांचे आरक्षण ठराविक कालावधीनंतर थांबवण्याशी संबंधित आहे.
- हे मूलतः दहा वर्षांसाठी प्रदान करण्यात आले होते परंतु आरक्षण चालू ठेवण्यासाठी कलमात अनेक वेळा सुधारणा करण्यात आल्या आहेत.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- भारतीय राज्यघटनेचे कलम 15(4) आणि कलम 16(4) फेडरल सरकार आणि राज्य सरकारांना SC आणि ST समुदायांच्या सदस्यांसाठी सरकारी सेवांमध्ये जागा राखून ठेवण्याची परवानगी देतात.

नॅशनल पॉप्युलेशन रजिस्टर (NPR) आणि जनगणना

राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदणी (NPR)

- नॅशनल पॉप्युलेशन रजिस्टर (NPR) ही देशातील सामान्य रहिवाशांची नोंदणी आहे.
- त्यात भारतीय नागरिकांसह परदेशी नागरिकांचाही समावेश आहे.

- रहिवाशांचे वर्गीकरण नागरिकत्व (नागरिकांची नोंदणी आणि राष्ट्रीय ओळखपत्र जारी करणे) नियम, 2003 नुसार केले गेले.
- सामान्य रहिवासी अशी व्यक्ती आहे जी गेल्या 6 महिन्यांपासून किंवा त्याहून अधिक काळ स्थानिक परिसरात वास्तव्य करत आहे किंवा अशी व्यक्ती जी पुढील 6 महिने किंवा त्याहून अधिक काळ त्या भागात राहण्याचा विचार करत आहे.

जनगणना

- लोकसंख्या जनगणना विविध घटकांबद्दल राज्याची मूलभूत आकडेवारी प्रदान करते
- त्यामध्ये मानवी संसाधने, लोकसंख्या, संस्कृती आणि सर्व स्तरावरील आर्थिक संरचना यावरील डेटाचा समावेश आहे.
- दशकीय जनगणना आयोजित करण्याची जबाबदारी भारताच्या रजिस्ट्रार जनरल आणि जनगणना आयुक्त कार्यालयाकडे असते.
- ते गृह मंत्रालयाच्या अखत्यारीत येते.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- पहिली समकालिक जनगणना ब्रिटिश राजवटीत 1881 मध्ये भारताच्या डब्ल्यू सी प्लॉडेन जनगणना आयुक्तांनी केली होती
- जन्म आणि मृत्यूची नोंदणी (सुधारणा) विधेयक, 2023 मंजूर झाले.**
- दुरुस्ती विधेयक जन्म आणि मृत्यू नोंदणी कायदा, 1969 मध्ये सुधारणा करण्याचा प्रयत्न करते ज्यामध्ये जन्म आणि मृत्यूची नोंदणी आणि नियमन करण्याची तरतूद आहे.
- हे विधेयक जोडते की रजिस्ट्रार जनरल नोंदणीकृत जन्म आणि मृत्यूचा राष्ट्रीय डेटाबेस ठेवतील.
- हे विधेयक अकॉइवजी जन्म किंवा मृत्यू प्रमाणपत्र (इलेक्ट्रॉनिक किंवा अन्यथा) मिळवण्यासाठी अर्क मिळविण्याच्या तरतुदीत सुधारणा करते.
- हे विधेयक जोडते की, जन्माच्या बाबतीत, निर्दिष्ट व्यक्तींनी पालक आणि माहिती देणाऱ्यांचा आधार क्रमांक प्रदान केला पाहिजे.
- जिल्हा निबंधक हे अपील करणारे अधिकारी आहेत
- हे डिजिटल जन्म प्रमाणपत्रांच्या दिशेने लक्षणीय बदल घडवून आणते.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- जन्म आणि मृत्यूची नोंदणी समवर्ती सूची अंतर्गत येते, ज्यामुळे संसद आणि राज्य विधानमंडळांना या विषयावर कायदे करण्याचे अधिकार मिळतात.

New Launch

Bilingual

MPSC | Saral Seva |
Talathi & Others

600+ Total Tests

ASI स्मारकांसाठी नियम बनवण्यात येणार

- परिवहन पर्यटन आणि संस्कृतीच्या संसदीय स्थायी समितीने सरकारला ते वास्तववादी बनवण्यासाठी नियमांमध्ये सुधारणा करण्यास सांगितले आहे.

मुख्य तथ्ये:

- विद्यमान नियम 100 मीटर क्षेत्र निषिद्ध म्हणून घोषित करतात आणि 300 मीटरचे नियमन करतात.
- तरतुदी सर्व महत्त्वाच्या आणि महत्त्वाच्या नसलेल्या स्मारकांना लागू होतात.
- चिन्हांकित क्षेत्राच्या आजूबाजूला राहणाऱ्या स्थानिकांच्या बांधकाम आणि नूतनीकरण प्रक्रियेत नियम अडथळा आणत आहेत.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- निषिद्ध आणि प्रतिबंधित क्षेत्राची तरतूद 2010 मध्ये प्राचीन स्मारके आणि पुरातत्व स्थळे आणि अवशेष (AMASR) कायदा, 1958 मध्ये दुरुस्तीद्वारे सादर करण्यात आली.

जागतिक रेटिंग एजन्सी मूडीजने भारताच्या आधारबाबत चिंता व्यक्त केली आहे

- जागतिक रेटिंग एजन्सी मूडीज इन्व्हेस्टर्स सर्व्हिसने भारताच्या आधार कार्यक्रमासारख्या केंद्रीकृत ओळख प्रणालींमध्ये सुरक्षा आणि गोपनीयतेच्या भेद्यतेबद्दल चिंता व्यक्त केली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- त्यांच्या मते युनिक आयडी प्रणालीमुळे अनेकदा दमट परिस्थितीत सेवा नाकारली जाते आणि त्या वेळी बायोमेट्रिक देखील अविश्वसनीय असते.
- अधिकृतता स्थापन करण्याच्या ओझ्याचाही सामना करावा लागतो.
- यामुळे मजुरांना आधार-आधारित पेमेंट समस्या निर्माण होऊ शकतात.

आधार

- आधार हा भारतीय विशिष्ट ओळख प्राधिकरण (UIDAI) द्वारे जारी केलेला 12-अंकी अद्वितीय ओळख क्रमांक आहे.
- हे ओळखीचा पुरावा म्हणून काम करते, जी व्यक्तीच्या बायोमेट्रिक आणि लोकसंख्याशास्त्रीय माहितीशी जोडलेली असते.
- अनेक सरकारी सेवांसाठी आता ते अनिवार्य झाले आहे

तुम्हाला माहीत आहे का?

- हा जगातील सर्वात मोठा डिजिटल कार्यक्रम आहे जो अनुदानाच्या हस्तांतरणातील गळती कव्हर करण्यात मदत करतो.

हाऊस पॅनेलने सरकारला ESIC च्या क्रियाकलापांवर लक्ष ठेवण्यास सांगितले

- कामगारांवरील संसदीय स्थायी समितीने (PSC) केंद्र सरकारला कर्मचारी राज्य विमा महामंडळाच्या (ESIC) क्रियाकलापांवर कठोरपणे लक्ष ठेवण्यास सांगितले आहे, जेणेकरून सामाजिक सुरक्षा लाभ अधिक कामगारांपर्यंत पोहोचतील.

ESIC:

- 1948 च्या एम्प्लॉई स्टेट इन्शुरन्स ॲक्ट अंतर्गत याची स्थापना केली आहे
- ईएसआय योजनेच्या देखरेखीसाठी ते जबाबदार आहे.
- हे कामगार आणि रोजगार मंत्रालयाच्या अंतर्गत काम करते

- कामगार लोकसंख्या आणि ESIC योजनेतर्गत तात्काळ आश्रित किंवा कुटुंबास सामाजिक-आर्थिक संरक्षण प्रदान करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.

महाराष्ट्र राज्य बातम्या**हिंगलाज देवी मंदिर**

- हिंगलाजवाडी, धाराशिव तालुक्यातील हिंगलाज देवी मंदिरात सतराव्या शतकातील शिवशंकराचे मंदिर असून या मंदिरातील शिवशंकराची मूर्ती गोलाकार फिरते.
- हे 1694 मध्ये बांधले गेले होते.
- भगवान शिवशंकराची गोलाकार फिरणारी मूर्ती दगडाची आहे.
- मंदिराच्या प्रवेशद्वारावर हनुमंताची मूर्ती उत्कृष्ट कारागिरीने कोरलेली आहे.

सुशीलादेवी साळुंखे

- संस्थापक सुशीलादेवी यांचे कार्य आजच्या पिढीसाठी प्रेरणादायी आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- सुशीला देवी साळुंखे या भारतीय शिक्षणतज्ज्ञ आणि सामाजिक कार्यकर्त्या होत्या.
- श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था, कोल्हापूर संचलित रामकृष्ण परमहंस महाविद्यालय, उस्मानाबाद येथे संस्थेच्या माता सुशीलादेवी साळुंखे यांची जयंती मोठ्या उत्साहात साजरी करण्यात आली.
- स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था स्थापन करण्यात माता सुशीलादेवी साळुंखे यांचा मोठा वाटा आहे.

मराठा आरक्षणाचा शोध घेणारी समिती

- महाराष्ट्र शासनाने मराठा आरक्षणासाठी समिती स्थापन केली.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे म्हणाले की, त्यांच्या सरकारने एक पॅनेल तयार केले आहे जे मराठावाड्यातील मराठ्यांचा ओबीसी प्रवर्गात समावेश करून त्यांना कुणबी जातीचे प्रमाणपत्र कसे देता येईल याचा अहवाल सादर करेल.
- कुणबी हा एक सामान्य शब्द आहे, जो पश्चिम भारतातील पारंपारिक शेतकऱ्यांच्या जातींना लागू होतो. ते मुख्यत्वे महाराष्ट्र राज्यात आढळतात, परंतु मध्य प्रदेश, गुजरात, कर्नाटक, केरळ आणि गोवा या राज्यांमध्ये देखील आढळतात.

जुन्या इमारतींच्या पुनर्विकासाच्या प्रस्तावांना गती

- महाराष्ट्रातील जुन्या इमारतींच्या स्वयं-पुनर्विकासाला आता वेग येईल, कारण राज्य सरकारने अलीकडेच आपल्या अधिकाऱ्यांना असे प्रस्ताव तीन महिन्यांत मंजूर करण्याचे निर्देश दिले आहेत.
- महाराष्ट्र गृहनिर्माण विभागाने हा ठराव मंजूर केला .
- “एकदा हाऊसिंग सोसायट्यांनी बहुमताने ठराव मंजूर केला की, सक्षम प्राधिकारी जमीन मालक किंवा बिल्डरला स्व-विकासाची प्रक्रिया जलद करण्यासाठी नोटीस बजावेल” असे ठरावात म्हटले आहे.

आयुष्मान भव आरोग्य योजना

- तेर, महाराष्ट्र येथे आयुष्मान भव आरोग्य योजना सुरू झाली. ग्रामीण रुग्णालयाच्या सरपंच दीदी काळे यांच्या हस्ते शुभारंभ करण्यात आला.

- आयुष्मान भव योजना हा भारत सरकारने सप्टेंबर 2023 मध्ये सुरू केलेला एक नवीन आरोग्य सेवा कार्यक्रम आहे.
- सर्व भारतीय नागरिकांना प्रति कुटुंब प्रति वर्ष 5 लाख रुपयांपर्यंतचे आरोग्य विमा संरक्षण देण्याचे या कार्यक्रमाचे उद्दिष्ट आहे.

आंतरराष्ट्रीय गिधाड जनजागृती दिन:

आंतरराष्ट्रीय गिधाड जनजागृती दिन: महाराष्ट्रातील पहिले गिधाड संवर्धन आणि प्रजनन केंद्र पुण्याजवळ उभारले जाणार आहे.

- महाराष्ट्रात प्रथमच पुण्याजवळील पिंगोरी येथे गिधाड संवर्धन आणि प्रजनन केंद्र उभारण्यात येणार आहे.
- IVAD दरवर्षी सप्टेंबरच्या पहिल्या शनिवारी साजरा केला जातो.
- IVAD चे उद्दिष्ट गिधाडांच्या दुर्दशेबद्दल आणि त्यांना भेडसावणाऱ्या धोक्यांबद्दल जागरूकता निर्माण करणे आहे.
- आंतरराष्ट्रीय गिधाड जनजागृती दिन: दरवर्षी सप्टेंबर महिन्याच्या पहिल्या शनिवारी साजरा केला जातो.

उच्च शिक्षणासाठी 2023 च्या शिक्षकांना राष्ट्रीय पुरस्कार.

- इंडिया इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी बॉम्बेचे रात्र शिक्षक राघवन सुनोज हे उच्च शिक्षणासाठी 2023 च्या शिक्षकांना राष्ट्रीय पुरस्कार स्वीकारणार आहेत.
- शिक्षकांना राष्ट्रीय पुरस्कारासाठी 50,000 रुपये रोख पारितोषिक गुणवत्ता प्रमाणपत्र आणि रौप्य पदक आहे.
- पुरस्कार विजेत्यांना भारताच्या राष्ट्रपतींनी पुरस्कार सोहळ्यासाठी आमंत्रित केले आहे.

सोयाबीन पीक विमा

- सोयाबीन पीक विमा: सोयाबीन अॅडव्हान्सेससाठी आधीच्या 52 नंतर आणखी 21 मंडळे समाविष्ट करण्यात आली आहेत.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 86 पैकी 73 मंडळांमध्ये सोयाबीन आगाऊ पीक विमा मंजूर झाला आहे.
- आता 86 पैकी 73 मंडळांमध्ये सोयाबीन पिकाचा आगाऊ पीक विमा काढण्याचा निर्णय घेण्यात आला असून उर्वरित 13 मंडळांचे सर्वेक्षण अद्याप सुरू आहे.
- सोयाबीन पीक विमा हा एक प्रकारचा पीक विमा आहे जो दुष्काळ, पूर, गारपीट आणि कीटक यांसारख्या नैसर्गिक आपत्तींमुळे पीक अपयशी झाल्यामुळे झालेल्या आर्थिक नुकसानीपासून शेतकऱ्यांना संरक्षण देतो

मनोज जरांगे

- मनोज जरांगे पाटील यांचे उपोषण सुरूच आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- मराठा आंदोलक मनोज जरांगे पाटील यांचे उपोषण सुरूच आहे. त्यांच्या उपोषणाचा आज नववा दिवस आहे.
- आरक्षणाचा ठराव न झाल्याने आंदोलक आक्रमक झाले आहे.
- मराठा आरक्षणाचे पडसाद आजही राज्यभर उमटण्याची शक्यता आहे.
- म्हाडाच्या मुंबई मंडळाच्या 4082 घरांच्या सोडतीतील 3515 हून अधिक विजेत्यांना सोमवारी मुंबई मंडळाकडून ऑनलाइन वाटप करण्यात आले.

शिरोमणी अकाली दल

- शिरोमणी अकाली दल भारत आघाडीत सामील होणार; दिल्लीतील मोठा कार्यक्रम होणार.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- शिरोमणी अकाली दल इंडिया अलायन्समध्ये सामील होणार आहे. यासंदर्भातील बैठक राष्ट्रवादी काँग्रेसचे अध्यक्ष शरद पवार यांच्या दिल्लीतील निवासस्थानी होणार असून त्यात शिरोमणी अकाली दलाच्या भारत आघाडीतील प्रवेशावर शिक्कामोर्तब होणार आहे.
- शरद पवार हे भारतीय राजकारणी आहेत. ते राज्यसभेचे सदस्य आहेत.

डबल-डेक बसेस

- मुंबईतील आयकॉनिक डबल डेक बस ऑक्टोबरमध्ये बंद होणार आहेत.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- आयकॉनिक डबल-डेक बसेसचा 15 सप्टेंबर रोजी लिलाव होणार आहे.
- गेटवे ऑफ इंडिया आणि मरीन ड्राईव्हच्या आनंदाच्या राइडसाठी पर्यटकांची ओपन - डबल - डेकर देखील 15 ऑक्टोबरपर्यंत टप्पाटप्प्याने बंद केले जातील.
- बेस्ट सध्या स्विच मोबिलिटीद्वारे निर्मित 16 वातानुकूलित ई-डबल-डेकर बसेस चालवत आहे.

महाराष्ट्रातील मुलांची पोषण स्थिती

- सर्वेक्षणानुसार, 63,000 हून अधिक मुले मध्यम आणि गंभीर अशक्तपणाने ग्रस्त आहेत,
- 8137 हून अधिक लठ्ठ होते,
- 7,800 हून अधिक मुले गंभीर तीव्र कुपोषणाने ग्रस्त आहेत (SAM)
- 1,000 पेक्षा जास्त गलगंड आणि
- 22,000 पेक्षा जास्त लोकांमध्ये अ जीवनसत्वाची कमतरता आहे.

पोषण अभियान

- हा केंद्र सरकारचा प्रमुख उपक्रम आहे.
- पोषण अभियान गर्भवती महिला, स्तनदा माता, किशोरवयीन मुली आणि सहा वर्षाखालील मुलांच्या पोषणविषयक गरजांवर सर्वसमावेशकपणे लक्ष केंद्रित करते.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- केंद्रीय महिला आणि बाल विकास मंत्रालय महिनाभर पोषण अभियान कार्यक्रमाचे निरीक्षण करत आहे - 6 वा राष्ट्रीय पोषण माह (राष्ट्रीय पोषण महिना)

महाराष्ट्राने सिल्हर पोम्फ्रेटला राज्य मासे म्हणून घोषित केले

- महाराष्ट्र सरकारने 5 सप्टेंबर 2023 रोजी सिल्हर पोम्फ्रेट (उर्फ सारंगी किंवा पापलेट) हे राज्य मासे म्हणून घोषित केले.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- इंटरनॅशनल युनियन फॉर कॉन्झर्व्हेशन ऑफ नेचर (IUCN) नुसार, सिल्हर पोम्फ्रेटची लोकसंख्या कमी होत आहे.
- राज्य मासे म्हणून घोषित करण्याचा मुख्य उद्देश - प्रदेशात माशांची संख्या कमी होत असल्याने त्याचे संवर्धन करणे.
- सिल्हर पोम्फ्रेट प्रामुख्याने महाराष्ट्र आणि गुजरातच्या किनारी भागात आढळते.

महाराष्ट्रात 837 कोटी रुपयांचा सायबर सुरक्षा प्रकल्प राबविण्यात येणार आहे

- महाराष्ट्र सरकार 837 कोटी रुपयांचा सायबर सुरक्षा प्रकल्प राबविण्याचा निर्णय घेतला.
- उद्देश - सायबर गुन्हांना आळा घालणे आणि राज्याला "सायबर सुरक्षित" राज्य बनवणे.

महाराष्ट्रातील पाटगाव

- केंद्रीय पर्यटन मंत्रालयाने आयोजित केलेल्या 'बेस्ट रुरल टुरिझम व्हिलेज' स्पर्धेत महाराष्ट्रातील हे एकमेव गाव आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- गाव पाच ग्रामपंचायतींमध्ये त्यांच्या मधाचे गाव पाटगाव' या उपक्रमाद्वारे शाश्वत विकासाचा पथदर्शी प्रकल्प राबवत आहे.
- शुद्ध आणि नैसर्गिक मधाचे उत्पादन, विक्री आणि पर्यटन याद्वारे स्थानिकांना स्वावलंबी आणि रोजगार मिळण्यास मदत झाली.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- मध उत्पादक व विक्रेत्यांसह महिलांना रोजगार देऊन पाटगाव व परिसरातील गावांना स्वावलंबी बनविण्यासाठी या ठिकाणी नाबार्डच्या सहकार्याने 'पाटगाव मधउत्पादक शेतकरी कंपनी' स्थापन करण्यात आली आहे.

महाराष्ट्र 5 आंतरराष्ट्रीय ITI स्थापन करणार आहे

- गोवंडी, छत्रपती संभाजीनगर, पुणे, नागपूर आणि नाशिक येथे त्याची स्थापना करण्यात येणार आहे.
- महाराष्ट्र सरकार 5 आंतरराष्ट्रीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था (ITIs) स्थापन करणार आहे.
- हे कुशल कामगारांची जागतिक मागणी पूर्ण करण्यास मदत करेल
- महाराष्ट्राच्या कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता आणि नवोपक्रम मंत्रालयाने महाराष्ट्र इंटरनॅशनल नावाचे एक आंतरराष्ट्रीय प्लेसमेंट सेंटर स्थापन केले आहे.

महाराष्ट्र शासनाची 837 कोटी रुपयांच्या सायबर सुरक्षा प्रकल्पाला मंजूरी

- MH च्या सायबर सुरक्षा प्रकल्पाचे उद्दिष्ट सर्व आधुनिक तंत्रज्ञानाला एका छत्राखाली आणण्याचे आहे, ज्यामध्ये नियंत्रण आणि कमांड सेंटर, तंत्रज्ञान-सहाय्यित तपास, उत्कृष्टता केंद्र, संगणक आपत्कालीन प्रतिसाद दल, क्लाउड-आधारित डेटा सेंटर, सुरक्षा ऑपरेशन्स यांचा समावेश असेल. सरकारने एका निवेदनात म्हटले आहे.

सतीश वटे यांच्या अध्यक्षतेखालील नाग नदी प्रदूषण निवारण प्रकल्पासाठी 12 सदस्यीय पॅनेल

- महाराष्ट्र सरकारने पर्यावरणवाद्यांचे 12 सदस्यीय पॅनेल नियुक्त करण्याच्या निर्णयाला मान्यता दिली.
- NEERI चे माजी संचालक सतीश वटे यांच्या नेतृत्वाखाली नाग, पोरा आणि पिली नद्या प्रदूषण निवारण कार्यक्रमाचे निरीक्षण करण्यासाठी या समितीचे नेतृत्व केले आहे.
- 1,923.99 कोटी रुपयांचा नाग नदी प्रदूषण निर्मूलन प्रकल्प राबविण्यासाठी तज्ञांचे पॅनेल सूचना आणि मार्गदर्शन करेल.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- या प्रकल्पाच्या अंमलबजावणीसाठी सरकार जपान इंटरनॅशनल कोऑपरेशन एजन्सी (JICA) कडून कर्ज घेत आहे.
- नागपुरातील तिन्ही नद्यांच्या प्रदूषणावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी पर्यावरणाच्या दृष्टीकोनातून सल्ला व मार्गदर्शन हे तज्ञ पॅनेल मोफत काम करेल.

शिवाजी महाराजांचे वाघ नख भारतात परतले

- 1659 मध्ये विजापूर सल्तनतचा सेनापती अफझल खान याला मारण्यासाठी छत्रपती शिवाजी महाराजांनी वापरलेला वाघाच्या पंजेसारखा खंजीर युनाइटेड किंग्डम परत देईल.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- शिवाजी जगदंबा तलवार आणि वाघनखे लंडनमध्ये आहेत.
- वाघनखे लंडनमधील व्हिक्टोरिया आणि अल्बर्ट संग्रहालयात ठेवण्यात आले आहेत.

विजयवाडा रेल्वे स्थानकाला IGBC चे प्रतिष्ठित प्लॅटिनम रेटिंग मिळाले आहे

- विजयवाडा रेल्वे स्थानकाला IGBC चे प्रतिष्ठित प्लॅटिनम रेटिंग मिळाले आहे
- अविश्वसनीय कामगिरीमध्ये, विजयवाडा रेल्वे स्टेशनला सप्टेंबरमध्ये IGBC (इंडियन ग्रीन बिल्डिंग कौन्सिल) द्वारे प्लॅटिनम रेटिंगसह प्रमाणित करण्यात आले.
- या वर्षी पुनःप्रमाणीकरण प्रक्रियेत, विजयवाडा रेल्वे स्थानकाने 2019 च्या गोल्ड स्टॅंडर्ड रेटिंगच्या तुलनेत जवळपास सर्व बाबींमध्ये त्याच्या सुविधांमध्ये चांगली कामगिरी केली आणि प्लॅटिनम मानक IGBC रेटिंग मिळवले.

औरंगाबादच्या सिद्धार्थ प्राणीसंग्रहालयातील 'अर्पिता' ने तीन बछड्यांना जन्म दिला

- औरंगाबादच्या सिद्धार्थ प्राणीसंग्रहालयातील 'अर्पिता' (पांढरी वाघीण) हिने तीन बछड्यांना जन्म दिला.
- औरंगाबाद महापालिकेच्या सिद्धार्थ प्राणीसंग्रहालयातील वीर आणि अर्पिता या वाघीणीच्या जोडीला तीन पिल्लांचा जन्म झाला आहे.
- महापालिकेच्या सिद्धार्थ प्राणी संग्रहालयातील अर्पिता या पांढऱ्या वाघीणीने तीन पांढऱ्या बछड्यांना जन्म दिला.
- अर्पिता वाघीण आणि बछड्याची प्राणिसंग्रहालयातील पशुवैद्यकाने तपासणी केली आहे.

पंढरपूर मंदिर कायदा धार्मिक अधिकारांवर परिणाम करत नाही

- पंढरपूर मंदिर कायदाचा धार्मिक अधिकारांवर परिणाम होत नाही: महाराष्ट्र सरकारचे मुंबई उच्च न्यायालयात स्पष्टीकरण
- महाराष्ट्र सरकारने मुंबई उच्च न्यायालयाला सांगितले की सोलापुरातील विठ्ठल आणि रुक्मिणी मंदिरे सर्व धर्माच्या लोकांसाठी खुली आहेत आणि 1973 चा पंढरपूर मंदिर कायदा, भाविक किंवा यात्रेकरूंच्या हक्कांना बाधा आणत नाही किंवा कमी करत नाही परंतु सामान्य जनतेच्या हितासाठी हा कायदा आणला गेला आहे.
- पंढरपूर मंदिर कायदा, 1973 हा महाराष्ट्र विधानसभेचा एक कायदा आहे जो पंढरपूर मंदिरांचे उत्तम प्रशासन आणि व्यवस्थापन प्रदान करण्यासाठी लागू करण्यात आला होता.

मुंबई-अहमदाबाद बुलेट ट्रेन प्रकल्प

- नॅशनल हाय स्पीड रेल कॉर्पोरेशन लिमिटेड (NHSRCL) मुंबई-अहमदाबाद बुलेट ट्रेन प्रकल्प राबवत आहे.
- प्रकल्पाची जमीन महाराष्ट्रातील ठाणे, पालघर आणि मुंबई उपनगर या तीन जिल्ह्यांमध्ये विभागलेली आहे.
- 508 किमी लांबीचा मुंबई-अहमदाबाद बुलेट ट्रेन प्रकल्प हा पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांचा आवडता प्रकल्प आहे.
- केंद्र सरकार आणि सहभागी राज्य सरकारांचा संयुक्त उपक्रम राष्ट्रीय हाय स्पीड रेल कॉर्पोरेशन लिमिटेड (NHSRCL) हा प्रकल्प राबवत आहे

बुलेट ट्रेन प्रकल्पाचा ठाणे डेपो जपानच्या शिकनसेन डेपोच्या मानकांवर बांधला जाणार आहे

- मुंबई-अहमदाबाद बुलेट ट्रेन प्रकल्पासाठी नियोजित तीन आगारांपैकी ठाणे आगार आहे.
- ठाणे आगाराची रचना जपानी शिकनसेन आगाराच्या धर्तीवर केली जाणार आहे.
- जपानमधील बुलेट ट्रेन म्हणून ओळखली जाणारी शिकनसेन ही हाय-स्पीड रेल्वे तंत्रज्ञान आणि सुरक्षा मानकांसाठी प्रसिद्ध आहे.

बातमीतील व्यक्ती : सुशीलादेवी साळुंखे

- सुशीलादेवी साळुंखे यांचे कार्य आजच्या नव्या पिढीसाठी प्रेरणादायी आहे.
- सुशीलादेवी साळुंखे यांनी स्वातंत्र्यपूर्व आणि स्वातंत्र्योत्तर काळात केलेले राष्ट्रीय, सामाजिक व शैक्षणिक कार्य अविस्मरणीय आहे.
- माता सुशीलादेवी साळुंखे यांनी शिक्षण महर्षी डॉ.बापूजी साळुंखे यांच्यासह संपूर्ण महाराष्ट्रात श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था स्थापन करण्यात मोठा वाटा उचलला.
- सुशीला देवी यांनी भारतीय स्वातंत्र्य चळवळ, चले जाव आंदोलन, संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीत सक्रिय सहभाग घेतला.

धनगरांची प्रलंबित कोट्याची मागणी

- धनगरांची प्रदीर्घ काळ प्रलंबित असलेली कोट्याची मागणी हा महाराष्ट्रातील एक गुंतागुंतीचा प्रश्न आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 9% लोकसंख्येपर्यंत असलेले आणि 3.5% आरक्षण मिळवणाऱ्या धनगरांना ST प्रवर्गात समाविष्ट करण्याची मागणी केली जात आहे.
- अनुसूचित जमाती प्रवर्गातील आरक्षणासाठी हा समाज गेल्या अनेक दशकांपासून लढा देत आहे.

धनगर कोण आहेत?

- धनगर हा एक मॅटपाळ समुदाय आहे जो मुख्यतः पश्चिम महाराष्ट्र आणि मराठवाड्यात राहतो आणि महाराष्ट्राच्या अंदाजे 11.25 कोटी लोकसंख्येपैकी सुमारे एक कोटी (9%) आहे.

हवामान बदलाचा महाराष्ट्रावर होणारा परिणाम

- हवामान बदल: महाराष्ट्राचे कमाल तापमान, पाऊस, चक्रीवादळ सरासरीपेक्षा दीड पटीने वाढले आहे.
- हवामान बदलामुळे महाराष्ट्रातील तापमान नेहमीच्या 24 दिवसांपेक्षा जवळजवळ तिप्पट वाढले आहे आणि एकूण उन्हाळा-मान्सून (जून ते ऑगस्ट) हंगामात पाऊस आणि वारा यांसारख्या उष्णतेमुळे निर्माण होणाऱ्या सरासरी हवामान क्रियाकलापांच्या 1.5 पट वाढ झाली आहे.

- हंगामात दीर्घकालीन सरासरी तापमानाचे एकूण निर्गमन 0.8 अंश सेल्सिअस होते, म्हणजे जवळपास एक अंश जास्त (0.2 अंश कमी).

महाराष्ट्रामध्ये सायबर गुन्हांचा सामना करण्यासाठी ₹837 कोटींचा प्रकल्प

- महाराष्ट्र मंत्रिमंडळाने सायबर गुन्हांचा सामना करण्यासाठी ₹ 837 कोटींच्या प्रकल्पाला मंजुरी दिली आहे.
- सर्व आधुनिक तंत्रज्ञान एका छत्राखाली आणण्याचे या प्रकल्पाचे उद्दिष्ट आहे, ज्यामध्ये नियंत्रण आणि आज्ञा केंद्र, तंत्रज्ञान-सहाय्यित तपास, उत्कृष्टता केंद्र, संगणक आपत्कालीन प्रतिसाद दल, क्लाउड-आधारित डेटा सेंटर, सुरक्षा ऑपरेशन केंद्र यांचा समावेश असेल.
- राज्य मंत्रिमंडळाने घेतलेल्या निर्णयानुसार या प्रकल्पांतर्गत लोक 24x7 कॉल सेंटरवर त्यांच्या तक्रारी नोंदवू शकतात.

आंतरराष्ट्रीय साक्षरता दिवस 2023

- आंतरराष्ट्रीय साक्षरता दिनानिमित्त रोटरी क्लब उस्मानाबादच्या वतीने रोटरी नेत्र रूग्णालयात 2023-24 च्या 'राष्ट्र प्रचार पुरस्कार'चे वितरण करण्यात आले.
- 8 सप्टेंबर रोजी साजरा होत आहे.
- UNESCO ने नोव्हेंबर 1966 मध्ये, औपचारिकपणे 8 सप्टेंबर हा आंतरराष्ट्रीय साक्षरता दिवस म्हणून नियुक्त केला.
- ILD च्या पालनाचे उद्दिष्ट निरक्षरतेच्या विरोधात चालू असलेल्या प्रयत्नांना समर्थन देण्यासाठी लोकांचे मत मजबूत करणे आहे.
- आंतरराष्ट्रीय साक्षरता दिवस 2023 "संक्रमणात असलेल्या जगासाठी साक्षरतेला प्रोत्साहन देणे: शाश्वत आणि शांततापूर्ण समाजासाठी पाया तयार करणे" या थीमखाली साजरा केला जाईल.

मुंबईत राष्ट्रीय लोकअदालतीमध्ये 12000 पेक्षा जास्त प्रकरण निकालात काढल्या गेली

- मुंबईतील राष्ट्रीय लोकअदालतीला ₹722 कोटींचा पुरस्कार. 12,000 हून अधिक प्रकरणे निकालात काढली.
- राष्ट्रीय लोकअदालतीने येथे 12,000 हून अधिक प्रकरणांचा निपटारा करून ₹722 कोटी पेक्षा जास्त बक्षीस दिले आहेत.
- या प्रकरणांमध्ये कम्पाउंड करण्यायोग्य फौजदारी गुन्हे, चेक बाऊन्सिंग तसेच पेमेंट आणि सेटलमेंट कायदांतर्गत प्रकरणांचा समावेश आहे. एकूण ₹722,82,71,891 ची सेटलमेंट रक्कम 12,472 प्रकरणांमध्ये वितरीत करण्यात आली.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- राष्ट्रीय लोकअदालत (NLA) हे राष्ट्रीय स्तरावरील विवादांचे सौहार्दपूर्ण तोडगा काढण्यासाठीचे मंच आहे.
- हे राष्ट्रीय विधी सेवा प्राधिकरण (NALSA) द्वारे राज्य विधी सेवा प्राधिकरणे (SLSAs) आणि जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरणे (DLSAs) यांच्या सहकार्याने आयोजित केले आहे.

महाराष्ट्रात इलेक्ट्रिक वाहने (EVs)

- राज्यातील सर्व ईव्ही विक्रीपैकी 30% पुणे, पिंपरी चिंचवडमध्ये नोंदणीकृत आहे.
- पुणे आणि पिंपरी चिंचवडमध्ये आता राज्यातील नोंदणीकृत इलेक्ट्रिक वाहनांच्या (EVs) संख्येपैकी सुमारे 30% आहेत, रस्ते वाहतूक मंत्रालयाच्या आकडेवारीनुसार.

- याशिवाय, जुळे शहरांमध्ये सीएनजी वाहनांच्या नोंदणीमध्येही लक्षणीय वाढ दिसून आली आहे.
- राज्यात नोंदणी झालेल्या 3,22,225 ईव्हीपैकी सुमारे 95,000 एकट्या पुणे आणि पिंपरी चिंचवडमध्ये आहेत.

ठाण्याला 24 तास वीज देऊन सक्षम करा

- 4,500 कोटी रुपयांची योजना ठाणे शहराला 24 तास वीज देऊन सक्षम बनवणार आहे
- ठाणे जिल्ह्याला अखंडित आणि चोवीस तास वीजपुरवठा व्हावा यासाठी साडेचार हजार कोटी रुपयांच्या अर्थसंकल्पात वीज वितरण प्रणाली अद्ययावत करण्याची योजना आखण्यात आली आहे, असे केंद्रीय मंत्री कपिल पाटील यांनी सांगितले.
- या योजनेअंतर्गत ठाणे जिल्ह्यातील 850 गावांमध्ये वीज वितरणाचे जाळे मजबूत करण्यात येणार आहे.
- 1,200 कोटी रुपयांचे काम पहिल्या दोन वर्षात केले जाईल आणि उर्वरित पुढील पाच वर्षात पूर्ण केले जाईल.

आयआयटी कौन्सिलने संशोधन संस्था स्थापन करण्यासाठी अमेरिकन युनिव्हर्सिटीशी करार केला आहे

- 10 दशलक्ष डॉलर्सच्या सीड फंडासह, भारतातील सर्व उच्च शैक्षणिक संस्थांच्या वतीने IIT कौन्सिलने इंडो-यूएस ग्लोबल चॅलेंज इन्स्टिट्यूटची स्थापना करण्यासाठी असोसिएशन ऑफ अमेरिकन युनिव्हर्सिटीज (AAU) सोबत सामंजस्य करार केला आहे.
- या वर्षी जूनमध्ये पंतप्रधान मोदींच्या अमेरिका दौऱ्यादरम्यान संस्थेचा हेतू जाहीर करण्यात आला होता.
- ही संस्था काही "परिणामी" आर्थिक, पर्यावरणीय आणि तांत्रिक आव्हाने "दोन्ही देशांच्या सुरक्षा, समृद्धी आणि स्थिरतेवर परिणाम करू शकणाऱ्या" चे निराकरण करण्याचा प्रयत्न करेल.

NAAC ला मिळालेल्या कमी प्रतिसादाची शिक्षण विभागाने गंभीर दखल घेतली आहे

- राष्ट्रीय मूल्यांकन आणि मान्यता परिषद (NAAC) मधील सहभागाला महाराष्ट्रातील विद्यापीठांकडून मिळालेल्या कमी प्रतिसादामुळे राज्याच्या शिक्षण विभागाने त्याच्या अंमलबजावणीबाबत गंभीर विचार केला आहे.
- महाराष्ट्रातील उच्च आणि तंत्रशिक्षण संचालक शैलेंद्र देवळाणकर यांनी महाराष्ट्रातील विद्यापीठांना तीन स्मरणपत्रे पाठवली होती, ज्यांनी नॅक ग्रेडेशनला प्रतिसाद न देणाऱ्या महाविद्यालयांची आकडेवारी सादर केली होती, जी विद्यापीठांनीही सादर केली नव्हती.

NAAC बद्दल:

- राष्ट्रीय मूल्यांकन आणि मान्यता परिषद (NAAC) उच्च शैक्षणिक संस्था (HEI) जसे की महाविद्यालये, विद्यापीठे किंवा इतर मान्यताप्राप्त संस्थांचे मूल्यांकन आणि मान्यता संस्थेच्या 'गुणवत्तेची स्थिती' समजून घेण्यासाठी करते.
- NAAC शैक्षणिक प्रक्रिया आणि परिणाम, अभ्यासक्रम कव्हेरेज, अध्यापन-शिकरण प्रक्रिया, विद्याशाखा, संशोधन, पायाभूत सुविधा, शिक्षण संसाधने, संस्था, प्रशासन, आर्थिक कल्याण आणि विद्यार्थी सेवा यांच्याशी संबंधित त्यांच्या कामगिरीच्या संदर्भात गुणवत्तेच्या मानकांशी सुसंगततेसाठी संस्थांचे मूल्यांकन करते

गिधाडांचे प्रजनन: 50 बंदिस्त गिधाडांना लवकरच जंगलात सोडण्यात येणार आहे.

- पुढील एका वर्षात महाराष्ट्र, राजस्थान आणि मध्य प्रदेशातील 50 बंदिस्त गिधाडांना जंगलात सोडण्यात येणार आहे.
- ही गिधाडे बॉम्बे नॅचरल हिस्ट्री सोसायटी (BNHS) द्वारे रॉयल सोसायटी फॉर प्रोटेक्शन ऑफ बर्ड्स, यूके आणि नंतर राज्य वनविभागाच्या निधीतून चार संवर्धन प्रजनन केंद्रांमध्ये गेल्या 20 वर्षात प्रजनन केलेल्या 650 चा भाग आहेत. जेथे ही केंद्रे स्थित आहेत.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- गिधाडांच्या संख्येत घट होण्याचे प्रमुख कारण म्हणजे गुरांमध्ये डायक्लोफेनाक इंजेक्शनचा वापर.
- पन्ना व्याघ्र प्रकल्पात वन्य गिधाडांची संख्या मोठ्या प्रमाणात आहे

BNHS सदस्य आंबोलीची जैवविविधता आणि बायोल्युमिनेसेंट बुरशीचे अन्वेषण करतात

- बॉम्बे नॅचरल हिस्ट्री सोसायटी (बीएनएचएस) ने अलीकडेच आंबोलीजवळील देवराई (सेक्रेड ग्रोव्हज) येथील एका छोट्या जंगलात शेकडो प्रजातींच्या स्थानिक वनस्पतींचा शोध लावला आहे.
- BNHS सदस्यांना स्थानिक हर्पेटोफौना आढळले, ज्यात मलबार पिट व्हायपर, आंबोली बुश फ्रॉग, मलबार ग्लायडिंग फ्रॉग आणि गंभीरपणे धोक्यात आलेला आंबोली टायगर टॉड यांचा समावेश आहे.
- रात्रीच्या एका ट्रेलमध्ये त्यांना बायोल्युमिनेसेंट फंगस दिसले.

बॉम्बे नॅचरल हिस्ट्री सोसायटी (BNHS)

- ही भारतातील एक गैर-सरकारी संस्था आहे जी संरक्षण आणि जैवविविधता संशोधनात गुंतलेली आहे.
- त्याची स्थापना 15 सप्टेंबर 1883 रोजी झाली.
- BNHS ही भारतातील बर्डलाइफ इंटरनॅशनलची भागीदार आहे. विज्ञान आणि तंत्रज्ञान विभागाने याला 'वैज्ञानिक आणि औद्योगिक संशोधन संस्था' म्हणून नियुक्त केले आहे.
- लोगो: BNHS लोगो हा ग्रेट हॉर्नबिल आहे.
- इंटरनेट ऑफ बर्ड्स प्लॅटफॉर्म: आयटी कन्सल्टन्सी फर्म एक्सेंचर आणि बॉम्बे नॅचरल हिस्ट्री सोसायटी यांनी इंटरनेट ऑफ बर्ड्स प्लॅटफॉर्म विकसित केले आहे जे लोकांद्वारे अपलोड केलेल्या डिजिटल फोटोंमधून मशीन लर्निंग आणि कॉम्प्युटर व्हिजनसह कृत्रिम बुद्धिमत्ता तंत्रज्ञानाचा वापर करून भारतात आढळणाऱ्या पक्ष्यांच्या प्रजाती ओळखतात.

19 हजार RTE जागांसाठी कोणी नाही

- दरवर्षी, शिक्षण हक्क कायद्यांतर्गत जागांसाठी गदारोळ होतो आणि लाखो लोक खासगी शाळांमध्ये मोफत प्रवेशासाठी अर्ज करतात.
- यावर्षी, 25% योजनेअंतर्गत महाराष्ट्रात सुमारे 19,000 जागा रिक्त आहेत, तरीही 1.01 लाख जागांसाठी राज्याच्या शिक्षण विभागाकडे 3.64 लाख अर्ज आले आहेत.
- शिक्षणाधिकाऱ्यांनी सांगितले की, रिक्त जागा लोकप्रिय नसलेल्या शाळांमध्ये असून सरकारी शाळांमध्येही दर्जेदार शिक्षण दिले जात असल्याने अनेकांनी तेथेच शिक्षण घेणे पसंत केले.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- बालकांचा मोफत आणि सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिकार कायदा, 2009 (RTE कायदा) हा भारतीय संसदेचा 4 ऑगस्ट 2009 रोजी लागू केलेला कायदा आहे.
- संविधान (ऐंशीवी सुधारणा) अधिनियम, 2002 ने भारतीय राज्यघटनेत मुलभूत हक्क म्हणून सहा ते चौदा वर्षे वयोगटातील सर्व मुलांना मोफत आणि सक्तीचे शिक्षण देण्यासाठी कलम 21-अ समाविष्ट केले.

राज्यस्तरीय तक्रार निवारण समितीने विमा कंपन्यांना विम्याचे उर्वरित 350 कोटी रुपये शेतकऱ्यांच्या खात्यात जमा करण्याचे निर्देश दिले.

- खरीप 2022 पीक विमा प्रकरणात राज्यस्तरीय तक्रार निवारण समितीने शेतकऱ्यांच्या बाजूने निकाल दिला.
- ही रक्कम देण्यास कंपन्या टाळाटाळ करतात.
- खरीप 2022 पीक विमा प्रकरण हे प्रधान मंत्री फसल विमा योजनेला (PMFBY) आव्हान देणारी शेतकऱ्यांच्या एका गटाने सर्वोच्च न्यायालयात दाखल केलेली कायदेशीर केस आहे.

डिजिटल मल्टीमीडिया प्रदर्शन

- माहिती व प्रसारण मंत्रालय, सेंट्रल ब्युरो ऑफ कम्युनिकेशन्स, सोलापूर आणि जिल्हा प्रशासन यांच्या वतीने आयोजित डिजिटल मल्टीमीडिया प्रदर्शनात विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.
- केंद्र सरकारची 9 वर्षांची सेवा, सुशासन आणि गरिबांचे कल्याण, पोषण, अन्नधान्य, तरुण, महिला, लोकप्रतिनिधी आणि मोठ्या संख्येने नागरिक ही या प्रदर्शनाची थीम होती.

लोकअदालतीमध्ये 58 प्रकरणे निकाली काढण्यात आली

- महाराष्ट्रातील रायगड जिल्ह्यात आयोजित लोकअदालतीदरम्यान सुनावणीत किमान 58 प्रकरणे निकाली काढण्यात आली आणि 3.5 कोटी रुपयांची भरपाई देण्यात आली.
- लोकअदालत हे एक मंच आहे जिथे न्यायालयात प्रलंबित असलेले वाद/प्रकरणे किंवा प्री-लिटिगेशन स्टेजवर सामंजस्याने निकाली/तडजोड केली जाते.
- विधी सेवा प्राधिकरण कायदा, 1987 अंतर्गत लोकअदालतींना वैधानिक दर्जा देण्यात आला आहे.

ISIS पुणे मॉड्यूल केसमधील संशयितांची माहिती देण्यासाठी NIA ने 3 लाखांचे रोख बक्षीस देऊ केले

- नॅशनल इन्व्हेस्टिगेशन एजन्सी (NIA) ने ISIS पुणे मॉड्यूल केसमधील चार वॉटेड आरोपींना अटक करणारी माहिती देणाऱ्या प्रत्येक व्यक्तीला 3 लाख रुपयांचे रोख बक्षीस देऊ केले आहे.
- मोहम्मद शाहनवाज शफीउज्जमा आलम उर्फ अब्दुल्ला, रिझवान अब्दुल हाजी अली, अब्दुल्ला फैयाज शेख उर्फ डायपरवाला आणि तल्हा लियाकत खान अशी आरोपींची नावे आहेत.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- नॅशनल इन्व्हेस्टिगेशन एजन्सी (NIA) ही भारतातील एक केंद्रीय एजन्सी आहे जी दहशतवादी कारवाया, राष्ट्रविरुद्धचे गुन्हे आणि बेकायदेशीर क्रियाकलाप (प्रतिबंध) कायदा, 1967 अंतर्गत गुन्हांचा तपास आणि खटला चालवण्यासाठी जबाबदार आहे.
- 2008 मध्ये मुंबई हल्ल्याच्या पार्श्वभूमीवर याची स्थापना करण्यात आली होती.

इंग रेझिस्टंट ट्युबरक्युलोसिस (DRTB) चा सामना करण्यासाठी खाजगी रुग्णालय

- औषध प्रतिरोधक क्षयरोग (DRTB) ग्रस्त रुग्णांच्या वाढत्या केसेसचा सामना करण्यासाठी नागपूर महानगरपालिकेच्या (NMC) पथदर्शी प्रकल्पाच्या सुरुवातीच्या चार महिन्यांत 18 लोक प्राणघातक आजारातून बरे झाले आहेत.
- एनएमसीने सुयोग नगर येथील आस्था क्रिटिकल केअर सेंटरमध्ये डीआरटीबी रुग्णांना मोफत सेवा प्रदान करण्यासाठी सोय केली होती, जे इतर अतिभारित आणि तणावग्रस्त सार्वजनिक रुग्णालयांपासून दूर होते.

राष्ट्रीय क्षयरोग निर्मूलन कार्यक्रम (NTEP):

- NTEP हा सरकारच्या नेतृत्वाखालील कार्यक्रम असून 2025 पर्यंत भारतातील क्षयरोग (टीबी) नष्ट करण्याचे उद्दिष्ट आहे.
- हा कार्यक्रम 1997 मध्ये सुरू करण्यात आला आणि भारतातील क्षयरोगाचा भार कमी करण्यात लक्षणीय प्रगती झाली आहे.
- 2018 मध्ये, जागतिक क्षयरोगाच्या ओझ्यापैकी 27% भारताचा वाटा होता, परंतु जागतिक क्षयरोगाच्या मृत्यूपैकी फक्त 10%.
- NTEP ची अंमलबजावणी आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय (MoHFW) द्वारे केली जाते आणि राज्य आणि जिल्हा सरकार, तसेच गैर-सरकारी संस्था (NGO) सोबत काम करते.

श्याम हॉटेलचे डॉ. आंबेडकरांच्या स्मारकात रूपांतर होणार

- नागपूर महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाने (NMRDA) आता सीताबर्डी येथील श्याम हॉटेलच्या नूतनीकरणाचे महत्वाकांक्षी काम हाती घेऊन त्याचे डॉ. आंबेडकरांच्या स्मारकात रूपांतर करण्याचा निर्णय घेतला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- या प्रकल्पाचे नाव 'भीमसृष्टी' असे आहे आणि त्यात जीर्ण संरचना मजबूत करणे आणि डॉ. आंबेडकरांनी ज्या खोलीत मुक्काम केला त्या खोलीचे पुनर्निर्माण करणे समाविष्ट आहे.
- भारतीय राज्यघटनेचे शिल्पकार आणि दलितांचे मसिहा भारतरत्न डॉ. भीमराव आंबेडकर दीक्षाभूमी येथे बौद्ध धर्म स्वीकारण्यासाठी आले असता त्यांनी श्याम हॉटेलमध्ये मुक्काम केला होता.

200 गावांसाठी जलसाक्षर मॅपिंगसह जलसाक्षरतेचे धडे मिळणार

- हे मिशन इझी वॉटर साक्षरतेचा एक भाग आहे आणि पाण्याची टंचाई आणि दुष्काळाशी संबंधित आव्हाने हाताळण्याची एक आशा आहे.
- हा उपक्रम GIPE मधील डॉ. धनंजयराव गाडगीळ सेंटर फॉर सस्टेनेबल व्हिलेज डेव्हलपमेंट आणि सहज जलबोध यांच्यातील सहकार्य असून जलव्यवस्थापन सुधारण्यासाठी जलचर मॅपिंगमध्ये जनतेला सहभागी करून घेतले आहे.
- लक्षणीय पाणी टंचाई समस्यांमुळे शेतकरी आत्महत्या आणि उपजीविकेच्या शोधात ग्रामीण ते शहरी स्थलांतर झाले आहे.

शिवाजी महाराजांची वाघ नखे 5 भारतीय शहरांमध्ये ठेवले जातील; संशोधनाला चालना देईल:

- लंडनचे व्हिक्टोरिया आणि अल्बर्ट म्युझियम जे लवकरच वाघ नखे (वाघाच्या पंजा सारखा दिसणारा खंजीर) परत करेल.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- याचा उपयोग छत्रपती शिवाजी महाराजांनी अफजलखानाला मारण्यासाठी केला होता.

- वाघ नखांचे भारतातील प्रदर्शन त्यांच्या इतिहासात नवीन संशोधन करण्यास सक्षम होऊ शकते, असे राज्य सरकारने म्हटले आहे.
- एड्रियन ग्रँट डफला वाघ नखे सातान्याचे रहिवासी असताना मराठ्यांच्या पेशव्यांच्या पंतप्रधानांनी दिले होते.
- डफ ते आपल्यासोबत ब्रिटनला घेऊन गेला आणि त्याच्या वंशजांनी ते V&A म्युझियमला दान केले.

पोळा 2023: तारीख, विधी आणि महत्त्व

- पोळा हा महाराष्ट्रातील एक पारंपारिक आणि प्रसिद्ध सण आहे.
- महाराष्ट्रातील लोक पावसाळ्याच्या शेवटी आणि कृषी वर्षाच्या सुरुवातीला पोळा साजरा करतात
- या शुभ दिवशी ते गुरांची विशेषतः शेतीच्या कामात मोठे योगदान देणाऱ्या बैलांची पूजा करतात.
- हा दिवस आहे जेव्हा शेतकरी भरपूर कापणीसाठी आशीर्वाद घेतात.
- यंदा पोळा हा सण भाद्रपद महिन्यातील अमावस्या तिथीला म्हणजेच 14 सप्टेंबर 2023 रोजी साजरा केला जात आहे.

आयआयटी-बॉम्बे अंडरग्रेड विद्यार्थ्यांसाठी एआय, डेटा सायन्स अनिवार्य केले

- इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी-बॉम्बे (IIT-B) ने या शैक्षणिक वर्षापासून आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स अँड डेटा सायन्स (AI-DS) हा पदवीपूर्व विद्यार्थ्यांसाठी अनिवार्य अभ्यासक्रम म्हणून - BTech तसेच बॅचलर ऑफ सायन्स (BS) - साठी सुरु करण्याचा निर्णय घेतला आहे.
- पूर्वी, भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र, गणित आणि जीवशास्त्र हे सामान्य अभ्यासक्रम असायचे जे प्रत्येकाने शिकायचे होते, आता AI-DS अभ्यासक्रमातील त्या यादीमध्ये एक नवीन जोड आहे.

महाराष्ट्र सभापतींनी अपात्रतेच्या याचिकांवर सुनावणी सुरु केली

- सुप्रीम कोर्टाने म्हटले होते की, "सभापतींनी योग्य कालावधीत अपात्रतेच्या याचिकांवर निर्णय घ्यावा".
- महाराष्ट्र विधानसभेचे अध्यक्ष राहुल नार्वेकर यांनी मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे आणि शिवसेना (यूबीटी) प्रमुख आणि माजी मुख्यमंत्री उद्धव ठाकरे यांच्या नेतृत्वाखालील दोन प्रतिस्पर्धी शिवसेनेच्या गटांनी एकमेकांविरुद्ध दाखल केलेल्या अपात्रतेच्या याचिकांवर सुनावणी सुरु केली.

स्पीकरचे अपात्रतेचे अधिकार

- दहावी अनुसूची किंवा 1985 मध्ये मांडण्यात आलेला पक्षांतर विरोधी कायदा, सभागृहाच्या अध्यक्षांना पक्षातून 'दोष' करणाऱ्या आमदारांना अपात्र ठरवण्याचा अधिकार देतो.
- 1992 मध्ये सुप्रीम कोर्टाने निर्णय दिला की या संदर्भात सभापतींचा निर्णय न्यायालयीन पुनरावलोकनाच्या अधीन आहे.

महाराष्ट्र शासनाचे 'दिव्यांगांच्या दारी' अभियान

- महाराष्ट्राचा अंपंग कल्याण विभाग 'दिव्यांगांच्या दारी' हे अभियान राबवत आहे.
- उद्देश - दिव्यांगांना विविध शासकीय योजनांचा लाभ मिळवून देणे तसेच आवश्यक कागदपत्रे मिळवणे.
- ही मोहीम गुरुवार 21 सप्टेंबर 2023 रोजी छायादीप मंगल कार्यालय, औरंगाबाद रोड, उस्मानाबाद येथे होणार आहे.

- या मोहिमेत अंपंग लाभार्थ्यांची प्रवर्गानिहाय ऑनलाइन नोंदणी करण्यात येणार आहे. आशा सेविका व अंगणवाडी सेविका यांच्याकडून प्राप्त झालेल्या अंपंग लाभार्थ्यांचे अर्ज तसेच यापूर्वी प्रलंबित असलेल्या अर्जांवर योग्य ती कार्यवाही करण्याचे नियोजन आहे.

नवेगाव-नागझिरा व्याघ्र प्रकल्पाच्या बफर झोनमधील मुरडोली गावाजवळ रस्त्याच्या धडकेत एकावाघाचा मृत्यू झाला.

- नवेगाव-नागझिरा व्याघ्र प्रकल्प महाराष्ट्रातील गोंदिया येथे आहे.
- नवेगाव हे संपूर्ण महाराष्ट्रात आढळणाऱ्या जवळपास 60% पक्षांच्या प्रजातींचे घर आहे. डिसेंबर 2013 मध्ये भारताचे 46 व्या व्याघ्र प्रकल्प म्हणून अधिसूचित करण्यात आले.

भारतातील सर्वोच्च ऊस उत्पादक राज्ये आणि महाराष्ट्राची कामगिरी

- महाराष्ट्र, उत्तर प्रदेश, कर्नाटक, गुजरात आणि तामिळनाडू ही भारतातील सर्वोच्च ऊस उत्पादक राज्ये आहेत.
- पहिल्या तीन साखरेचा वाटा 85-90% देशात उत्पादित होतो.

FDI आकर्षित करण्यात महाराष्ट्राचा प्रथम क्रमांक

- देशात थेट परकीय गुंतवणुकीला (एफडीआय) आकर्षित करण्याच्या बाबतीत महाराष्ट्राने पुन्हा एकदा इतर राज्यांच्या तुलनेत पहिले स्थान पटकावले आहे.
- गेल्या एका वर्षात राज्याने सुमारे 1.25 लाख रुपयांची थेट विदेशी गुंतवणूक यशस्वीपणे आकर्षित केली असून महाराष्ट्राला कर्नाटक आणि गुजरातच्या पुढे नेले आहे.

TReDS प्लॅटफॉर्म

- रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाने अलीकडेच विमा कंपन्यांना ट्रेड रिसीव्हेबल डिस्काउंटिंग सिस्टम (TReDS) मध्ये सहभागी होण्याची परवानगी देऊन MSME साठी तरलता आणि क्रेडिट उपलब्धता वाढवण्यासाठी एक नवीन उपक्रम जाहीर केला आहे, जो व्यापार प्राप्तींना वित्तपुरवठा करण्यासाठी एक ऑनलाइन मंच आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- TReDS म्हणजे ट्रेड रिसीव्हेबल डिस्काउंटिंग सिस्टम.
- हे एक इलेक्ट्रॉनिक प्लॅटफॉर्म आहे जे एकाधिक फायनान्सर्सद्वारे सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योगांच्या (MSMEs) व्यापार प्राप्तींवर सूट देते.
- TReDS प्लॅटफॉर्म एक केंद्रीकृत बाजारपेठ आहे जिथे खरेदीदार आणि विक्रेते व्यापार प्राप्त करण्यायोग्य एकमेकांशी संवाद साधू शकतात.

खासगी शेतमालाच्या बाजारातील त्रुटींचा अभ्यास करणारी समिती

- राज्यातील सध्याच्या खासगी शेतमालाच्या उणिवांचा अभ्यास करून त्यावर मात करण्यासाठी शिफारशी देण्यासाठी महाराष्ट्र सरकारने दहा सदस्यीय समिती नेमली आहे.
- 2021 मध्ये देशभरातील शेतकऱ्यांच्या सततच्या आंदोलनानंतर केंद्र सरकारने तीन शेतीविषयक कायदे रद्द केल्यानंतर हे पाऊल उचलण्यात आले आहे.
- तीन कायद्यांपैकी, शेतकरी उत्पादन व्यापार आणि वाणिज्य (प्रोत्साहन आणि सुविधा) कायद्याने शेतकऱ्यांना कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांच्या (एपीएमसी) बाहेर त्यांचा शेतमाल विकण्याची परवानगी देणारी यंत्रणा उभारण्याची तरतूद केली होती.

भारतीय संसदेने सप्टेंबर 2020 मध्ये तीन शेतीविषयक कायदे संमत केले:

- शेतकरी उत्पादन व्यापार आणि वाणिज्य (प्रोत्साहन आणि सुविधा) कायदा, 2020
 - शेतकरी (सक्षमीकरण आणि संरक्षण) करार वरील किंमत हमी आणि शेती सेवा कायदा, 2020
 - अत्यावश्यक वस्तू (सुधारणा) कायदा, 2020
- हे कायदे भारतातील कृषी क्षेत्रात सुधारणा करण्याच्या आणि शेतकऱ्यांना त्यांचे उत्पादन विकण्याचे अधिक स्वातंत्र्य देण्याच्या उद्देशाने पारित करण्यात आले. तथापि, या कायद्यांना शेतकऱ्यांकडून मोठ्या प्रमाणावर विरोध झाला आहे, ज्यांना भीती आहे की ते मोठ्या कंपन्यांकडून शोषण करतील आणि त्यांच्या पिकांच्या किंमती कमी होतील.
- शेतकरी उत्पादन व्यापार आणि वाणिज्य (प्रोत्साहन आणि सुविधा) कायदा, 2020, शेतकऱ्यांना त्यांचे उत्पादन मंडई म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या नियंत्रित बाजाराबाहेर विकण्याची परवानगी देतो. शेतकऱ्यांना त्यांचे उत्पादन कोठे विकायचे ते निवडण्याचे अधिक स्वातंत्र्य आणि चांगले भाव मिळावेत हा हेतू आहे.
 - शेतकरी (सशक्तीकरण आणि संरक्षण) करार ऑन प्राइस अँड्युरन्स अँड फार्म सर्व्हिसेस अँक्ट, 2020 शेतकऱ्यांना त्यांच्या उत्पादनाच्या विक्रीसाठी खरेदीदारांशी करार करण्याची परवानगी देतो. शेतकऱ्यांना त्यांच्या पिकांना किती भाव मिळेल याची अधिक खात्री देणे हा त्याचा उद्देश आहे.
 - अत्यावश्यक वस्तू (सुधारणा) कायदा, 2020, गहू आणि तांदूळ यासारख्या अत्यावश्यक वस्तूंच्या साठवणुकीवर आणि हालचालींवर काही निर्बंध हटवतो. व्यापाऱ्यांना या वस्तूंची साठवणूक आणि वाहतूक करणे सोपे व्हावे या हेतूने याचा उद्देश आहे, ज्यामुळे ग्राहकांना कमी किंमत मिळू शकते.

न्यू इंडिया लीटर्स प्रोग्रामने 2024 पर्यंत 12 लाख निरक्षर लोकांना शिक्षित करण्याचे लक्ष्य ठेवले आहे

- न्यू इंडिया लिटर्स प्रोग्राम (NILP), 15 वर्षांपेक्षा जास्त वयाच्या लोकांमधील निरक्षरता निर्मूलन करण्याच्या उद्देशाने केंद्र पुरस्कृत योजना, महाराष्ट्रात जोरात सुरू आहे.
- महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन आणि प्रशिक्षण परिषदेने (SCERT) तयार केलेले अभ्यासक्रमाचे साहित्य DIKSHA पोर्टलवर मराठी, इंग्रजी, हिंदीसह इतर भाषांमध्ये ऑनलाइन उपलब्ध आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- न्यू इंडिया लिटर्स प्रोग्राम (NILP) भारत सरकारने 2022 मध्ये सुरू केला आहे.
- 15 वर्षे आणि त्याहून अधिक वयोगटातील 5.00 कोटी अ-साक्षरांना पाच वर्षांत, म्हणजे 2022-2027 मध्ये कव्हर करण्याचे उद्दिष्ट आहे.
- हा कार्यक्रम भारतातील सर्व राज्ये आणि केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये लागू करण्यात आला आहे.

NILP हा एक अभिसरण कार्यक्रम आहे, ज्याचा अर्थ शिक्षण मंत्रालय, ग्रामीण विकास मंत्रालय आणि महिला आणि बाल विकास मंत्रालय यांसारख्या इतर सरकारी विभाग आणि एजन्सींच्या

भागीदारीत त्याची अंमलबजावणी केली जाईल**DIKSHA पोर्टल**

- DIKSHA चा फुल फॉर्म डिजिटल इन्फ्रास्ट्रक्चर फॉर नॉलेज शेअरिंग
- शैक्षणिक संसाधने आणि सामग्री सामायिक करण्यासाठी हे राष्ट्रीय डिजिटल व्यासपीठ आहे.
- 2017 मध्ये भारत सरकारच्या शिक्षण मंत्रालयाने हे व्यासपीठ सुरू केले होते.
- DIKSHA प्लॅटफॉर्म 12 भाषांमध्ये उपलब्ध आहे आणि इंटरनेट कनेक्शन असलेले कोणीही त्यावर प्रवेश करू शकते.

DIKSHA विविध शैक्षणिक संसाधनांमध्ये प्रवेश प्रदान करते, यासह:

1. पाठ्यपुस्तके आणि इतर शैक्षणिक साहित्य
2. ऑडिओ आणि व्हिडिओ व्याख्याने
3. परस्परसंवादी सराव
4. मूल्यांकन साधने
5. शिक्षक प्रशिक्षण मॉड्यूल

टाटा स्टील, यूके सरकार पोर्ट टॅलबोटमध्ये £1.25 अब्ज गुंतवणूक करणार

- टाटा स्टील आणि यूके सरकारने पोर्ट टॅलबोट येथे इलेक्ट्रिक आर्क फर्नेसमध्ये £1.25 अब्ज भांडवली खर्चासह गुंतवणूक करण्यास सहमती दर्शवली आहे, ज्यामध्ये यूकेकडून £500 दशलक्ष पर्यंतच्या अनुदानाचा समावेश आहे.
- हा प्रकल्प यूकेच्या पोलाद सुरक्षिततेला बळ देईल आणि एका दशकात थेट उत्सर्जन 50 दशलक्ष टनांनी कमी करून स्थानिक पोलाद उद्योगाच्या डीकार्बोनायझेशनच्या दिशेने पहिले मोठे पाऊल असेल.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- पोर्ट टॅलबोट हे साउथ वेल्स, युनायटेड किंगडम येथे स्थित एक शहर आहे, जे त्याच्या समृद्ध औद्योगिक इतिहासासाठी, विशेषतः स्टील आणि उत्पादन क्षेत्रासाठी ओळखले जाते.
- टाटा स्टील ही भारतातील सर्वात मोठी आणि सर्वात जुनी पोलाद उत्पादक कंपन्यांपैकी एक आहे आणि जागतिक स्टील उत्पादकांपैकी एक आहे.
- टाटा स्टीलची स्थापना जमशेटजी टाटा यांनी 1907 मध्ये केली होती, टाटा स्टीलचा नावीन्य, टिकाऊपणा आणि कॉर्पोरेट जबाबदारीचा समृद्ध इतिहास आहे.

मारबत उत्सव उत्साहात नागपूर येथे साजरा केल्या गेला.

- महाराष्ट्रातील नागपुरात मारबत उत्सवात सहभागी होण्यासाठी उत्साहाने गर्दी जमली
- या भव्य देखाव्याचा केंद्रबिंदू म्हणजे काली (काळ्या रंगात) आणि पिवळी (पिवळ्या रंगात) या दोहोंचे प्रतिनिधित्व करणारे मातीचे पुतळे, ज्यांना 'मारबत' म्हणून ओळखले जाते.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- मारबत सण हा महाराष्ट्रात, प्रामुख्याने नागपूर शहर आणि आसपासच्या प्रदेशात साजरा केला जाणारा एक अनोखा आणि पारंपारिक सण आहे.

- ही एक अनोखी 150 वर्ष जुनी परंपरा आहे जी केवळ या प्रदेशात साजरी केली जाते.
- काळाच्या प्रथेनुसार, भाविकांनी रंगीबेरंगी मिरवणूक काढली, ज्यामध्ये वाईट शक्तींचे प्रतीक असलेले पुतळे होते.

न्याय मिळवणे हा मूलभूत अधिकार आहे

- न्याय मिळवणे हा मूलभूत अधिकार आहे आणि एनआयए प्रकरणांमध्ये अपील दाखल करण्यातील विलंब माफ केला जाऊ शकतो, असे निरीक्षण मुंबई उच्च न्यायालयाने नोंदवले.
- मुंबई उच्च न्यायालयाने निर्णय दिला की अपीलीय न्यायालये विलंब माफ करू शकतात आणि एनआयए कायद्यांतर्गत अनिवार्य 90 दिवसांच्या कालावधीच्या पलीकडे दाखल केलेल्या अपीलांवर सुनावणी करू शकतात.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- भारतीय राज्यघटना घटनात्मक लेख (अनुच्छेद 39A, अनुच्छेद 14 आणि अनुच्छेद 21) प्रदान करते जे नागरिकांना न्याय मिळवण्याच्या अधिकाराची हमी देते.
- विधी सेवा प्राधिकरण कायदा, सर्वोच्च न्यायालय विधी सेवा समिती, राष्ट्रीय विधी सेवा प्राधिकरण (NALSA) आणि ज्यांना परवडत नाही त्यांना कायदेशीर मदत मिळावी यासाठी भारतातील जिल्हा आणि दुर्गम गावांमध्ये विविध लोकअदालती उभारण्यात येत आहेत.

ICMR नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ व्हायरोलॉजी, पुणे ने निपाह विषाणूची प्रकरणे लवकर शोधण्यासाठी त्यांची मोबाईल BSL-3 लॅब कोडिफिकोड येथे पाठवली.

- कोडिफिकोड जिल्ह्यात दोन मृत्यूंसह पाच प्रकरणांची नोंद झाल्यानंतर निपाह विषाणूचे नमुने तपासण्याचे उद्दिष्ट आहे.
- पशुसंवर्धन विभागातील तज्ज्ञांचे पथकही राज्याला प्राण्यांच्या निगराणीसाठी मदत करण्यासाठी तैनात केले आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ व्हायरोलॉजी (NIV) ही भारतीय वैद्यकीय संशोधन परिषद (ICMR) अंतर्गत एक प्रमुख संशोधन संस्था आहे, जी विषाणू आणि विषाणूजन्य रोगांच्या अभ्यासासाठी समर्पित आहे.
- सार्वजनिक आरोग्यावर परिणाम करणारे व्हायरल इन्फेक्शन्स समजून घेण्यात, निदान करण्यात आणि त्यांचा सामना करण्यासाठी NIV महत्त्वाची भूमिका बजावते.
- एनआयव्ही विषाणूजन्य रोगांविरूद्ध लसींच्या विकासामध्ये आणि मूल्यांकनामध्ये गुंतलेली आहे.

निपाह व्हायरस बदल:

- निपाह व्हायरस (NIV) हा एक अत्यंत सांसर्गिक आणि प्राणघातक झुनोटिक विषाणू आहे ज्यामुळे मानव आणि प्राणी दोघांनाही गंभीर श्वसन आणि न्यूरोलॉजिकल रोग होऊ शकतात.
- 1999 मध्ये मलेशियामध्ये उद्रेकादरम्यान निपाह विषाणूची प्रथम ओळख झाली होती. हे नाव सुंगाई निपाह गावाच्या नावावरून ठेवण्यात आले होते, जिथे सुरुवातीच्या घटना घडल्या होत्या.
- विषाणूचे नैसर्गिक होस्ट म्हणजे फ्रूट बॅट (टेरोपस एसपीपी.), ज्यांना फ्लाइंग फॉक्स असेही म्हणतात.
- संक्रमित वटवाघळांचा थेट संपर्क, दूषित फळे किंवा खजुराच्या रसाचे सेवन इत्यादींमुळे मानवी संसर्ग अनेकदा होतो.

- जागतिक आरोग्य संघटनेने (WHO) निपाह विषाणूची महामारी संभाव्यता आणि उच्च मृत्यू दरामुळे प्राधान्य रोगजनक म्हणून वर्गीकरण केले आहे.

मुंबईतील प्रतिष्ठित डबलडेकर बसेस 8 दशकांच्या सेवेनंतर निवृत्त झाल्या आहेत

- 'मॅक्सिमम सिटी' मधील विविध मार्गांवर 86 वर्षे सेवा दिल्यानंतर, या बिगर वातानुकूलित डबल-डेकर बसेस दैनंदिन प्रवासी आणि पर्यटकांचा निरोप घेतला.
- बृहन्मुंबई विद्युत पुरवठा आणि परिवहन (BEST) प्राधिकरणाने आधुनिकीकरण आणि परिचालन खर्चात कपात करण्याच्या उपाययोजनांचा एक भाग म्हणून डिझेलवर चालणाऱ्या बसेस टप्प्याटप्प्याने बंद करण्याचा निर्णय घेतल्याच्या पार्श्वभूमीवर या बसेस ला निवृत्त करण्यात आले.
- 1937 मध्ये सुरू झालेल्या, डबल-डेकर बस या शहराचा समानार्थी शब्द बनल्या आणि तेथील रहिवाशांच्या आणि पर्यटकांच्या सामूहिक स्मृतीमध्ये स्वतःला कोरून टाकल्या.

मराठवाडा मुक्ती दिन

- मराठवाडा मुक्ती दिन, ज्याला मराठवाडा मुक्ती संग्राम दिवस असेही म्हणतात, महाराष्ट्रात दरवर्षी 17 सप्टेंबर रोजी साजरा केला जातो.
- हे मराठवाड्याच्या भारताशी एकीकरण झाल्याच्या वर्धापन दिनाचे चिन्ह आहे जेव्हा भारतीय सैन्याने, भारतीय स्वातंत्र्यानंतर 13 महिन्यांनी, हैदराबाद राज्य मुक्त केले आणि 17 सप्टेंबर 1948 रोजी निजामाचा पराभव केला.
- मराठवाडा, तेलंगणा आणि कल्याण-कर्नाटक हे हैदराबाद संस्थानाच्या पूर्वीच्या संस्थानाचा भाग होते.

महाराष्ट्र सरकार नमो 11 कलमी कार्यक्रम राबवणार आहे

- पंतप्रधान मोदींच्या 73 व्या वाढदिवसाच्या स्मरणार्थ महाराष्ट्र सरकार कल्याणकारी उपाय म्हणून नमो 11-सूत्री कार्यक्रम राबवणार आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- नमो 11-सूत्री कार्यक्रम हा महाराष्ट्र सरकारने सप्टेंबर 2023 मध्ये पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या 73 व्या वाढदिवसानिमित्त जाहीर केलेल्या कल्याणकारी योजनांचा संच आहे.
- शेतकरी, महिला, तरुण आणि वंचितांसह समाजातील सर्व घटकांना लाभ मिळावा हा या कार्यक्रमाचा उद्देश आहे.

BILINGUAL

MAHARASHTRA
PRIME
TEST PACK

300+ TOTAL TESTS

नमो 11-सूत्री कार्यक्रमात समाविष्ट केलेल्या 11 योजना आहेत:

1. नमो महिला सक्षमीकरण मिशन
2. नमो बांधकाम कामगार कल्याण मिशन
3. नमो फार्म पॉन्ड मिशन
4. नमो स्वयंपूर्ण आणि सौर ऊर्जा गाव मोहीम
5. नमो गरीब आणि मागासवर्गीय सन्मान अभियान
6. नमो ग्राम सचिवालय मिशन
7. नमो स्मार्ट आदिवासी शाळा अभियान
8. नमो दिव्यांग शक्ती अभियान
9. नमो स्पोर्ट्स ग्राउंड आणि गार्डन मिशन
10. नमो सिटी सुशोभीकरण प्रकल्प
11. नमो तीर्थक्षेत्र आणि किल्ला संरक्षण अभियान

जलसंधारणाबाबत जनजागृती हा गणेशोत्सवाचा विषय आहे

- या पावसाळ्यात पुरेसा पाऊस न झालेल्या महाराष्ट्रातील लातूर जिल्ह्यात जलसंधारणाची जनजागृती गणेशोत्सवाच्या केंद्रस्थानी असेल.
- ही मोहीम 'जल साक्षरता अभियानाचा' एक भाग आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- जल साक्षरता अभियान (JSA) ही जलसंधारण आणि व्यवस्थापनाबाबत जनजागृती करण्यासाठी भारत सरकारने २०२२ मध्ये सुरू केलेली देशव्यापी मोहीम आहे.
- या मोहिमेचा उद्देश सर्व नागरिकांना, विशेषतः स्त्रिया आणि मुलांना पाण्याचे महत्त्व समजण्यासाठी शिक्षित आणि सक्षम करणे आणि या मौल्यवान स्रोताचे संरक्षण आणि संवर्धन करण्यासाठी कृती करणे हा आहे.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- जलयुक्तशिवार योजना ही महाराष्ट्राची जलसंधारण मोहीम आहे

विजेच्या वापरावरील डेटा संकलनात अचूकता वाढवण्यासाठी बेस्टने नियमित विद्युत मीटर्सची जागा प्रीपेड स्मार्ट मीटरने घेतली आहे.

- बृहन्मुंबई विद्युत पुरवठा आणि परिवहन उपक्रम (बृहन्मुंबई इलेक्ट्रिक सप्लाय अँड ट्रान्सपोर्ट (BEST)) ही मुंबई, महाराष्ट्र, भारत येथे स्थित सार्वजनिक वाहतूक आणि वीज प्रदाता आहे.
- हे मूळतः 1873 मध्ये "बॉम्बे ट्रामवे कंपनी लिमिटेड" नावाची ट्रामवे कंपनी म्हणून स्थापित केले गेले.

महाराष्ट्र मिलेट मिशन:

- 2023 हे वर्ष 'आंतरराष्ट्रीय पौष्टिक अन्नधान्य वर्ष' म्हणून साजरे केले जात आहे.
- हा एक सर्वसमावेशक मुद्दा आहे ज्यामध्ये पौष्टिक तृणधान्यांचे पौष्टिक मूल्य ते त्यांची लागवड आणि वापर या सर्व बाबींचा समावेश आहे.
- या अंकात कृषी, पोषण आणि सार्वजनिक आरोग्य यासह विविध क्षेत्रातील तज्ञांच्या लेखांचा समावेश आहे.

तुम्हाला माहीत आहे का:

- ज्वारीच्या उत्पादनात महाराष्ट्र आघाडीवर आहे.

नाशिक जिल्हा कांदा व्यापारी संघ कांदा लिलावात सहभागी होणार नाही

- नाशिक जिल्हा कांदा व्यापारी असोसिएशनने कांदा लिलावात सहभागी न होण्याचा निर्णय केंद्र सरकारच्या व्यापारात उतरविल्याने कांदा लिलावात सहभागी न होण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे.
- नाफेड आणि नॅशनल कन्झ्युमर्स कोऑपरेटिव्ह युनियन (NCCF) मार्फत खरेदी केलेला कांदा देशांतर्गत बाजारपेठेत पाठवला जातो, व्यापाऱ्यांचा माल परदेशात विकला जात नाही.
- 40 टक्के करामुळे निर्यात मंदावली.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- नॅशनल अॅग्रिकल्चरल कोऑपरेटिव्ह मार्केटिंग फेडरेशन ऑफ इंडिया (NAFED) ही भारतातील सर्वोच्च सहकारी विपणन संस्था आहे.
- 1958 मध्ये कृषी उत्पादनांच्या सहकारी विपणनाला प्रोत्साहन देण्यासाठी आणि शेतकऱ्यांना चांगला परतावा देण्याच्या उद्देशाने याची स्थापना करण्यात आली.
- NAFED ही सदस्य-आधारित संस्था आहे, तिचे सदस्य राज्य सहकारी पणन महासंघ, राष्ट्रीय सहकारी महासंघ आणि प्राथमिक सहकारी पणन संस्था आहेत.

"कॉमन क्रेन" पक्ष्यांची तस्करी

- महाराष्ट्र प्रदेशात "कॉमन क्रेन" पक्ष्यांची तस्करी वाढत आहे.
- पश्चिम बंगालमधून मुंबई शहरात आणल्या जाणाऱ्या या पक्ष्यांची तस्करी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर होत असल्याचे उघड झाले आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 'कॉमन क्रेन' हा वन्यजीव संरक्षण कायदा, 1972 च्या अनुसूची 1 अंतर्गत संरक्षित पक्षी आहे.
- सामान्य क्रेन (ग्रस ग्रस) हा गुड्डे कुटुंबातील एक मोठा, लांब पाय असलेला वाडिंग पक्षी आहे.
- डेमोइसेल क्रेन (ग्रस व्हर्जो) आणि सायबेरियन क्रेन (ल्युको जेरॅनस ल्युकोजेरॅनस) याशिवाय युरोपमध्ये सामान्यतः आढळणारी ही एकमेव क्रेन आहे जी केवळ खंडाच्या पूर्वेकडील भागात नियमित असते.
- IUCN रेड लिस्टची स्थिती: लिस्ट कन्सर्न.
- सामान्य क्रेन मध्यम आकाराच्या क्रेन असतात ज्यांचे वजन 3-6 किलो असते.

महाराष्ट्रात दुष्काळी परिस्थिती

- तेरा जिल्ह्यांत दुष्काळसदृश स्थिती; नगर, सांगली, सातारा, जालना, बीडमध्ये तीव्र टंचाई.
- राज्यातील 36 जिल्ह्यांपैकी 13 जिल्ह्यांमध्ये दुष्काळसदृश परिस्थिती निर्माण झाली आहे.
- भारतीय हवामान खात्यानुसार, राज्यात 1 जून ते 18 सप्टेंबर या कालावधीत सरासरीपेक्षा नऊ टक्के कमी पाऊस झाला आहे.

याचे प्रमुख कारण - अल-निनो घटना.**एल-निनो बदल:**

- एल निनो म्हणजे मध्य-पूर्व इकेटोरियल पॅसिफिकमधील समुद्राच्या पाण्याचे तापमानवाढ जे दर काही वर्षांनी होते.

- एल निनो दरम्यान, विषुववृत्तीय पॅसिफिकमध्ये पृष्ठभागाचे तापमान वाढते आणि व्यापार वारे - विषुववृत्ताजवळ वाहणारे पूर्व-पश्चिम वारे - कमजोर होतात.
- साधारणपणे, पूर्वेकडील व्यापारी वारे अमेरिकेकडून आशियाकडे वाहतात.
- एल निनोमुळे, ते पश्चिम पॅसिफिकमधून अमेरिकेकडे कोमट पाणी आणून पश्चिमेकडील प्रदेशात बदलतात आणि दिशा बदलतात.
- हे दर 3-6 वर्षांनी होते आणि सुमारे 9-12 महिने टिकते.
- यामुळे दुष्काळ, पूर आणि तापमानात बदल होऊ शकतात.
- यामुळे सरासरीपेक्षा कमी पाऊस पडू शकतो, ज्यामुळे भारताच्या कृषी क्षेत्रावर परिणाम होतो.

भारतीय हवामान विभाग

- भारतीय हवामान विभाग (IMD) ही भारताची राष्ट्रीय हवामान सेवा आहे.
- हे भूविज्ञान मंत्रालयाच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखाली आहे.
- IMD चे मुख्यालय नवी दिल्ली येथे आहे

IMD हवामानविषयक सेवांची विस्तृत श्रेणी प्रदान करते, यासह:

1. सामान्य लोकांसाठी हवामानाचा अंदाज, विमान वाहतूक, सागरी आणि इतर क्षेत्रे
2. हवामान निरीक्षण आणि संशोधन
3. मान्सूनचा अंदाज
4. तीव्र हवामान चेतावणी आणि सल्ले
5. कृषी हवामान सेवा
6. पर्यावरण निरीक्षण

मराठा कोटा पॅनल

- मराठा समाजाला कुणबी म्हणून मान्यता देण्याची आणि त्यांना ओबीसी प्रमाणपत्र देण्याची मागणी पूर्ण करण्यासाठी निवृत्त न्यायमूर्ती संदीप शिंदे यांच्या नेतृत्वाखालील पॅनलला मदत करण्यासाठी महाराष्ट्र सरकारने 20 सदस्यांची टीम तयार केली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- या टीममध्ये उपसचिव आणि अवर सचिव दर्जाच्या अधिकाऱ्यांचा समावेश आहे. उपसचिव (गृह) विजय पोवार, अवर सचिव (वित्त) रसिक खडसे आणि अवर सचिव (नागरी पुरवठा) पूजा मानकर यांचा या टीममध्ये आहेत.
- राज्याने एक ठराव जारी करून संघाला काम करण्यासाठी एक महिन्याची मुदत दिली आहे.
- दिलेले काम पूर्ण होईपर्यंत कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती असते.

अलिप्ततावादी चळवळ

- पंडित नेहरूंनी 1954 मध्ये कोलंबो येथील भाषणात अलिप्ततावाद हा शब्द पहिल्यांदा वापरला होता.
- आंतरराष्ट्रीय क्षेत्रात लष्करी आणि दुष्काळीच्या राजकारणापासून दूर राहणे म्हणजे अलिप्ततावाद. अलिप्तपणाचा अर्थ 'होकारात्मक तटस्थता' म्हणून केला जाऊ शकतो

मुख्य मुद्दे:

- अलिप्ततावादी चळवळ ही एक राजकीय चळवळ आहे जी राज्य किंवा राष्ट्राकडून प्रदेश काढून घेण्याचा पुरस्कार करते.

- वांशिक राष्ट्रवाद, धार्मिक मतभेद किंवा आर्थिक तक्रारी यांसारख्या विविध कारणांमुळे अलिप्ततावादी चळवळी प्रेरित होऊ शकतात.

बातमीतील व्यक्ती: रजनीश सेठ (MPSC चे नवीन अध्यक्ष)

- राज्याचे विद्यमान पोलीस महासंचालक रजनीश सेठ यांची राज्य लोकसेवा आयोगाच्या (MPSC) अध्यक्षपदी नियुक्ती होण्याची शक्यता आहे.

ऐतिहासिक (श्री गणपती) चांदीचे नाणे

- गणपती बाप्पाचे मोठ्या उत्साहात स्वागत होत असताना 'श्री गणपती' कोरलेल्या चांदीच्या नाण्याची आठवण इतिहासकारांना करून दिली जाते.
- हे अत्यंत दुर्मिळ नाणे मराठा साम्राज्याचे आहे.
- 1759 ते 1806 हा मुघल सम्राट शाह आलम (दुसरा) याचा काळ होता.
- इतिहास अभ्यासक अशोक ठाकूर यांच्या मते हे नाणे मिरज संस्थानच्या पटवर्धन या मराठा शासकाने तयार केले होते.

जगभरात बांबूबद्दल जागरूकता निर्माण करण्यासाठी दरवर्षी 18 सप्टेंबर रोजी जागतिक बांबू दिन साजरा केल्या जातो.

- मेळघाटातील महिलांनी लिहिलेली यशोगाथा बांबू 'चित्री' अर्थव्यवस्थेला कशी मदत करते हे दर्शवते.
- गेल्या काही वर्षांत महत्त्वाची नैसर्गिक संपत्ती म्हणून विकसित होत असलेल्या बांबूने मेळघाटातील चित्री गावाच्या अर्थव्यवस्थेचा कायापालट करायला सुरुवात केली आहे.
- बांबूच्या विविध उत्पादनांच्या निर्मितीतून येथील महिलांच्या हातात पैसा येऊ लागला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- चित्री हे मेळघाटातील धारणी तालुक्यातील जेमतेम 70 घरांचे आणि 462 लोकसंख्येचे गाव आहे.
- या गावात भिल्ल, कोरकू, गोंड, गवळी समाजाची बहुसंख्य लोकसंख्या आहे. शेती, कामगार आणि पशुधन व्यवस्थापन हे उत्पन्नाचे प्रमुख स्रोत आहेत.
- या संपूर्ण बांबू केंद्राने या गावातील 23 घरातील 60 लोकांना बांबूपासून विविध वस्तू बनविण्याचे प्रशिक्षण दिले.

महाराष्ट्रातील 30% सोयाबीन बुरशीने नष्ट केले

- तज्ज्ञांच्या मते, हवामानातील बदल आणि बुरशीमुळे 30 टक्के सोयाबीन नष्ट झाले.
- तापमानात अचानक वाढ झाल्याने सोयाबीनवर बुरशीचे आक्रमण झाले.
- पिके पिवळी पडली असून सुकू लागली आहेत.
- सुमारे 30 टक्के सोयाबीन बुरशीमुळे नष्ट झाले.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- हा बुरशीजन्य रोग शंभर वर्षांत प्रथमच दिसून येत असल्याचे तज्ज्ञ सांगत आहेत.
- वर्धा जिल्ह्यात बुरशीचा प्रादुर्भाव वाढला आहे.
- सोयाबीनवर सध्या मेलीबग, व्हाईटफ्लाय, कॅमल वार्म, लीफहॉपर, तंबाखूची पाने खाणारी अळी, कटवर्म आणि यलो मोजेक रोगाचा प्रादुर्भाव होत आहे.

मराठवाड्यातील पाणीटंचाई कमी करण्याचा प्रयत्न

- मराठवाड्यातील पाणीटंचाई दूर करण्यासाठी सरकारने उचलले मोठे पाऊल; थेट कोकणातून पाणी आणण्याचा प्रयत्न
- मराठवाड्यातील पाणीटंचाई दूर करण्यासाठी शिंदे-फडणवीस सरकारने अलीकडेच काही जलसंपदा प्रकल्पांना मंजूरी दिली.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- उत्तर कोकणातील पाणी मराठवाड्यात आणण्याचे प्रयत्न सुरू आहेत.
- त्यानुसार उत्तर कोकण नदी खोऱ्यातील एकूण 22.9 टीएमसी पाणी प्रवाह वळण योजनेद्वारे गोदावरी खोऱ्यात वळविणे आणि **उपसा नदी जोडणी/ वळविण्याच्या योजना** प्राधान्याने हाती घेतल्या जातील.
- यासाठी एकूण 14,040 कोटी रुपयांचा निधी दिला जाणार आहे.

फ्लो डायव्हर्जन स्कीम

- फ्लो डायव्हर्जन स्कीम हे जल व्यवस्थापन प्रकल्प आहे जो एका नदीच्या खोऱ्यातील पाणी दुसऱ्या नदीत वळवतो.
- हे विविध कारणांसाठी केले जाऊ शकते, जसे की शुष्क प्रदेशांना सिंचनासाठी पाणी देणे, जलविद्युत निर्माण करणे किंवा पाण्याची गुणवत्ता सुधारणे.
- फ्लो डायव्हर्जन योजना जटिल आणि तयार करण्यासाठी खर्चिक असू शकतात आणि त्यांचा पर्यावरणावर देखील महत्त्वपूर्ण परिणाम होऊ शकतो.
- उदाहरणार्थ, एका नदीच्या खोऱ्यातून पाणी वळवल्याने त्या खोऱ्यातील पाण्याचा प्रवाह कमी होऊ शकतो, ज्यामुळे डाउनस्ट्रीम इकोसिस्टमला हानी पोहोचू शकते.

उपसा नदी जोडणी/ डायव्हर्जन योजना

- उपसा नदी ही कृष्णा नदीची उपनदी आहे. ती भारतातील तेलंगणा राज्यातून वाहते.
- उपसा नदी जोडणी/ वळवण्याच्या योजना या प्रस्तावित प्रकल्पांची मालिका आहे जी उपसा नदीचे पाणी कृष्णा नदीच्या खोऱ्यात वळवतील.
- पाणी टंचाईचा सामना करत असलेल्या कृष्णा नदीच्या खोऱ्यात अतिरिक्त पाणी उपलब्ध करून देणे हे उपसा नदी जोडणी/ वळवण्याच्या योजनांचे उद्दिष्ट आहे.
- या योजनांमुळे जलविद्युतही निर्माण होईल आणि कृष्णा नदीच्या खोऱ्यातील पाण्याची गुणवत्ता सुधारेल.

बेस्ट उपक्रमाने बेस्टच्या ताफ्यात शेवटची नॉन-एसी डबल डेकर बस जतन करण्याचा निर्णय घेतला आहे.

- बृहन्मुंबई इलेक्ट्रिक सप्लाय अँड ट्रान्सपोर्ट अँडरटेकिंग (BEST) ही एक सार्वजनिक वाहतूक कंपनी आहे जी मुंबई, भारत येथे बस चालवते.
- बेस्ट उपक्रम हा बेस्ट बस सेवेची गुणवत्ता आणि कार्यक्षमता सुधारण्यासाठी 2016 मध्ये महाराष्ट्र सरकारने सुरू केलेला एक कार्यक्रम आहे.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- मुंबईकरांच्या आठवणींचा एक भाग म्हणून शेवटची नॉन एसी बस संग्रहालयात ठेवण्यात येणार आहे.

डेक्कन ओडिसी 2.0'

- डेक्कन ओडिसी 2.0' कोकणासह दिल्लीपर्यंत धावेल.
- महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळाने (MTDC) 'डेक्कन ओडिसी 2.0' ची चाचणी घेतली.
- छत्रपती शिवाजी महाराज टर्मिनस ते पनवेल दरम्यान या ट्रेनची चाचणी घेण्यात आली आहे.

डेक्कन ओडिसी बद्दल

- ही देशातील आलिशान गाड्यांपैकी एक आहे.
- पर्यटनाला चालना देण्यासाठी महाराष्ट्र सरकार आणि भारतीय रेल्वे यांच्या संयुक्त विद्यमाने 2005 मध्ये ही पहिल्यांदा सुरू करण्यात आली.
- ही एमटीडीसीद्वारे नियंत्रित केली जाते.
- ही आलिशान ट्रेन महाराष्ट्रातील पर्यटन स्थळांचा समावेश करते आणि प्रवाशांना राज्याच्या समृद्ध सांस्कृतिक वारशाची झलक मिळवून देते.

'लोकमत टाइम्स'ला सुवर्ण पुरस्कार

- 'लोकमत टाइम्स'ला वृत्तपत्र श्रेणीतील 'कारण स्थानिक समस्या अधिक महत्त्वाच्या' या उपक्रमासाठी हा पुरस्कार देण्यात आला.
- 'एशियन कस्टमर एंगेजमेंट फोरम अँड अवॉर्ड्स' (ACEF) च्या अंतर्गत हा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला आहे.
- हा बहुआयामी उपक्रम गांधी जयंतीच्या दिवशी लोकमत टाइम्सच्या रीलॉन्च आवृत्तीचा भाग बनला आहे.
- "आम्ही कुठेही राहिलो, स्थानिक समस्या आपल्यावर परिणाम करतात आणि आपल्या हृदयाला स्पर्श करतात" हे या उपक्रमाचे ब्रीदवाक्य आहे.

लता मंगेशकर यांच्या नावाने आंतरराष्ट्रीय विद्यापीठ

- विजयसिंहराजे पटवर्धन यांनी विद्यापीठ उभारणीसाठी द्यायची जागा निश्चित केली आहे.

मुख्य तथ्ये:

- लता मंगेशकर यांच्या नावाने आंतरराष्ट्रीय संगीत विद्यालय स्थापन करण्याचा निर्णय राज्य सरकारने घेतला आहे.
- महाराष्ट्रातील सांगली जिल्ह्यात आंतरराष्ट्रीय विद्यापीठ स्थापन करण्यात येणार आहे.
- गणपती पंचायतीच्या माध्यमातून आवश्यक जागा उपलब्ध करून दिली जाईल.

महाराष्ट्र सरकारने उसाच्या निर्यातीवर बंदी घातल्याने शेतकऱ्यांवर दुष्काळाबरोबरच दुहेरी संकट आले आहे.

- या पावसाळ्यात अपेक्षित पावसाअभावी राज्याच्या साखर पट्ट्यावर परिणाम झाला.
- पावसाअभावी उत्पन्न व उत्पादनावर परिणाम झाला
- या परिस्थितीच्या पार्श्वभूमीवर महाराष्ट्र सरकारने इतर राज्यातील कारखान्यांना ऊस आयात करण्यास बंदी घालणारी अधिसूचना लागू केली.
- सरकारच्या कोणत्याही निर्यात धोरणाचा शेतकऱ्यांच्या मोबदल्यावर परिणाम होणार नाही.

ऊस दराबाबत

- ऊस हे एक उष्णकटिबंधीय पीक आहे जे उष्णकटिबंधीय आणि उपोष्णकटिबंधीय भागात घेतले जाते.
- उसाच्या पिकाला एमएसपीएवजी एफपीआर (वाजवी आणि मोबदला किंमत) दिली जाते.
- ऊस पिकाची किंमत पंतप्रधानांच्या अध्यक्षतेखालील अर्थशास्त्रावरील कॅबिनेट समिती ठरवते.

जागतिक पर्यटन केंद्र, पुणे

- पुणे जिल्ह्यातील मावळ तालुक्यातील कुसवली पठार हे जागतिक पर्यटन केंद्र बनण्याची घोषणा नुकतीच महाराष्ट्राच्या उपमुख्यमंत्र्यांनी केली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- जागतिक पर्यटन केंद्र (WTC) हे एक शहर किंवा प्रदेश आहे जे आंतरराष्ट्रीय पर्यटकांसाठी एक प्रमुख स्थान आहे.
- डब्ल्यूटीसी सामान्यतः त्यांच्या समृद्ध सांस्कृतिक वारसा, नैसर्गिक आकर्षणे आणि चांगल्या विकसित पायाभूत सुविधांद्वारे वैशिष्ट्यीकृत आहे.
- ते विविध पर्यटन उत्पादने आणि सेवा देतात.
- जागतिक पर्यटन उद्योगात आणि रोजगार निर्मितीमध्ये WTCs महत्त्वाची भूमिका बजावतात.
- ते दरवर्षी लाखो पर्यटकांना आकर्षित करतात आणि अब्जावधी डॉलर्सची कमाई करतात.

यवतमाळमधील नंदादीप फाउंडेशन

- यवतमाळमधील नंदादीप फाउंडेशन मनोरुग्णांसाठी उपचार आणि समुपदेशन आणि स्वयंरोजगार-लघु उद्योग केंद्र असे उपक्रम सुरू करणार आहे !

मुख्य मुद्दे नंदादीप फाउंडेशन बद्दल

- ही एक ना-नफा संस्था आहे जी यवतमाळ, महाराष्ट्रातील बेघर मानसिक आजारी लोकांना मदत करण्यासाठी कार्य करते.
- त्याची स्थापना 2015 मध्ये संदिप आणि नंदिनी शिंदे यांनी केली होती, ज्यांना मानसिक आजाराच्या त्यांच्या स्वतःच्या अनुभवांनी प्रेरित केले होते.
- नंदादीप फाउंडेशन मानसिकदृष्ट्या आजारी असलेल्या लोकांना विविध सेवा पुरवते

तुम्हाला माहीत आहे का?

- हे मानसिक आजारांबद्दल जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आणि मानसिक आजारी लोकांच्या सामाजिक समावेशाला प्रोत्साहन देण्यासाठी देखील कार्य करते.

ट्रेलगार्ड एआय तंत्रज्ञान

- भारतातील वाघांच्या अधिवासामध्ये मानव-वन्यजीव संघर्ष वाढत असताना, कृत्रिम बुद्धिमत्ता-आधारित कॅमेरा अलर्ट तंत्रज्ञान विकसित केले गेले आहे.

ट्रेलगार्ड एआय बद्दल

- 'ट्रेलगार्ड एआय', नॅशनल टायगर कन्झर्व्हेशन ऑथॉरिटी ग्लोबल टायगर फोरम, एनजीओ रिझोल्व्ह आणि क्लेमसन विद्यापीठ यांनी विकसित केले आहे.

- ट्रेलगार्ड एआय ही कॅमेरा-आधारित वन्यजीव निरीक्षण प्रणाली आहे जी प्राणी शोधण्यासाठी आणि ओळखण्यासाठी कृत्रिम बुद्धिमत्ता (एआय) वापरते.
- शिकारी आणि इतर धोक्यांपासून वन्यप्राण्यांचे संरक्षण करण्यासाठी रेंजर्स आणि संरक्षकांना मदत करण्यासाठी हे डिझाइन केलेले आहे.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- एमएसटीआरआयपी हा वाघांसाठीचा प्रकल्प आहे.

एपीएमसी

- कृषी उत्पन्न बाजार समित्या (APMCs) ही भारतातील राज्य सरकारांनी कृषी उत्पादनांच्या विपणनाचे नियमन करण्यासाठी स्थापन केलेली वैधानिक संस्था आहेत.
- त्यांची स्थापना कृषी उत्पन्न पणन समिती अधिनियम, 1964 अंतर्गत करण्यात आली.
- एपीएमसी शेतकऱ्यांच्या हिताचे रक्षण करून त्यांना त्यांच्या उत्पादनाला वाजवी किंमत मिळतील याची खात्री करून देण्यात महत्त्वाची भूमिका बजावतात.
- ते बाजारपेठेत कृषी उत्पादनांच्या पुरवठ्याचे नियमन करण्यासाठी आणि मध्यस्थांकडून शेतकऱ्यांचे शोषण रोखण्यासाठी मदत करतात.

महाराष्ट्रात स्क्रब टायफसचे रुग्ण आढळले आहेत

- औरंगाबाद, जालना आणि बुलढाणा या तीन जिल्ह्यांमध्ये प्रकरणे नोंदवली गेली आहेत.
- भारतातील अनेक राज्ये या आजाराच्या प्रादुर्भावाशी झुंज देत आहेत,
- महाराष्ट्राच्या सार्वजनिक आरोग्य विभागाने सर्व जिल्ह्यांना पाळत ठेवण्यासाठी सतर्क केले आहे.

स्क्रब टायफस

- स्क्रब टायफस हा माइट्सपासून होणारा रिकेट्सियल रोग आहे जो ओरिएंटिया सुत्सुगामुशी या बॅक्टेरियामुळे होतो.
- हे आशिया, आफ्रिका आणि दक्षिण अमेरिकेतील उष्णकटिबंधीय आणि उपोष्णकटिबंधीय प्रदेशात आढळते.
- स्क्रब टायफस संक्रमित चिगर्स (लार्वा माइट्स) च्या चाव्याद्वारे मानवांमध्ये पसरतो.
- चिगर्स त्वचेला जोडतात आणि रक्त खातात, जीवाणू रक्तप्रवाहात टोचतात.
- बॅक्टेरिया नंतर लिम्फ नोड्समध्ये गुणाकार करतात आणि शरीराच्या इतर भागांमध्ये पसरतात

लक्षणे:

- स्क्रब टायफसची लक्षणे सामान्यतः संक्रमित चिगर चावल्यानंतर 5-14 दिवसांनी विकसित होतात.

लक्षणांमध्ये हे समाविष्ट आहे:

- ❖ ताप
- ❖ डोकेदुखी
- ❖ स्नायू दुखणे
- ❖ पुरळ उठणे

पंतप्रधान आत्मनिर्भर स्वस्थ भारत योजना

- 'पंतप्रधान आत्मनिर्भर स्वस्थ भारत योजना' (PMASBY) योजना 1 फेब्रुवारी, 2021 रोजी जाहीर करण्यात आली, सहा वर्षांमध्ये (आर्थिक वर्ष 25-26 पर्यंत) सुमारे रु.64,180 कोटी खर्च केला गेला.
- हे राष्ट्रीय आरोग्य अभियानाव्यतिरिक्त असेल.

आर्थिक वर्ष 25-26 पर्यंत या योजनेतर्गत मुख्य हस्तक्षेप हे आहेत:

- 10 हाय फोकस राज्यांमध्ये 17,788 ग्रामीण आरोग्य आणि निरोगीपणा केंद्रांसाठी सहाय्य
- सर्व राज्यांमध्ये 11,024 शहरी आरोग्य आणि कल्याण केंद्रे स्थापन करणे.
- सर्व जिल्ह्यांमध्ये एकात्मिक सार्वजनिक आरोग्य प्रयोगशाळा आणि 11 हाय फोकस राज्यांमध्ये 3382 ब्लॉक सार्वजनिक आरोग्य युनिट्सची स्थापना;
- 602 जिल्हे आणि 12 केंद्रीय संस्थांमध्ये क्रिटिकल केअर हॉस्पिटल ब्लॉक्सची स्थापना;
- नॅशनल सेंटर फॉर डिजीज कंट्रोल (NCDC), त्याच्या 5 प्रादेशिक शाखा आणि 20 मेट्रोपॉलिटन हेल्थ सर्व्हिलन्स युनिटचे बळकटीकरण;
- सर्व सार्वजनिक आरोग्य प्रयोगशाळा जोडण्यासाठी एकात्मिक आरोग्य माहिती पोर्टलचा सर्व राज्ये/केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये विस्तार;
- 17 नवीन सार्वजनिक आरोग्य युनिट्सचे कार्यान्वित करणे आणि 32 विमानतळ, 11 बंदरे आणि 7 लँड-क्रॉसिंग्स येथे 33 विद्यमान सार्वजनिक आरोग्य युनिट्सचे बळकटीकरण;
- 15 हेल्थ इमर्जन्सी ऑपरेशन सेंटर आणि 2 फिरती रुग्णालये उभारणे; आणि
- वन हेल्थसाठी राष्ट्रीय संस्था, WHO दक्षिण पूर्व आशिया क्षेत्रासाठी एक प्रादेशिक संशोधन व्यासपीठ, 9 जैव-सुरक्षा स्तर III प्रयोगशाळा आणि 4 प्रादेशिक राष्ट्रीय विषाणूशास्त्र संस्थांची स्थापना.

पुणे नागरी मंडळाने सिंहगड किल्ला आणि शिवसृष्टी येथे 'सिग्नेचर वॉक' सुरू करण्याचा निर्णय घेतला.

- नागरीकांना या प्रतिष्ठित स्थळी नेण्यासाठी पुणे नागरी मंडळाने सिंहगड किल्ला आणि शिवसृष्टी येथे 'सिग्नेचर वॉक' सुरू करण्याचा निर्णय घेतला.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- हे नागरी संस्थेच्या हेरिटेज वॉक उपक्रमाला मिळालेल्या सकारात्मक प्रतिसादाच्या पार्श्वभूमीवर आहे.
- शिवसृष्टी हे पुण्यातील ऐतिहासिक थीम पार्क आहे आणि बाबासाहेब पुरंदरे यांनी स्थापन केले आहे.
- शिवसृष्टी ही शिवाजी महाराजांचे जीवन आणि कर्तृत्व यांना समर्पित आहे
- स्वारगेटवरून बसेसची व्यवस्था करणे, या ऐतिहासिक स्थळांना मार्गदर्शन करणे आणि सहभागींना त्यांच्या समृद्ध इतिहासाबद्दल अंतर्दृष्टी प्रदान करणे या सिग्नेचर वॉकचा समावेश असेल.

महाराष्ट्र सरकारने महिला सक्षमीकरण योजना जाहीर केल्याच्या 24 तासांच्या आत रोखून धरली

- "मुख्यमंत्री महिला शक्तीकरण अभियान" ही योजना राज्यात 2 ऑक्टोबर 2023 ते 1 ऑक्टोबर 2024 या कालावधीत राबविण्यात येणार होती, परंतु ती आता महाराष्ट्र सरकारने रोखून धरली आहे.

योजनेबद्दल:

- महाराष्ट्र सरकारचा मुख्यमंत्री महिला सशक्तीकरण अभियान (MMSSA) कार्यक्रम आहे
- या योजनेचा उद्देश महिलांना व्यावसायिक प्रशिक्षण, कौशल्य विकास आणि रोजगाराच्या संधी उपलब्ध करून देऊन त्यांचे सक्षमीकरण करणे आहे.

उद्दिष्ट - महिलांना स्वावलंबी आणि आर्थिकदृष्ट्या स्वावलंबी बनवणे.

1. महिलांची सामाजिक, आर्थिक आणि शैक्षणिक स्थिती वाढवणे.
2. आपत्ती, हिंसा किंवा इतर असुरक्षिततेमुळे प्रभावित झालेल्या महिलांचे समाजाच्या मुख्य प्रवाहात पुनर्वसन करणे

पुणे-मुंबई द्रुतगती मार्गावर बोरघाटावर आणखी दोन बोगदे करण्यात येणार आहेत.

- आठ स्तरांसाठी अडीच हजार कोटींची तरतूद केली आहे
- एक्सप्रेस वेवर वाहनांची संख्या वाढवण्यासाठी आणि भविष्यातील वाढीसाठी आणखी दोन लेन आहेत
- 'मिसिंग लिंक' हा प्रकल्प रस्ते विकास महामंडळाने सुरू केला होता आणि तो अंतिम टप्प्यात असतानाच गतिरोध तोडण्यासाठी आहे.
- हा 12.1 किलोमीटर लांबीचा रस्ता आहे जो मुंबई-पुणे द्रुतगती महामार्गाला यशवंतराव चव्हाण द्रुतगती महामार्गाशी जोडेल,
- ते मुंबई-पुणे द्रुतगती महामार्गाच्या घाट विभागाला बायपास करेल.
- या प्रकल्पामध्ये दोन बोगदे, दोन मार्गिका आणि केबल-स्टेड ब्रिज यांचा समावेश आहे.

राज्यातील सरकारी शाळा आता 5 किंवा 10 वर्षासाठी खाजगी आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील दत्तक घेऊ शकतात

- शालेय शिक्षण विभागाने राज्यातील 62,000 हून अधिक सरकारी शाळांना सरकारी शाळा दत्तक घेण्यासाठी राज्य आणि विभागीय स्तरावरील समन्वय समित्यांची स्थापना करून शासन निर्णय जारी केला.

महत्त्वाचे मुद्दे

- शाळा दत्तक योजना ही राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाच्या 'विद्यांजली' उपक्रमाचा एक भाग आहे.
- शाळांची दुरुस्ती, देखभाल आणि रंगरंगोटी करण्यापासून ते आरोग्य, स्वच्छता आणि आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या वापरावर लक्ष केंद्रित करून पटसंख्या वाढवण्यापर्यंतचा समावेश दत्तक योजनेत केला जाईल.

विद्यांजली उपक्रम

- देशभरातील सामुदायिक आणि खाजगी क्षेत्राच्या सहभागाद्वारे शाळांना बळकट करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.
- कॉर्पोरेट हाऊसेस त्यांच्या कॉर्पोरेट सोशल रिस्पॉन्सिबिलिटी (CSR) निधीद्वारे शाळा दत्तक घेऊ शकतात.

महाराष्ट्रातील रायगड जिल्ह्यातील चिरनेर जंगल सत्याग्रहातील हुतात्म्यांना पोलिसांनी श्रद्धांजली अर्पण केली.

- सरकार या कार्यक्रमाबाबत अनभिज्ञ असल्याने यंदा हा कार्यक्रम साध्या पद्धतीने पार पडला.
- यंदा हा 93 वा स्मृतिदिन होता.

चिरनेर जंगल सत्याग्रह बद्दल

- स्वातंत्र्यपूर्व काळात ही अहिंसक सविनय कायदेभंगाची चळवळ होती.
- हे भारतातील ब्रिटिश वसाहती सरकारच्या विरोधात आयोजित करण्यात आले होते.
- 25 सप्टेंबर 1930 रोजी महाराष्ट्रातील रायगड जिल्ह्यातील चिरनेर गावात घडली.
- हे ब्रिटीश सरकारने लागू केलेल्या वन कायद्यांच्या संख्येच्या प्रतिसादात सुरू करण्यात आले होते ज्याने जळाऊ लाकडासह वन संसाधनांवर स्थानिक लोकांचा प्रवेश प्रतिबंधित केला होता.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- केशव महादेव जोशी हे सत्याग्रहाचे आयोजन करणारे स्थानिक नेते होते
- महात्मा गांधी आणि नाग्या कातकरीही सत्याग्रहात सहभागी झाले होते.

24 सप्टेंबर 2023 रोजी स्वच्छ अन्न दिन साजरा केला जातो.

- स्वच्छ अन्न दिनानिमित्त आरोग्य निरीक्षकांनी भुसावळ विभागातील रेल्वे स्थानकांवरील कॅन्टीनची विशेष तपासणी मोहीम राबवली.
- तपासणी मोहीम हा भारतीय रेल्वेद्वारे चालवल्या जाणाऱ्या स्वच्छता पखवाडा कार्यक्रमाचा एक भाग आहे.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- स्वच्छता ही सेवा या थीमवर स्वच्छता पखवाडा मोहीम चालवली जाते.

नुकतेच महाराष्ट्राच्या उपमुख्यमंत्र्यांनी माथाडी कायद्यात बदल करण्याची मागणी केली

- माथाडी मेळ्याच्या निमित्ताने त्यांनी माथाडी कामगार कायद्यात आवश्यक असलेल्या बदलाविषयी सांगितले.
- माथाडी उद्योग राज्यात आणण्यासाठी आणि तो टिकवून ठेवण्यासाठी माथाडी कायद्यात बदल आवश्यक आहेत, असे परखड मत त्यांनी व्यक्त केले.

माथाडी कायद्याबद्दल

- महाराष्ट्र माथाडी, हम्माल आणि इतर मॅन्युअल कामगार (रोजगार व कल्याणाचे नियमन) अधिनियम, 1969 हा माथाडी कायदा म्हणूनही ओळखला जातो.
- हे महाराष्ट्रातील विशिष्ट व्यवसायांमध्ये कार्यरत असलेल्या असुरक्षित मॅन्युअल कामगारांच्या रोजगारावर नियंत्रण ठेवते.
- या कामगारांच्या हिताचे रक्षण करणे हे उद्दिष्ट आहे, ज्यांचे अनेकदा शोषण केले जाते आणि त्यांचे मूलभूत हक्क नाकारले जातात.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- अण्णासाहेब पाटील यांच्या 95 व्या जयंतीनिमित्त माथाडी मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले होते.

किहीम येथे महान पक्षीशास्त्रज्ञ सलीम अली यांच्या नावाने पक्षी अभ्यास व संशोधन केंद्र उभारण्यात येणार आहे.

- अलिबाग तालुक्यातील किहीम येथे महान पक्षीशास्त्रज्ञ सलीम अली यांच्या नावाने पक्षी अभ्यास व संशोधन केंद्र उभारण्यात येणार आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- पर्यटनाच्या वाढीला चालना देणे हा यामागचा उद्देश आहे.

- लोकांपर्यंत माहिती पोहोचवणे
- रोजगाराच्या संधी उपलब्ध करून देणे
- आतापर्यंत 60 टक्के काम पूर्ण झाले आहे

तुम्हाला माहीत आहे का?

- सलीम अली यांना 'भारताचा पक्षी' म्हणतात.
- ते देशातील अग्रगण्य पक्षीशास्त्रज्ञ आणि पर्यावरणवादी होते.

पेंच व्याघ्र प्रकल्पामध्ये गेको सरडे दिसले

- पेंच व्याघ्र प्रकल्पाच्या चोरबाहुली डोंगर रांगेत गेको सरडा आढळला
- पेंच व्याघ्र प्रकल्प (PTR), महाराष्ट्रातील या सरपटणाऱ्या प्रजातीचा हा पहिला रिकॉर्ड आहे.

गेको सरडे बद्दल

- सरड्याला गिरीज गेकोएला (सिटोडॅक्टिलस वरदगिरी) असे म्हणतात.
- ही गेकोनिडे कुटुंबातील गेकोची एक प्रजाती आहे.
- हे निशाचर, क्रीटकभक्षी आणि स्थलीय आहे.
- हे भारतासाठी स्थानिक आहे आणि पश्चिम आणि मध्य भारत, महाराष्ट्र, गुजरात आणि मध्य प्रदेशात आढळते.
- 2016 मध्ये पहिल्यांदा गेकोचा शोध लागला होता.

महाराष्ट्रामध्ये पहिले संगीत गुरुकुल स्थापन होणार

- भारतरत्न लता मंगेशकर यांच्या नावाने राज्यातील पहिले संगीत गुरुकुल सुरू होणार आहे
- मुंबईजवळील मीरा-भाईंदरमध्ये ते बांधण्यात येणार आहे
- या संगीत गुरुकुलाची इमारतही संगीत क्षेत्राला साजेशा पद्धतीने तयार करण्यात येणार आहे.
- संगीत शिक्षणाचा तीन वर्षांचा अभ्यासक्रम येथे शिकवला जाणार आहे.
- मीरा भाईंदरमध्येच संगीताची पदवी मिळावी यासाठी मुख्यमंत्र्यांना निवेदन देण्यात आले आहे.

चिपळूण येथील गोविंदराव निकम कॉलेज ऑफ फार्मसी येथे वर्ल्ड फार्मासिस्ट डे साजरा करण्यात आला

- हेल्थकेअर सिस्टीममध्ये फार्मास्युटिकल उत्पादकांची महत्त्वाची भूमिका ओळखते आणि त्याचे कौतुक करते.
- या वर्षाची थीम मजबूत आणि लवचिक आरोग्य सेवा प्रणालींना समर्थन देण्यासाठी फार्मासिस्ट बजावत असलेल्या महत्त्वपूर्ण भूमिकेवर प्रकाश टाकते.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- वर्ल्ड फार्मासिस्ट डे 2023 ची थीम "फार्मसी स्ट्रॅथनिंग हेल्थ सिस्टम" आहे.

पुण्यातील शास्त्रज्ञांनी औषधी गुणधर्म असलेल्या अद्वितीय वनस्पतीची प्रजाती शोधून काढली आहे.

- हे अरुणाचलच्या कुरुंग कुमे जिल्ह्यातील जंगलात आढळते.
- या प्रजातीचे नाव 'स्माइलॅक्स टर्बन' आहे.
- आधारकर संशोधन संस्थेच्या (एआरआय) वनस्पती शास्त्रज्ञांनी 'स्मिलॅक्स पगडी' प्रजातीचा पुन्हा शोध लावला आहे.
- स्माइलॅक्स टर्बन ही स्माइलॅक्स वंशातील फुलांची वनस्पती आहे.
- ते एक झुडूप आहे

- हे भारतातील पूर्व हिमालय आणि आसाममधील आहे.
- हे पारंपारिक आयुर्वेदिक औषधांमध्ये त्वचेचे रोग, संधिवात आणि संधिवात यासह विविध आजारांवर उपचार करण्यासाठी वापरले जाते.

स्तनपान आणि पोषण कार्यक्रम

- बालकांमधील कुपोषण कमी करण्यासाठी नाशिकच्या जिल्हा अधिकाऱ्यांनी पोषण कार्यक्रम राबविण्याचा निर्णय घेतला.

मुख्य तथ्ये

- जिल्ह्यात सुमारे 2597 कुपोषित बालके आहेत.
- शून्य ते पाच वयोगटातील 423 मुले गंभीर श्रेणीतील आहेत.

कार्यक्रमाबद्दल

- आयआयटी मुंबईच्या सहकार्याने आयोजित करण्यात येणार आहे
- कार्यक्रमांतर्गत 59 मार्गदर्शक आणि 30 सूत्रधारांची निवड करण्यात आली आहे
- निवडक मार्गदर्शकांमार्फत सर्व आरोग्य विभागातील अधिकारी व कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण देण्यात येणार आहे
- कुपोषण मुक्तीसाठी स्तनपान, पोषण फोकस, आरोग्य सेवा कर्मचारी प्रशिक्षण यासाठी 89 लोकांची निवड करण्यात आली आहे.

तुम्हाला माहित आहे का?

- या कार्यक्रमासाठी आर्टिफिशियल इंटेलिजन्सच्या मदतीने खास अॅप तयार करण्यात आले आहे.

पेट्रोलिंग बोटींमध्ये हाय-टेक यंत्रणा

- महाराष्ट्रातील पेंच व्याघ्र प्रकल्पाने (PTR) पाण्याखालील देखरेख आणि शोध प्रणालीचा अवलंब करण्याचा निर्णय घेतला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- तोतलाडोह धरणाच्या जलाशयातील बेकायदेशीर मासेमारीला आळा घालण्याच्या दृष्टीने हा निर्णय होता.
- तोतलाडोह, ज्याला मेघदूत जलाशय देखील म्हणतात
- हा पेंच व्याघ्र प्रकल्पाचा भाग आहे.
- वन्यजीव संरक्षण कायदा (WPA), 1972 नुसार सुप्रीम कोर्टाने राखीव क्षेत्रात मासेमारीवर बंदी घालण्याचा आदेश दिला.

प्रणाली बद्दल

- हे अंडरवॉटर सर्व्हेलिअन्स युनिट आणि हाय-रिझोल्यूशन डिस्प्लेसह जोडलेले कॅमेरे यांचे संयोजन आहे.
- याचा उपयोग मच्छिमारांच्या बोटी शोधून ते जप्त करण्यासाठी केला जाणार आहे.

तुम्हाला माहित आहे का?

- सोनार 600 फूट अंतरापर्यंतच्या वस्तू शोधू शकतो आणि फॉरवर्ड, डाउन आणि साइड स्कॅनिंग या तीन मोडमध्ये काम करतो.

शबरी घरकुल योजनेचा लाभ गरजू आदिवासींना तातडीने मिळावा यासाठी इगतपुरी येथे आंदोलन

- शबरी घरकुल योजनेचा लाभ गरजू आदिवासींना तातडीने मिळावा या मागणीसाठी नाशिक जिल्ह्यातील इगतपुरी येथे आंदोलन करण्यात आले.

योजनेबद्दल:

- शबरी आदिवासी घरकुल योजना ही महाराष्ट्रातील एक सरकारी योजना आहे.

- ही योजना 1998 मध्ये लॉच झाली होती
- शबरी आदिवासी विकास महामंडळ लिमिटेडद्वारे ही योजना राबविण्यात आले.
- ही एक आर्थिक सहाय्य योजना आहे
- नवीन कायमस्वरूपी घरे बांधण्यासाठी अनुसूचित जमाती (एसटी) कुटुंबांना दिलेली ही मदत आहे.

ओबीसी वर्गासाठी मोदी आवास योजनेतर्गत राज्य सरकारने 12000 कोटी रुपयांची घोषणा केली.

- ही योजना ओबीसी कल्याण विभागाने ओबीसींसाठी तयार केली होती
- इतर मागासवर्गीयांसह विशेष मागास वर्ग (SBC) साठी देखील ते लागू केले जाणार आहे.
- ओबीसी प्रवर्गातील ग्रामीण भागात हक्काची घरे उपलब्ध करून देणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.

- या योजनेतर्गत 3 वर्षात 10 लाख घरे बांधण्यात येणार आहेत

मुख्यमंत्री कृषी आणि अन्न प्रक्रिया योजनेला पाच वर्षासाठी मुदतवाढ देण्यात येत आहे.

- ही योजना आगामी आर्थिक वर्ष 2026-27 अखेरपर्यंत सुरू राहणार आहे.
- विविध प्रकारच्या कृषी प्रकल्पांसाठी सुमारे 645 कोटी रुपयांच्या 148 प्रकल्पांना मंजूरी देण्यात आली.

योजनेबद्दल:

- ही योजना 2017 मध्ये सुरू करण्यात आली होती
- या योजनेची अंमलबजावणी राज्याच्या कृषी विभागाकडून केली जाते.
- ते अन्न प्रक्रिया मंत्रालयाच्या अखत्यारीत आहे
- पात्र उद्योजकांना एकूण प्रकल्प खर्चाच्या 30% पर्यंत सबसिडी मिळू शकते.
- दुसरा पर्याय म्हणजे फूड प्रोसेसिंग युनिट्स उभारण्यासाठी जास्तीत जास्त 50 लाख रुपये मिळतात

विशेष मतदार नोंदणी अभियान, पुणे

- पुणे जिल्ह्यातील आदिवासींमध्ये नोंदणीसाठी जनजागृती करण्यासाठी विशेष मतदार नोंदणी मोहीम राबविण्यात येणार आहे.

मुख्य तथ्ये

- अधिकाधिक मतदार नोंदणी करण्यासाठी जिल्हा प्रशासनातर्फे विशेष मतदार नोंदणी मोहीम राबविण्यात येणार आहे.
- जिल्ह्यातील भटक्या जाती व विमुक्त जमातींमधील मतदारांची टक्केवारी वाढवण्यासाठी विशेष मोहीम राबविली जात आहे.
- ही मोहीम केंद्र सरकारच्या मतदार नोंदणी मोहिमेशी सुसंगत आहे.
- मोहीम दरवर्षी आयोजित केली जाते.

तुम्हाला माहित आहे का?

- केंद्रीय निवडणूक आयोगाने लोकप्रतिनिधी कायदा, 1950 मध्ये सुधारणा करून मोहीम राबवली आहे

आयटी कायदा दुरुस्ती नियम, 2023

- अलीकडेच मुंबई उच्च न्यायालयाने आयटी नियम 2021 मधील सुधारणांतर्गत काही तरतुदींबद्दल चिंता व्यक्त केली आहे कारण सुधारित नियम 2023 विरुद्ध अनेक याचिका दाखल झाल्या आहेत.

मुख्य तथ्य:

- सुधारित नियम 2023 अंतर्गत स्थापन केलेल्या तथ्य-तपासणी युनिटविरुद्ध अपील करता येणार नाही.

सुधारित नियम 2023 बदल.

- कोणतेही प्लॅटफॉर्म हानीकारक अप्रमाणित ऑनलाइन गेम आणि त्यांच्या जाहिरातींना परवानगी देऊ शकत नाही.
- तथ्य-तपासणी युनिटने पुष्टी केल्यानुसार कोणत्याही प्लॅटफॉर्मने भारत सरकारबद्दल चुकीची माहिती शेअर करू नये.
- प्लॅटफॉर्मने हे सुनिश्चित केले पाहिजे की ऑनलाइन गेममध्ये कोणतेही जुगार किंवा सट्टेबाजीचे घटक समाविष्ट नाहीत.
- ऑनलाइन मध्यस्थांनी केंद्र सरकारशी संबंधित सामग्री होस्ट करू नये यासाठी "वाजवी प्रयत्न" केले पाहिजेत ज्याला IT मंत्रालयाद्वारे सूचित केले जाऊ शकते अशा "तथ्य तपासणी युनिट" द्वारे "बनावट किंवा दिशाभूल करणारा" म्हणून ओळखला जातो.

या खरीप हंगामातील सोयाबीन पिकावर 'यलो मोझॅक विषाणू' चा प्रादुर्भाव होतो.

- विषाणूचा प्रादुर्भाव सोयाबीन पिकावर केवळ विदर्भातच नाही तर तेलंगणा आणि मध्य प्रदेशातील काही भागांमध्ये झाला आहे.
- कृषी तज्ज्ञांच्या मते, वातावरणातील उष्ण व दमट वातावरणामुळे किडीचा प्रादुर्भाव होतो.
- शेतकऱ्यांच्या मते, कृषी विभागामार्फत वितरीत केलेल्या "संगम फुले" जातीच्या सोयाबीन किडीच्या हल्ल्याला प्रतिकार करू शकतात.

मोझॅक विषाणू बदल

- याला मुंगबीन विषाणू म्हणतात.
- हा एक वनस्पतीजन्य रोगजनक विषाणू आहे.
- शेंगा पिकांना लागणाऱ्या विविध विषाणूजन्य रोगांपैकी हा एक आहे.
- यामुळे पिके पिवळी पडतात आणि वाढत्या हंगामात पिक सुकते
- मोझॅक विषाणू (YMV) पांढऱ्या माशींद्वारे प्रसारित होतो, जे लहान, उडणारे कीटक असतात.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- YMV मधील उत्पन्नाचे नुकसान 90% इतके जास्त असू शकते.

बातमीतील व्यक्ती: डॉ. दिलीप पांढरपट्टे

- अलीकडेच दिलीप ज्ञानेश्वर पांढरपट्टे यांच्याकडे महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या अध्यक्षपदाचा अतिरिक्त कार्यभार सोपविला आहे.

मुख्य तथ्ये

- स्थायी अध्यक्षपदाचा कार्यकाळ सप्टेंबरच्या मध्यात पूर्ण झाल्याने त्यांच्याकडे पदभार सोपवण्यात आला होता.
- स्थायी सदस्याची नियुक्ती राज्यपाल करत नाही तोपर्यंत ते या पदावर राहतील.

दिलीप पांढरपट्टे यांच्याबद्दल

- डॉ. पांढरपट्टे हे 1987 च्या राज्य सेवेतील बॅचचे अधिकारी आहेत.

सांगली रेल्वे स्थानक स्वच्छतेत अव्वल आहे

- रेल्वेच्या 'मेरा स्टेशन मेरा अभिमान 2023' अंतर्गत सांगलीला सर्वात स्वच्छ आणि सुंदर स्थानक म्हणून घोषित करण्यात आले.

- सातारा जिल्ह्यातील वाठार स्थानकाने लघु स्थानक प्रकारात पुरस्कार पटकावला
- सांगली रेल्वे स्थानकाने अनेकवेळा हा पुरस्कार पटकावला आहे

तुम्हाला माहीत आहे का?

- मेरा स्टेशन मेरा अभिमान ही 2017 मध्ये भारतीय रेल्वेने सुरू केलेली मोहीम आहे
- रेल्वे स्थानकांवर स्वच्छता आणि प्रवाशांचे समाधान वाढवणे हा यामागचा हेतू आहे.
- रेल्वे स्थानके अधिक वापरकर्ता-अनुकूल आणि प्रवाशांसाठी स्वागतार्ह बनवण्याचाही या मोहिमेचा उद्देश आहे,

राज्य बातम्या**ई-अधिगम योजना**

- हरियाणा सरकारचा पुढाकार.
- या योजने अंतर्गत, सुमारे 3 लाख विद्यार्थ्यांना त्यांच्या ऑनलाइन शिक्षणासाठी टॅबलेट संगणक मिळतील.
- दररोज मोफत 2GB इंटरनेट डेटाही दिला जात आहे.

नागरहोल व्याघ्र प्रकल्प

- नागरहोल हे कर्नाटकातील एक महत्त्वाचे व्याघ्र प्रकल्प आहे आणि प्रकल्प व्याघ्र आणि प्रकल्प हत्ती अंतर्गत संरक्षणाचे प्रमुख केंद्र आहे.
- पूर्वी राजीव गांधी राष्ट्रीय उद्यान म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या नागरहोल व्याघ्र प्रकल्पाचे नाव नागरहोल नदीवरून ठेवण्यात आले होते.
- हे व्याघ्र प्रकल्प वाघ आणि हत्तींसाठी ब्रह्मगिरी वन्यजीव अभयारण्याद्वारे पश्चिम घाटाच्या इतर भागात आणि बांदीपूर व्याघ्र प्रकल्पाद्वारे पूर्व घाटांना जोडणारा एक महत्त्वपूर्ण अधिवास बनवतो.
- वनस्पति: यामध्ये प्रामुख्याने सागवान आणि रोझवूडची झाडे असलेली ओलसर पानझडी जंगले आहेत.
- प्राणी: वाघ, बिबट्या एशियाटिक, जंगली कुत्रा, आळशी अस्वल, आशियाई हत्ती, गौर, सांबर चितळ मुंजक, चार शिंगे असलेला काळवीट इ.

मिझोराम विधानसभेचा वन (संवर्धन) सुधारणा कायदा, 2023 ला विरोध

- वन (संवर्धन) कायदा, 1980 मध्ये महत्त्वपूर्ण बदल घडवून आणण्याचे हे उद्दिष्ट आहे, जो भारतातील जंगलांच्या संवर्धनासाठी एक महत्त्वपूर्ण केंद्रीय कायदा आहे.

मुख्यमंत्री कामधेनु विमा योजना

- राजस्थान सरकारची ही एक नवीन योजना आहे.
- ज्या कुटुंबांकडे दुभती जनावरे (दुध देणारी जनावरे) आहेत त्यांना ₹40000 चा मोफत विमा दिला जाईल.
- या योजनेचा मुख्य उद्देश हा आहे की बहुतेक रोगांमुळे जनावरांचा मृत्यू होणार नाही
- एका कुटुंबातील जास्तीत जास्त 2 दुभत्या जनावरांना या योजनेअंतर्गत विमा संरक्षण दिले जाईल.

परिवार पेहचान पत्र (PPP)

- पीपीपी ही हरियाणा सरकारची योजना आहे.
- परिवार पेहचान पत्र (PPP) चा प्राथमिक उद्देश हरियाणातील सर्व कुटुंबांचा प्रामाणिक, सत्यापित आणि विश्वासाई डेटा तयार करणे आहे.

- पीपीपी योजना जुलै 2019 मध्ये राज्य सरकारद्वारे ऑफर केलेल्या योजना, सेवा आणि लाभांच्या 'पेपरलेस' आणि 'फेसलेस' वितरणासाठी हरियाणा सरकारचे ध्येय साध्य करण्यासाठी औपचारिकपणे सुरू करण्यात आली.
- या अंतर्गत, प्रत्येक कुटुंबाला एक युनिट मानले जाते आणि त्यांना 8-अंकी अद्वितीय ओळख क्रमांक मिळतो, ज्याला फॅमिली आयडी म्हणतात.
- शिष्यवृत्ती, सबसिडी आणि पेन्शन यांसारख्या स्वतंत्र योजनांशी फॅमिली आयडी देखील जोडलेले आहेत, जेणेकरून सातत्य आणि विश्वासार्हता सुनिश्चित होईल.
- विविध योजना, सबसिडी आणि पेन्शनच्या लाभार्थ्यांची स्वयंचलित निवड देखील ते सक्षम करते.

बांदीपूरच्या ESZ, बफर झोनमधील बेकायदा बांधकामे हटवण्याचे निर्देश

इको-सेन्सिटिव्ह झोन (ESZ) म्हणजे काय?

- राष्ट्रीय उद्यान किंवा वन्यजीव अभयारण्य सारख्या संरक्षित क्षेत्राभोवतीचे क्षेत्र
- मानवी क्रियाकलापांचे नियमन करून संरक्षित क्षेत्रांतील जैवविविधता आणि परिसंस्थांचे संवर्धन करणे
- सरकार मार्गदर्शक तत्त्वे आणि कायद्यांद्वारे ESZ मधील काही क्रियाकलापांचे नियमन आणि प्रतिबंध करू शकते

बांदीपूर व्याघ्र प्रकल्प

- हे 1930 मध्ये वन्यजीव अभयारण्य म्हणून स्थापित केले गेले होते, जे प्रकल्प व्याघ्र अंतर्गत 1973 मध्ये व्याघ्र अभयारण्य बनले.
- हे कर्नाटकात वसलेले आहे आणि कर्नाटक, तामिळनाडू आणि केरळ राज्यांच्या त्रि-जंक्शन भागात आहे.
- या भागात उत्तरेला काबिनी आणि दक्षिणेला मोयार नदी आहे.
- यामध्ये कोरड्या पर्णपाती ते उष्णकटिबंधीय मिश्र पानझडी अशा विविध वनस्पतींचा समावेश होतो. त्यात रोझवूड, इंडियन किनो ट्री, चंदन, इंडियन लॉरेल, क्लॅपिंग बांबू आणि जायंट क्लॅपिंग बांबू इत्यादींचा समावेश आहे.
- हे दक्षिण आशियातील वन्य आशियाई हत्तींच्या सर्वात मोठ्या लोकसंख्येसाठी आश्रयस्थान आहे. यामध्ये बंगाल टायगर, गौर, स्लॉथ बेअर, गोल्डन जॅकल, ढोल आणि चार शिंगे असलेले मृग इत्यादी सस्तन प्राण्यांचा समावेश होतो.

कुकी जमाती

- हा भारत, म्यानमार आणि बांगलादेशच्या ईशान्येकडील प्रदेशांमध्ये वस्ती करणाऱ्या वांशिक गटांपैकी एक आहे.
- ते प्रामुख्याने भारतातील मणिपूर आणि मिझोराम, म्यानमारमधील चिन राज्य आणि बांगलादेशमधील चितगाव हिल ट्रॅक्टमध्ये आढळतात.
- त्यांना चिन किंवा मिझो लोक म्हणूनही ओळखले जाते आणि ते एक समान वंश आणि संस्कृती सामायिक करतात.
- चिन आणि मिझो जमातींसह ते मोठ्या झो लोकांचे भाग आहेत.
- कुकी जमातीचा समृद्ध आणि वैविध्यपूर्ण इतिहास, संस्कृती आणि परंपरा आहे जी ते राहत असलेल्या डोंगराळ आणि जंगली भूप्रदेशाशी त्यांचे अनुकूलन प्रतिबिंबित करतात.

- ते चिन-कुकी-मिझो भाषा कुटुंबातील विविध बोली बोलतात, जी चीन-तिबेटी भाषांच्या तिबेटो-बर्मन शाखेशी संबंधित आहेत.

मेइतेई जमात

- मेइतेई लोक, ज्यांना मणिपुरी लोक म्हणूनही ओळखले जाते, हा मणिपूर राज्यातील प्रमुख वांशिक गट आहे.
- ते मेइतेई भाषा बोलतात (अधिकृतपणे मणिपुरी म्हणतात), जी भारतातील 22 अधिकृत भाषांपैकी एक आहे आणि मणिपूर राज्याची एकमेव अधिकृत भाषा आहे.
- मेइतेई प्रामुख्याने आधुनिक मणिपूरच्या इंफाळ खोऱ्यात स्थायिक झाले, जरी मोठ्या प्रमाणात लोकसंख्या आसाम, त्रिपुरा, नागालँड, मेघालय आणि मिझोराम या इतर भारतीय राज्यांमध्ये स्थायिक झाली.
- शेजारी देश म्यानमार आणि बांगलादेशातही मेइतेईचे लक्षणीय अस्तित्व आहे.
- हे मणिपूरच्या लोकसंख्येच्या सुमारे 53% प्रतिनिधित्व करते.

वायनाड वन सर्वेक्षणात सरपटणाऱ्या प्राण्यांच्या 67 प्रजाती, 59 उभयचरांची नोंद

- दक्षिण वायनाड वनविभागात नुकत्याच पार पडलेल्या पहिल्या हर्पेटोफॅनल सर्वेक्षणात सरपटणाऱ्या प्राण्यांच्या 67 प्रजाती आणि उभयचरांच्या 59 प्रजातींची ओळख पटली.

महत्त्वाचे मुद्दे

- हे सर्वेक्षण: कालिकत विद्यापीठ, केरळ वन संशोधन संस्था, दक्षिण वायनाड वन विभाग आणि अरण्यकम नेचर फाउंडेशन यांनी केले.
- त्यापैकी चार उभयचर आणि तीन सरपटणारे प्राणी प्रथमच वनविभागात आढळून आले.
- ओळखल्या गेलेल्या 126 प्रजातीपैकी 48 उभयचर प्राणी आणि 21 सरपटणारे प्राणी हे पश्चिम घाटात स्थानिक आहेत.

महत्त्वाच्या उभयचर प्रजाती रेकॉर्ड केलेल्या आणि पाहिल्या होत्या:

1. स्टारी नाईट फ्रॉग, ज्याच्या ओब्सिडियन शरीरावर निळे ठिपके आहेत;
2. मिनिएचर नाईट फ्रॉग, देशातील सर्वात लहान बेडूक;
3. नग्न नाचणारा बेडूक; आणि
4. मलबार टोरेट टॉड आणि रेड स्टीम टॉड यासारख्या लुप्तप्राय प्रजाती,
5. वायनाड द्रविडोगेको,
6. निलगिरी काटेरी सरडा आणि
7. निलगिरी जंगलातील सरडा

कुनमिंग-मॉन्ट्रियल वैश्विक जैवविविधता फ्रेमवर्क (GBF)

- डिसेंबर 2022 मध्ये, CBD पक्षांच्या परिषदेने, त्यांच्या 15 व्या बैठकीत (COP 15), निसर्गाला पुनर्प्राप्तीच्या मार्गावर आणण्यासाठी आणि 2050 पर्यंत लोक निसर्गाशी सुसंगत राहतील याची खात्री करण्यासाठी जैवविविधतेची हानी थांबवण्यासाठी आणि पूर्ववत करण्यासाठी ऐतिहासिक करार स्वीकारला.
- GBF मध्ये 4 परिणाम-केंद्रित उद्दिष्टे आणि 23 कृती-केंद्रित लक्ष्ये समाविष्ट आहेत, बहुतेक महासागरासाठी अत्यंत संबंधित आहेत.

केरळमध्ये पुन्हा एकदा निपाहचा उद्रेक झाला

- निपाहची भीती केरळमध्ये परतली आणि कोझिकोड जिल्ह्यातून व्हायरल संसर्गामुळे दोन मृत्यूची नोंद झाली.

निपाह व्हायरस

- निपाह विषाणू (Niv) संसर्ग हा झुनोटिक रोग आहे (प्राण्यांमधून मानवांमध्ये पसरलेला रोग) ज्यामुळे प्राणी आणि मानव दोघांनाही गंभीर आजार होतो.
- निपाह व्हायरस एन्सेफलायटीस कारणीभूत असणारा जीव म्हणजे आरएनए किंवा रिबोन्यूक्लिक अॅसिड व्हायरस पॅरामिक्सोव्हिरिडे फॅमिली, हेनिपाव्हायरस वंशाचा, आणि हा हेंड्रा विषाणूशी जवळचा संबंध आहे.
- टेरोपोडिडे फॅमिलीतील फ्रूट बॅट किंवा उडणारे कोल्हे, टेरोपस वंशातील निपाह विषाणूचे नैसर्गिक यजमान आहेत.
- हा विषाणू वटवाघुळांच्या मूत्रात आणि संभाव्यतः, वटवाघुळाची विष्ठा, लाळ आणि जन्म देणाऱ्या द्रवांमध्ये असतो.
- 1999 मध्ये मलेशिया आणि सिंगापूरमधील डुक्कर उत्पादकांच्या उद्रेकादरम्यान याची प्रथम ओळख झाली.
- याचे नाव सुंगाई निपाह या मलेशियन गावावरून पडले आहे, जेथे डुक्कर उत्पादक शेतकरी एन्सेफलायटीसने आजारी पडले.
- **संसर्ग:**
विषाणू झपाट्याने पसरतो आणि बहुतेक प्राणघातक असतो.
- संक्रमित वटवाघुळ त्यांच्या उत्सर्जन आणि स्राव मध्ये विषाणू टाकतात.
- हा विषाणू हवेतून पसरू शकत नाही.
- पण संक्रमित वटवाघुळ, डुकरांच्या थेट संपर्कातून त्याचा प्रसार होतो.
- इतर एनआयव्ही-संक्रमित लोकांकडून मानवाकडून मानवी संक्रमणाची देखील नोंद केली जाते
- **लक्षण:**
एनआयव्ही संसर्गामुळे तीव्र श्वसनाचे आजार, श्वासोच्छवासाचा त्रास, मेंदूची जळजळ, ताप, डोकेदुखी, तंद्री, दिशाहीनता आणि प्रलाप होऊ शकतो.
- **उपचार:**
मानव किंवा प्राण्यांसाठी रोगाची लस नाही.

MARATHI & ENGLISH

महाराष्ट्र राज्य
उत्पादन शुल्क भरती 2023
जवान, लघुलेखक आणि
लघुटंकलेखक
10 FULL LENGTH TESTS

एनजीटीने मध्य प्रदेशला सांगितले की, पाणथळ प्रदेशात मोटारवर चालणाऱ्या बोटी नाहीत

राष्ट्रीय हरित न्यायाधिकरण (NGT), अप्पर लेकमध्ये (भोज वेटलँड आता रामसर साइट म्हणतात) आणि इतर पाणथळ प्रदेशात कूझ आणि इतर मोटर-प्रोपेल्ड बोटी चालवण्यास मनाई केली आहे.

भोज पाणथळ क्षेत्र

- भोज पाणथळ प्रदेश मध्य प्रदेशातील भोपाळ जिल्ह्याच्या मध्यभागी आहे.
- पाणथळ प्रदेशात दोन मानवनिर्मित तलाव आहेत - अप्पर लेक आणि लोअर लेक.
- अप्पर लेक, मध्य भारतातील मोठ्या मानवनिर्मित तलावांपैकी सर्वात जुना, राजा भोजने 11 व्या शतकात कोलान्स नदीवर मातीचा बांध बांधून तयार केला होता, आणि लोअर लेक सुमारे 200 वर्षापूर्वी बांधण्यात आला होता.
- सरोवरे जैवविविधतेने अतिशय समृद्ध आहेत, विशेषतः मॅक्रोफाइट्स, फायटोप्लॅक्टन, झूप्लॅक्टन, दोन्ही नैसर्गिक आणि सुसंस्कृत माशांच्या प्रजाती, निवासी आणि स्थलांतरित पक्षी, कीटक, सरपटणारे प्राणी आणि उभयचर प्राणी.
- हे 2002 मध्ये रामसर साइट म्हणून नियुक्त करण्यात आले आहे.

राष्ट्रीय हरित न्यायाधिकरण (NGT)

- राष्ट्रीय हरित न्यायाधिकरणाची स्थापना राष्ट्रीय हरित न्यायाधिकरण कायदा 2010 अंतर्गत करण्यात आली आहे.
- नवी दिल्ली हे न्यायाधिकरणाच्या बैठकीचे प्रमुख ठिकाण आहे आणि भोपाळ, पुणे, कोलकाता आणि चेन्नई हे न्यायाधिकरणाच्या बैठकीचे इतर चार स्थाने असतील.
- NGT ला अर्ज किंवा अपील दाखल केल्यापासून 6 महिन्यांच्या आत शेवटी निकाली काढणे बंधनकारक आहे.
- न्यायाधिकरणात अध्यक्ष, न्यायिक सदस्य आणि तज्ञ सदस्यांचा समावेश आहे.
- ते 5 वर्षांच्या कालावधीसाठी पदावर राहतील आणि पुनर्नियुक्तीसाठी पात्र नाहीत.
- भारताचे सरन्यायाधीश (CJI) यांच्याशी सल्लामसलत करून केंद्र सरकारद्वारे अध्यक्षीय नियुक्ती केली जाते.
- न्यायिक सदस्य आणि तज्ञ सदस्यांची नियुक्ती करण्यासाठी केंद्र सरकारकडून एक निवड समिती स्थापन केली जाईल.
- न्यायाधिकरणात किमान 10 आणि कमाल 20 पूर्णवेळ न्यायिक सदस्य आणि तज्ञ सदस्य असावेत.

आम्ही मणिपूरमधील बफर झोन मान्य नाही, असे मेइतेई महिला गट म्हणतो

मणिपूरमधील मेइतेई महिला गटाच्या मीरा पायबीच्या नेत्याने, केंद्र आणि मणिपूर सरकारने डोंगरावरील कुकी-झो लोकसंख्येला खोऱ्यातील मीतेई समुदायापासून वेगळे करण्यासाठी तयार केलेल्या राज्यातील बफर झोनची वैधता मान्य नाही.

महत्त्वाचे मुद्दे**मेइतेई समुदायाबद्दल**

- मेइतेई लोक, ज्यांना मणिपुरी लोक असेही म्हणतात, हा मणिपूर राज्यातील प्रमुख वांशिक गट आहे.
- ते मेइतेई भाषा बोलतात (अधिकृतपणे मणिपुरी म्हणतात), भारतातील 22 अधिकृत भाषापैकी एक आणि मणिपूर राज्याची एकमेव अधिकृत भाषा.
- मेइटी लोक प्रामुख्याने आधुनिक काळातील मणिपूरमधील इंफाळ खोऱ्यात स्थायिक झाले, जरी मोठ्या प्रमाणात लोकसंख्या आसाम, त्रिपुरा, नागालँड, मेघालय आणि मिझोराम या इतर भारतीय राज्यांमध्ये स्थायिक झाली आहे.
- म्यानमार आणि बांगलादेशच्या शेजारील देशांमध्ये मेइतेईची लक्षणीय उपस्थिती आहे.
- मेइतेई वांशिक गट मणिपूरच्या लोकसंख्येपैकी 53% लोकसंख्येचे प्रतिनिधित्व करतो.
- ते कुळांमध्ये विभागले गेले आहेत, ज्याचे सदस्य आंतरविवाह करत नाहीत.
- बागायती शेतात भातशेती हा त्यांच्या अर्थव्यवस्थेचा आधार आहे.
- बहुसंख्य हिंदू धर्माचे अनुसरण करतात, तर 8% पेक्षा जास्त मुस्लिम आहेत.

कुकी जमाती

- हा भारत, म्यानमार आणि बांगलादेशच्या ईशान्येकडील प्रदेशांमध्ये वस्ती करणाऱ्या वांशिक गटांपैकी एक आहे.
- ते प्रामुख्याने भारतातील मणिपूर आणि मिझोराम, म्यानमारमधील चिन राज्य आणि बांगलादेशातील चितगाव हिल ट्रॅक्टमध्ये आढळतात.
- त्यांना चिन किंवा मिझो लोक म्हणून देखील ओळखले जाते आणि ते एक सामान्य वंश आणि संस्कृती सामायिक करतात.
- ते चिन आणि मिझो जमातींसह मोठ्या झो लोकांचा भाग आहेत.
- कुकी जमातीचा समृद्ध आणि वैविध्यपूर्ण इतिहास, संस्कृती आणि परंपरा आहे जी ते राहत असलेल्या डोंगराळ आणि जंगली भूप्रदेशाशी त्यांचे अनुकूलन प्रतिबिंबित करते.
- ते चिन-कुकी-मिझो भाषा कुटुंबातील विविध बोली बोलतात, जी चीन-तिबेटी भाषांच्या तिबेटो-बर्मन शाखेशी संबंधित आहेत.

मणिपूरमधून RAF परत बोलावण्याची केंद्राची योजना आहे

- केंद्र सरकार हिंसाचारग्रस्त मणिपूरमधून रॅपिड अॅक्शन फोर्स (RAF), विशेष दंगल-विरोधी केंद्रीय सशस्त्र पोलीस दलाची टप्प्याटप्प्याने माघार घेण्याच्या विचारात आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- सध्या मणिपूरमध्ये RAF च्या 10 तुकड्या तैनात आहेत.
- आरएएफने पाठवलेला अंतर्गत अहवाल या संकटावर प्रकाश टाकतो.
- हा अहवाल घटनास्थळी वरिष्ठ पोलीस अधिकारी आणि दंडाधिकारी यांच्या अनुपस्थितीसह उच्च जोखीम असलेल्या भागात RAF चा अयोग्य वापर आणि अयोग्य तैनाती दर्शवितो.

रॅपिड अॅक्शन फोर्स (RAF)

- रॅपिड अॅक्शन फोर्स (आरएएफ) ही केंद्रीय राखीव पोलीस दल (CRPF) ची दंगल आणि गर्दी नियंत्रण परिस्थिती हाताळण्यासाठी एक विशेष शाखा आहे.
- रॅपिड अॅक्शन फोर्स (RAF) ही केंद्रीय राखीव पोलीस दल (CRPF) ची दंगल आणि गर्दी नियंत्रण परिस्थिती हाताळण्यासाठी एक विशेष शाखा आहे.
- आरएएफची स्थापना 11 डिसेंबर 1991 रोजी नवी दिल्ली येथे मुख्यालयासह केली गेली.
- 7 ऑक्टोबर 1992 रोजी दंगल, दंगलीसारखी परिस्थिती, गर्दी नियंत्रण, बचाव आणि मदत कार्ये आणि संबंधित अशांततेला तोंड देण्यासाठी ते पूर्णपणे कार्यान्वित झाले.
- "सर्व्हिंग ह्युमॅनिटी विथ सेन्सेटिव्ह पोलीसिंग" हे त्याचे ब्रीदवाक्य आहे.
- आरएएफ बटालियन्स प्रतिसाद वेळ कमी करण्यासाठी आणि एखाद्या घटनेचा सामना करण्यासाठी संधांना कमीत कमी वेळेत धाव घेण्यासाठी देशाच्या विविध भागांमध्ये आधारित आहेत.
- RAF चे प्रमुख पोलीस महानिरीक्षक (IGP) दर्जाचे अधिकारी करतात.
- आरएएफमध्ये निव्व्या-रंगाच्या छद्म पॅटर्नसह एक विशिष्ट गणवेश आहे जो शांततेचे प्रतीक आहे.

निपाह केसेस: केंद्रीय पथक कोझीकोड मध्ये क्षेत्रीय तपासणी करेल

- भारत सरकारच्या पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय विभाग (DAHD), केरळमधील कोझीकोड जिल्ह्यात क्षेत्रीय तपासणी करण्यासाठी जाणार आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- निपाह हा एक झूनोटिक रोग आहे जो मानव आणि प्राणी दोघांनाही प्रभावित करतो.
- डीएचडीने टीमला दैनंदिन अहवाल सादर करण्याचे आणि रोग प्रतिबंधक उपायांबाबत पशुसंवर्धन विभागाला सल्ला देण्याचे निर्देश दिले आहेत.
- केंद्रीय संघात राज्य पशु रोग संस्था (SIAD), पालोदे यांचे पथक सामील होणार आहे.
- राज्याच्या पशुसंवर्धन विभागाने प्रकरणे पाहता पशुधन क्षेत्रात पाळत ठेवली होती.
- विभागाने शेतकरी आणि जनतेसाठी मार्गदर्शक तत्त्वेही जारी केली होती.
- डुकरांमध्ये, उदाहरणार्थ, हा रोग श्वसन प्रणाली आणि मज्जासंस्थेवर परिणाम करतो.
- प्रादुर्भावाच्या केंद्राजवळील डुक्कर फार्म ओळखण्यासाठी आणि त्यांना लक्षणांसाठी देखरेखीखाली ठेवण्यासाठी पावले उचलली गेली.

तीन होयसाळ मंदिरे जागतिक वारसा स्थळे घोषित

- कर्नाटकातील बेलूर, हळेबीड आणि सोमनाथपुरा येथील होयसाळ मंदिरांना युनेस्कोने जागतिक वारसा स्थळ घोषित केले.

महत्वाचे मुद्दे

- बेलूर येथील चेत्रकेशव मंदिर, हसन जिल्ह्यातील हलेबीड येथील होयसलेश्वर मंदिर आणि म्हैसूर जिल्ह्यातील सोमनाथपुरा येथील केशव मंदिराला हा टॅग देण्यात आला आहे.
- होयसाळ मंदिरे त्यांच्या अनोख्या मंदिरासाठी म्हणजे उंच प्लॅटफॉर्मवरील स्टेलेट प्लॅनसाठी ओळखली जातात.
- मंदिराच्या बांधकामात सोपस्टोन वापरला जातो

चेन्नकेशव मंदिर, बेलूर:

- 1117 मध्ये या मंदिराचे बांधकाम सुरू झाले आणि पूर्ण होण्यासाठी 103 वर्षे लागली.
- हे भगवान विष्णूचे मंदिर आहे
- मंदिरावरील थीम विष्णूच्या जीवनातील दृश्ये आणि त्याचा अवतार, रामायण आणि महाभारत आणि शिवाच्या काही महाकाव्यांचे वर्णन करते.

होयसलेश्वर मंदिर, हळेबिड्ड:

- विष्णुवर्धन होयसलेश्वराच्या कारकिर्दीत ई. स 1121 मध्ये बांधले गेले.
- हे शिवाचे मंदिर आहे.
- द्वारसमुद्रातील धनाढ्य नागरिक आणि व्यापाऱ्यांनी ते बांधले होते.
- हळेबीडमध्ये एक तटबंदी आहे ज्यामध्ये होयसाळ काळातील तीन जैन बसादी (मंदिरे) तसेच एक पायरी असलेली विहीर आहे.

केशव मंदिर, सोमनाथपुरा:

- हे भगवान कृष्णाचे एक सुंदर त्रिकुट मंदिर आहे.

कर्नाटकमध्ये पहिला तरंगता सौर प्रकल्प कारवार मध्ये होणार

- राज्यातला पहिला तरंगता सौर ऊर्जा प्रकल्प कारवार जिल्ह्यातील कद्रा धरणाच्या पाण्यावर उभारण्यात येणार आहे. कारवार जिल्ह्यातील कद्राजवळ काळी नदीवर बांधलेल्या जलाशयाच्या पाण्यात 100 मेगा वॉट वीजनिर्मितीसाठी सौर पॅनेल बसविण्याची योजना आखण्यात आली आहे.

महत्वाचे मुद्दे

- 100 मेगावॉट वीजनिर्मितीचे लक्ष्य
- दशकातील सर्वात मोठी योजना
- एकूण 270 मेगावॉट वीजनिर्मिती करणार

राजस्थानमध्ये सापडलेल्या वनस्पती वनस्पती खाणाऱ्या डायनासोरचे सर्वात जुने जीवाश्म राजस्थानमध्ये सापडले आहेत

- आयआयटी रुद्रकीच्या शास्त्रज्ञांनी मध्य जुरासिक कालखंडातील डायनासोर जीवाश्मांची वैशिष्ट्ये दर्शविली आहेत.
- त्यांना आढळले की त्यांनी सॉरोपॉड डायनासोरचे अवशेष शोधले आहेत.
- ते क्लेड सारखेच ज्युरासिक पार्कमधील लांब मानेचे शाकाहारी प्राणी आहेत
- हे या प्रकारचे सर्वात जुने ज्ञात जीवाश्म असू शकते.
- हे जीवाश्म भारतात सापडलेले डायक्रोओसॉरस कुटुंबातील पहिले सॉरोपॉड आहेत.
- 167 दशलक्ष वर्षांचे, ते जगातील सर्वात जुने ज्ञात डिप्लोडोकस जीवाश्म आहेत.
- शास्त्रज्ञांनी डायनासोरला टायटानोसॉरस इंडिकस असे नाव दिले असून थारो हे थारच्या वाळवंटातून आले आहे.

भारताचे भूवैज्ञानिक सर्वेक्षण

- त्याची स्थापना 1851 मध्ये प्रामुख्याने रेल्वेसाठी कोळशाचे साठे शोधण्यासाठी करण्यात आली होती.
- त्याचे मुख्यालय कोलकाता येथे आहे
- गेल्या काही वर्षांत, ते देशातील विविध क्षेत्रांमध्ये आवश्यक असलेल्या भू-विज्ञान माहितीच्या भांडारात वाढले आहे.
- हे भारताच्या आणि त्याच्या ऑफशोर क्षेत्राच्या सर्व भूगर्भीय प्रक्रियांच्या, पृष्ठभाग आणि भूपृष्ठ दोन्हीच्या पद्धतशीर दस्तऐवजीकरणावर देखील भर देते.
- GSI ची मुख्य कार्ये राष्ट्रीय भूवैज्ञानिक माहितीची निर्मिती आणि अद्यतन आणि खनिज संसाधन मूल्यांकनाशी संबंधित आहेत.
- सध्या GSI खाण मंत्रालयाशी संलग्न कार्यालय आहे.

सीएम चौहान यांच्या हस्ते ओंकारेश्वरमध्ये 'स्टॅच्यू ऑफ वननेस'चे अनावरण केले.

- मध्य प्रदेशचे मुख्यमंत्री शिवराज सिंह चौहान यांनी खंडवा जिल्ह्यातील ओंकारेश्वर येथील मांधाता टेकडीवर आदिगुरू शंकराचार्यांच्या विशाल पुतळ्याचे अनावरण केले.

महत्वाचे मुद्दे

- त्याला एकात्मतेची मूर्ती (एकत्वाची मूर्ती) म्हणतात.
- 108-फूट-उंच पुतळा 8व्या शतकातील भारतीय तत्त्वज्ञानी आणि धर्मशास्त्रज्ञ दर्शवितो, ज्यांनी अद्वैत वेदांताच्या सिद्धांताचे दृढीकरण केले.
- हे अनावरण राज्य सरकारच्या महत्वाकांक्षी एकात्मा धाम प्रकल्पाचा एक भाग आहे आणि त्याच्या पहिल्या टप्प्याची सुरुवात आहे.
- महाकाल लोक कॉरिडॉरच्या धर्तीवर हे अध्यात्मिक-धार्मिक पर्यटनाचे प्रमुख ठिकाण म्हणून विकसित करण्याची सरकारची इच्छा आहे.

आदि शंकराचार्य

- ते एक भारतीय तत्त्वज्ञानी आणि धर्मशास्त्रज्ञ, शंकर (जगतगुरु) होते आणि प्राचीन हिंदू धर्मावर दृढ विश्वास ठेवणारे होते.
- त्यांनी गुरू गोविंद भागवतपाद यांचे मार्गदर्शन घेतले ज्यांच्या हाताखाली त्यांनी 'गौडपदीयकारिका', 'ब्रह्मसूत्र', वेद आणि उपनिषदांचा अभ्यास केला.
- शंकराने 'अद्वैत वेदांत' आणि 'दशनामी संप्रदाय' यांचा प्रसार केला

तुम्हाला माहीत आहे का?

- अद्वैत वेदांत शाळा अद्वैतवादाचे समर्थन करते म्हणजेच आत्मा आणि ब्रह्म हे वेगळे नसून एक आहेत

मुदुमलाई व्याघ्र प्रकल्प

- याची स्थापना 1940 मध्ये झाली होती
- याच्या पश्चिमेस वायनाड अभयारण्य, उत्तरेस बांदीपूर राष्ट्रीय उद्यान आणि पूर्वेस सिगुर राखीव जंगल आहे.
- या अभयारण्यातून मोयार नदी वाहते
- हे मुळात राष्ट्रीय उद्यान क्षेत्र होते
- नंतर ते व्याघ्र प्रकल्प म्हणून घोषित करण्यात आले
- हे कर्नाटक, केरळ आणि तामिळनाडू या तीन राज्यांच्या ट्राय-जंक्शनवर आहे.

निलगिरी बायोस्फीअर रिझर्व्ह

- निलगिरी बायोस्फीअर रिझर्व्ह हे 1986 मध्ये घोषित केलेले पहिले बायोस्फीअर रिझर्व्ह आहे.
- हे युनेस्कोच्या जागतिक वारसा स्थळ आहे
- ते तामिळनाडू, कर्नाटक आणि केरळ या तीन राज्यांमध्ये पसरले आहे.
- बायोस्फीअर रिझर्व्ह मध्ये खालील बाबींचा समावेश होतो
 1. मुदुमलाई वन्यजीव अभयारण्य,
 2. वायनाड वन्यजीव अभयारण्य,
 3. बांदीपूर राष्ट्रीय उद्यान,
 4. नागरहोल राष्ट्रीय उद्यान,
 5. मुकुर्ती राष्ट्रीय उद्यान आणि
 6. सायलेंट व्हॅली.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- हे निलगिरी तहरचे घर आहे

आंतरराष्ट्रीय बातम्या**इंडो-यूएस टास्क फोर्सचे 2033 पर्यंत इलेक्ट्रॉनिक्स व्यापार \$100 अब्ज पर्यंत वाढवण्याचे उद्दिष्ट आहे.**

- इलेक्ट्रॉनिक्स क्षेत्रातील भारत आणि युनायटेड स्टेट्समधील व्यापार संबंध मजबूत करण्याच्या उल्लेखनीय प्रयत्नात, इंडियन सेल्युलर आणि इलेक्ट्रॉनिक्स असोसिएशन (ICEA) ने एक समर्पित टास्क फोर्सची स्थापना केली आहे. सध्याचा भारत-अमेरिका इलेक्ट्रॉनिक्स व्यापार, सध्या \$8 अब्ज, पुढील दशकात महत्वाकांक्षी \$100 अब्ज पर्यंत वाढवण्याच्या उद्दिष्टासह, हा उपक्रम पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या गेल्या महिन्यात युनायटेड स्टेट्स भेटीनंतर सुरू करण्यात आलेल्या सहयोगी प्रयत्नांना अनुसरून आहे.

सिंगापूरच्या राष्ट्रपतीपदाच्या निवडणुकीत थर्मन षणमुगरत्नम विजयी झाले.

- एका महत्त्वपूर्ण राजकीय घडामोडीत, भारतीय वंशाचे अर्थतज्ञ थर्मन षणमुगरत्नम यांनी सिंगापूरच्या अध्यक्षीय निवडणुकीत विजय मिळवला आहे. थर्मन षणमुगरत्नम यांनी राष्ट्रपतीपदाच्या निवडणुकीत 70.4 टक्के मते मिळवून भरघोस बहुमत मिळवले. त्यांचा विजय चिनी वंशाच्या दोन अन्य दावेदार, एनजी कोक सॉन्ग आणि टॅन किन लियान यांच्यावर झाला, ज्यांना अनुक्रमे 15.7 टक्के आणि 13.88 टक्के मते मिळाली.

जॉर्जियाने ऑक्टोबर हा 'हिंदू वारसा महिना' म्हणून घोषित केला.

- अमेरिकेतील जॉर्जिया राज्याचे गव्हर्नर ब्रायन केम्प यांनी एका महत्त्वाच्या वाटचालीत ऑक्टोबर महिना राज्यात 'हिंदू वारसा महिना' म्हणून पाळला जाईल अशी अधिकृत घोषणा केली आहे. ही घोषणा जॉर्जियाला संपूर्ण युनायटेड स्टेट्समधील इतर अनेक राज्यांसह सरिखित करते ज्यांनी हिंदू वारसा, संस्कृती, मूल्ये आणि परंपरांचा सन्मान आणि स्मरण करण्यासाठी समान पावले उचलली आहेत.

हवामान बदलाचे परिणाम

- UN आणि आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेच्या अभ्यासानुसार (2019) 2030 पर्यंत, जगभरातील एकूण कामकाजाच्या तासांपैकी 2.2 टक्के उच्च तापमानामुळे नष्ट होतील, 80 दशलक्ष पूर्ण-वेळ नोकऱ्यांच्या समतुल्य उत्पादकता कमी होईल.

- संपूर्ण लिंगांमध्ये, स्त्रिया पुरुषांपेक्षा अत्यंत असुरक्षित आणि असमानतेने हवामान बदलामुळे प्रभावित मानल्या जातात.
- विकसनशील आणि कमी विकसित देशांमधील (विशेषतः कमी उत्पन्न असलेल्या भागात) स्त्रिया नैसर्गिक संसाधनांवर अवलंबून असल्यामुळे आणि त्यांच्या उपजीविकेसाठी श्रम-केंद्रित कामामुळे हवामान बदलास अधिक असुरक्षित आहेत.
- 2050 पर्यंत 1.2 अब्ज हवामान निर्वासित होऊ शकतात.

उपाय: महिलांच्या शिक्षणात आणि प्रशिक्षणात गुंतवणूक करणे; हवामान धोरण निर्णय घेण्यामध्ये महिलांचा सहभाग; लिंग आणि हवामान बदल विकास कार्यक्रम.

बातम्यांमधील देश- बुर्किना फासो, नायजर, माली बातमीत का?

- पश्चिम आफ्रिकन देशांचे काही गट नायजरवर आक्रमण करण्याची धमकी देत आहेत.

यूके रशियाच्या वॅगनर ग्रुपवर 'दहशतवादी' संघटना म्हणून बंदी घालणार आहे

- 2014 मध्ये रशियाच्या क्रिमियाच्या विलयीकरणादरम्यान वॅगनर ग्रुप पहिल्यांदा समोर आला.
- मूलतः हे कंत्राटदारांचे नेटवर्क आहे जे भाड्याने सैनिकांना पुरवतात, गट कुठेही नोंदणीकृत नाही आणि त्याचा निधी स्रोत अज्ञात आहे.
- संस्थेचे मालक आणि प्रमुख येवगेनी प्रिगोझिन आहेत.
- युक्रेन व्यतिरिक्त, वॅगनर ग्रुप पश्चिम आशिया आणि आफ्रिकेतील अनेक देशांमध्ये सक्रिय आहे.
- मीडिया रिपोर्ट्सनुसार, सोने आणि हिऱ्यांच्या खाणींमध्ये प्रवेश करण्याच्या बदल्यात ते वेगवेगळ्या सरकारांना आपल्या सेवा प्रदान करते.

ब्लॅक सी ग्रेन इनिशिएटिव्ह (काळ्या समुद्रातील धान्य उपक्रम)**महत्त्वाचे मुद्दे:**

- त्याचा संबंध रशिया-युक्रेन युद्धाशी आहे.
- युक्रेन मधून उर्वरित जगामध्ये अत्यावश्यक अन्न आणि खतांची निर्यात पुन्हा सुरू करण्यासाठी त्याची स्थापना करण्यात आली होती.
- रशिया आणि युक्रेनमध्ये संयुक्त राष्ट्र आणि तुर्कस्तान यांनी मध्यस्थी केली होती.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- या उपक्रमामुळे तीन प्रमुख युक्रेनियन बंदर चॉर्नोमोर्स्क, ओडेसा और युझनी/पिवडेनी मधून सुरक्षित सागरी मानवतावादी कॉरिडॉरद्वारे अमोनियासह धान्य, इतर अन्नपदार्थ आणि खतांची निर्यात पुन्हा सुरू करण्याची परवानगी मिळाली

दक्षिण चीन समुद्रात 'मिलिशिया जहाजांना' फिलिपिन्सचा विरोध आहे

- पश्चिम पॅसिफिक महासागराचा एक भुजा जो आग्नेय आशियाई मुख्य भूभागाला लागून आहे.
- ब्रुनेई, कंबोडिया, चीन, इंडोनेशिया, मलेशिया, फिलीपिन्स सिंगापूर, तैवान, थायलंड आणि व्हिएतनाम यांच्या सीमेवर आहेत.
- ते तैवान सामुद्रधुनीने पूर्व चीन समुद्राने आणि लुझोन सामुद्रधुनीने फिलीपीन समुद्राने (पॅसिफिक महासागराचे दोन्ही सीमांत समुद्र) जोडले आहे.

- तीन द्वीपसमूहांचा समावेश आहे, म्हणजे, स्प्रेटली बेटे, पॅरासेल बेटे, प्रतास बेटे आणि मॅकल्सफील्ड बँक आणि स्कारबोरो शोल.
- चीनने खतांची निर्यात कमी केल्याने भारतातील चिंता वाढली आहे**
- सरकारी मालकीच्या चायना नॅशनल ऑफ-शोअर ऑइल कंपनीने (CNOOC) निर्यात कमी करण्याचा आणि देशांतर्गत बाजारपेठेत पुरवठा चॅनेलाइज करण्याचा निर्णय घेतला आहे.
- भारतासाठी ही चिंतेची बाब आहे कारण भारत दरवर्षी सुमारे 30% युरियाची आयात करतो आणि चीन हा त्याचा दुसरा सर्वात मोठा पुरवठादार आहे

नियुक्ती बातम्या

आनंद महिंद्रा यांनी स्वराज ट्रॅक्टर्सचे ब्रँड अॅम्बेसेडर म्हणून एमएस धोनीचे स्वागत केले.

- उद्योगपती आनंद महिंद्रा यांनी महिंद्रसिंग धोनीचे स्वागत केले आहे कारण क्रिकेटपटू त्याच्या स्वराज ट्रॅक्टर्सचा ब्रँड अॅम्बेसेडर बनला आहे. महिंद्रसिंग धोनीने अनेकवेळा शेतीची आवड व्यक्त केली आहे. आणि आता तो स्वराज ट्रॅक्टर्सचा ब्रँड अॅम्बेसेडर बनला आहे.

मनीष देसाई यांनी प्रेस इन्फॉर्मेशन ब्युरोचा (पीआयबी) पदभार स्वीकारला.

- मनीष देसाई यांनी प्रेस इन्फॉर्मेशन ब्युरोचा (पीआयबी) पदभार स्वीकारला. 1989 पासून भारतीय माहिती सेवा (IIS) चे प्रतिष्ठित अधिकारी मनीष देसाई यांनी त्यांच्या कारकिर्दीत अनेक महत्त्वपूर्ण भूमिका पार पाडल्या आहेत. सरकारच्या जाहिराती आणि सार्वजनिक संप्रेषण शाखांवर देखरेख ठेवत त्यांनी सीबीसी प्रमुखपद भूषवले. त्याच्या जबाबदाऱ्यांमध्ये प्रिंट, इलेक्ट्रॉनिक, आउटडोर, ट्रांझिअट आणि नवीन मीडियासह विविध मीडिया प्लॅटफॉर्मवर संप्रेषण क्रियाकलापांच्या विस्तृत स्पेक्ट्रमचा समावेश आहे.

आर माधवन यांची FTII पुणेच्या अध्यक्षपदी नियुक्ती करण्यात आली.

- प्रसिद्ध अभिनेते आर माधवन यांची फिल्म अँड टेलिव्हिजन इन्स्टिट्यूट ऑफ इंडिया (FTII), पुणेचे नवे अध्यक्ष म्हणून नामांकन करण्यात आले आहे. याव्यतिरिक्त, ते FTII च्या गव्हर्निंग कौन्सिलचे अध्यक्ष म्हणून काम करतील.

भारताचे G20 शोर्पा कोण आहेत?

- नीती आयोगाचे माजी CEO अमिताभ कांत यांनी अलीकडील G-20 मध्ये भारताचे नवीन शोर्पा म्हणून काम केले, वाणिज्य आणि उद्योग आणि ग्राहक व्यवहार मंत्री पीयूष गोयल यांची जागा घेतली, ज्यांची गेल्या वर्षी सप्टेंबरमध्ये G-20 शोर्पा म्हणून नियुक्ती करण्यात आली होती.
- केरळ केडरचे 1980-बॅचचे सेवानिवृत्त IAS अधिकारी, अमिताभ कांत हे स्टार्टअप इंडिया, मेक इन इंडिया, इनक्रेडिबल इंडिया या मोठ्या उपक्रमांमध्ये त्यांच्या भूमिकेसाठी ओळखले जातात.
- केरळ सरकारमधील त्यांच्या कार्यकाळात "केरळ: गॉड्स ओन कंट्री" हे घोषवाक्य तयार करण्याचे श्रेय त्यांना जाते.

श्रीनिवासन के. स्वामी यांची 2023-24 साठी ऑडिट ब्युरो ऑफ सर्फ्युलेशनच्या अध्यक्षपदी निवड

- श्रीनिवासन के.स्वामी, कार्याध्यक्ष आर.के. स्वामी हंसा ग्रुपची 2023-2024 साठी ऑडिट ब्युरो ऑफ सर्फ्युलेशन (ABC) चे अध्यक्ष म्हणून एकमताने निवड झाली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- श्री स्वामी हे सध्या एशियन फेडरेशन ऑफ अॅडव्हर्टायझिंग असोसिएशनचे अध्यक्ष आहेत.
- ते यापूर्वी आंतरराष्ट्रीय जाहिरात संघटना (IAA), IAA इंडिया चॅप्टर, कॉन्फेडरेशन ऑफ एशियन अॅडव्हर्टायझिंग एजन्सी असोसिएशन, अॅडव्हर्टायझिंग एजन्सी असोसिएशन ऑफ इंडिया, अॅडव्हर्टायझिंग स्टॅंडर्ड्स कौन्सिल ऑफ इंडिया, ऑल इंडिया मॅनेजमेंट असोसिएशन, मद्रास चेंबर ऑफ कॉमर्स अँड इंडस्ट्री आणि मद्रास मॅनेजमेंट असोसिएशनचे अध्यक्ष/अध्यक्ष होते.

अर्थव्यवस्था बातम्या

PNB ने MSMEs ला GST इनव्हॉइस वापरून झटपट कर्ज मिळवणे सक्षम करण्यासाठी अॅप लॉंच केले.

- पंजाब नॅशनल बँक (PNB) ही GST इनव्हॉइसद्वारे सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योगांसाठी (MSMEs) सहज क्रेडिट उपलब्धता सुलभ करणारी सार्वजनिक क्षेत्रातील पहिली बँक बनली आहे. बँकेने GST सहाय्य योजनेसाठी समर्पित मोबाईल ऍप्लिकेशनचे अनावरण केले आहे. हे नाविन्यपूर्ण डिजिटल सोल्यूशन जीएसटी इनव्हॉइसवर आधारित सर्वसमावेशक कर्ज प्रक्रिया सुलभ करते, एक अखंड एंड-टू-एंड प्रक्रिया सुनिश्चित करते.

एप्रिल-जून तिमाहीत भारताच्या GDP वाढीचा वेग 7.8% झाला.

- भारताच्या सकल देशांतर्गत उत्पादनाने (जीडीपी) मजबूत वाढ दर्शविली, जी आर्थिक वर्ष 2023-2024 च्या पहिल्या तिमाहीत 7.8% पर्यंत वाढली, मागील जानेवारी-मार्च तिमाहीत नोंदवलेल्या 6.1% वाढीच्या तुलनेत आर्थिक वर्ष 2022-23. हा प्रवेग सकारात्मक आर्थिक मार्गाचे सूचक आहे आणि देशाच्या आर्थिक परिदृश्यावर मोठा परिणाम होतो.

एप्रिल-जुलैसाठी केंद्राची वित्तीय तूट आर्थिक वर्ष 2024 च्या लक्ष्याच्या 33.9% वर पोहोचली.

- 2023-24 आर्थिक वर्षाच्या पहिल्या चार महिन्यांत, भारताची वित्तीय तूट पूर्ण वर्षाच्या लक्ष्याच्या एक तृतीयांश ओलांडली आहे. हा आर्थिक असमतोल, सरकारी खर्च आणि महसूल यातील तफावत म्हणून मोजला जातो, हा सरकारच्या कर्जाच्या गरजांचा एक गंभीर सूचक आहे.
- नियंत्रक जनरल ऑफ अकाउंट्स (CGA) च्या आकडेवारीनुसार जुलै अखेरीस, संपूर्ण अटींमध्ये वित्तीय तूट 6.06 लाख कोटी रुपये होती.
- मागील आर्थिक वर्षातील याच कालावधीच्या तुलनेत ही लक्षणीय वाढ दर्शवते, जिथे तूट अंदाजपत्रकीय अंदाजाच्या (BE) 20.5% होती.

येस बँक UPI इंटरऑपरेबिलिटीसह CBDC वर लाइव्ह आहे.

- येस बँकेने रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया (RBI) च्या सेंट्रल बँक डिजिटल करन्सी (CBDC) अॅपवर UPI इंटरऑपरेबिलिटी लॉंच करून डिजिटल चलन क्षेत्रात महत्त्वपूर्ण विकासाची घोषणा केली. डिजिटल व्यवहारांमध्ये क्रांती घडवून आणण्यासाठी आणि डिजिटल रुपयाची (ई?) पोहोच देशभरात विस्तारण्यासाठी हे पाऊल सेट केले आहे.
- वापरकर्ते आता येस बँक डिजिटल रुपी अॅपद्वारे कोणताही UPI QR कोड सहजपणे स्कॅन करू शकतात, व्यवहार सुलभ करतात आणि डिजिटल पेमेंट अधिक प्रवेशयोग्य आणि वापरकर्ता-अनुकूल बनवू शकतात.

Moody's ने भारताचा 2023 मध्ये GDP वाढीचा अंदाज 6.7% पर्यंत वाढवला.

- जागतिक रेटिंग एजन्सी मूडीज इन्व्हेस्टर सर्व्हिसने भारतासाठी आर्थिक वाढीचा अंदाज सुधारला आहे, 2023 साठी सकारात्मक दृष्टीकोन प्रदान केला आहे. एजन्सीने भारताच्या सकल देशांतर्गत उत्पादन (जीडीपी) वाढीचा अंदाज 5.5 च्या आधीच्या अंदाजापेक्षा 6.7 टक्के वाढवला आहे. या समायोजनाचे श्रेय दुस-या तिमाहीतील उल्लेखनीय कामगिरीला देण्यात आले आहे, सेवा आणि भांडवली खर्चातील मजबूत विस्तारामुळे, मागील वर्षाच्या तुलनेत 7.8 टक्के वास्तविक GDP वाढ झाली आहे.

भारताचे ऑगस्ट GST संकलन ₹1.59 ट्रिलियन पर्यंत वाढले

- ऑगस्टमध्ये, भारताने वस्तू आणि सेवा कर (GST) संकलनात लक्षणीय वाढ पाहिली, ज्याची रक्कम ₹1.59 ट्रिलियन इतकी होती, जी गेल्या वर्षीच्या याच कालावधीच्या तुलनेत 11% वाढ दर्शवते.
- ऑगस्ट 2023 च्या संकलनात ऑगस्ट 2022 मध्ये जमा झालेल्या ₹1.43 ट्रिलियनपेक्षा लक्षणीय वाढ झाली आहे.

भारताच्या UPI ने ऑगस्टमध्ये 50% पेक्षा जास्त वार्षिक वाढ दर्शवत 10 अब्ज मासिक व्यवहार पार करत ऐतिहासिक टप्पा गाठला.

- भारतातील युनिफाइड पेमेंट्स इंटरफेस (UPI) ने ऑगस्टमध्ये 10 अब्ज मासिक व्यवहार पार करून एक महत्त्वपूर्ण टप्पा गाठला आहे. या यशाची पुष्टी भारतीय नॅशनल पेमेंट्स कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया (NPCI), रिझर्व्ह बँकेची ना-नफा एजन्सीने केली आहे. UPI हा भारतातील डिजिटल पेमेंटचा प्रमुख चालक आहे आणि त्याची जलद वाढ लक्षणीय आहे.

CBDCs

- सेंट्रल बँक डिजिटल करन्सी (CBDC), किंवा राष्ट्रीय डिजिटल चलन, हे फक्त देशाच्या फिएट चलनाचे डिजिटल रूप आहे.
- कागदी चलन किंवा नाणी छापण्याऐवजी, केंद्रीय बँक इलेक्ट्रॉनिक टोकन जारी करते.
- या टोकन मूल्याला सरकारचा पूर्ण विश्वास आणि पत आहे.
- हे राष्ट्रीय डिजिटल चलन म्हणूनही ओळखले जाते.

भारताचा परकीय चलन साठा \$4.03 अब्जने वाढून \$598.89 अब्ज झाला

- भारताची परकीय चलन संपत्ती \$3.442 बिलियनने वाढून \$530.691 बिलियन झाली आहे.
- सोन्याचा साठा \$584 मिलियन वाढून \$44.939 बिलियन झाला.
- विशेष रेखांकन अधिकार \$1 मिलियनने वाढून \$18.195 बिलियन झाले आहेत.
- IMF सोबत भारताची राखीव स्थिती \$12 मिलियनने वाढून \$5.073 अब्ज झाली आहे.

RBI ने I-CCR टप्प्याटप्प्याने बंद करण्याचा निर्णय घेतला.

- इंक्रीमेंटल केश रिजर्व रेशो टप्प्याटप्प्याने बंद केले जाईल.
- बँकिंग प्रणालीमध्ये रु. 2000 च्या नोटा परत करणे यासह विविध घटकांमुळे निर्माण होणारी अतिरिक्त तरलता शोषून घेण्याच्या उद्देशाने या उपायाचा हेतू होता.

मोरोक्को मध्ये भूकंप

- मोरोक्कोमधील मॅराकेच आणि आसपासच्या प्रदेशात 6.8 रिश्टर स्केलचा शक्तिशाली भूकंप झाला.
- उत्तर आफ्रिकेतील 120 वर्षांतील हा सर्वात मोठा भूकंप आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- सर्वाधिक प्रभावित प्रांत आणि शहरे ही अल हौझ प्रांत आणि तारौदंट, अगादीर, अल होसीमा (भूमध्य बंदर शहर) आहेत.
- डॉक्टर विदाउट बॉर्डर्स, किंवा MSF मदत देतात जी एक धर्मादाय संस्था आहे जी मानवतावादी वैद्यकीय सेवा प्रदान करते.
- ही फ्रेंच वंशाची एक गैर-सरकारी संस्था (NGO) आहे जी संघर्ष झोनमध्ये आणि स्थानिक रोगांनी बाधित देशांमधील प्रकल्पांसाठी ओळखली जाते.
- असे भूकंप "युरेशियन प्लेटच्या संदर्भात आफ्रिकन प्लेटच्या उत्तरेकडील अभिसरणामुळे जटिल प्लेट सीमेवर" होतात.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- मोरोक्कोला अटलांटिक महासागराचा किनारा आहे जो जिब्राल्टरच्या सामुद्रधुनीच्या पुढे भूमध्य समुद्रात पोहोचतो.
- त्याची उत्तरेला स्पेनची सीमा आहे (सामुद्रधुनी आणि जमिनीच्या सीमेवरील पाण्याची सीमा तीन लहान स्पॅनिश-नियंत्रित एक्सक्लेव्ह, सेउटा, मेलिला आणि पेनॉन डे वेलेझ दे ला गोमेरा), पूर्वेला अल्जेरिया आणि दक्षिणेला पश्चिम सहारा. मोरोक्कोने पश्चिम सहाराच्या बहुतेक भागावर नियंत्रण ठेवल्यामुळे, त्याची वास्तविक दक्षिण सीमा मॉरिटानियाशी आहे.

भारत-मध्य पूर्व-युरोप मेगा आर्थिक कॉरिडॉर

- बीजिंगने भारत-मध्य-पूर्व-युरोप इकॉनॉमिक कॉरिडॉर उपक्रमाचे 'स्वागत' केले परंतु ते 'भू-राजकीय साधन बनू नये' असे म्हटले आहे.

भारत-मध्य पूर्व-युरोप मेगा आर्थिक कॉरिडॉर

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी भारताला मध्य पूर्व आणि युरोपशी जोडणारा रेल्वे आणि शिपिंग कॉरिडॉर तयार करण्याच्या योजनेची घोषणा केली.
- आर्थिक विकास आणि राजकीय सहकार्य वाढवणे हा प्रकल्पाचा उद्देश आहे. व्यापाराला चालना, ऊर्जा संसाधनांची वाहतूक आणि डिजिटल कनेक्टिव्हिटी सुधारण्यास मदत होईल.
- रेल्वे आणि शिपिंग कॉरिडॉर हा ग्लोबल इन्फ्रास्ट्रक्चर इन्व्हेस्टमेंट (PGII) चा एक भाग आहे.
- PGII हा विकसनशील राष्ट्रांमधील पायाभूत सुविधा प्रकल्पांना निधी देण्यासाठी G7 राष्ट्रांचा एक सहयोगी प्रयत्न आहे.
- या प्रकल्पाला महाद्वीप आणि सभ्यतांवरील हिरवा आणि डिजिटल पूल असेही म्हटले जाते.

पश्चिम आशिया आर्थिक कॉरिडॉरचा शुभारंभ हे एक ऐतिहासिक पाऊल

- सौदी अरेबियाचे क्राउन प्रिन्स मोहम्मद बिन सलमान यांच्या भेटीचे फलित

महत्त्वाचे मुद्दे

- वेस्ट कोस्ट रिफायनरी प्रकल्प जलदगतीने मार्गी लावण्यासाठी संयुक्त टास्क फोर्स स्थापन करण्याचे त्यांनी मान्य केले.
- या कॉरिडॉरमुळे आर्थिक विकास, ऊर्जा क्षेत्र आणि डिजिटलायझेशन वाढण्यास मदत होईल

- नरेंद्र मोदींनी सौदी अरेबियाचे वर्णन "भारताच्या सर्वात महत्त्वाच्या सामरिक भागीदारांपैकी एक" आहे.

पूर्वेकडील लिबिया पुरामुळे उद्ध्वस्त झाल्याने 5,300 हून अधिक मृतांची भीती आहे, तर हजारो लोक बेपत्ता आहेत.

- लिबिया हा उत्तर आफ्रिकेतील मुख्यतः वाळवंट आणि तेल समृद्ध देश आहे.
- लिबियामध्ये आफ्रिकेतील सर्वात मोठा तेलसाठा आहे आणि जगातील सर्वात मोठ्या तेल उत्पादकांपैकी एक आहे

माजी फ्रेंच वसाहती माली, नायजर आणि बुर्किना फासो यांनी लष्करी अलायन्स तयार केले

- माजी फ्रेंच वसाहती माली, बुर्किना फासो आणि नायजरच्या नेत्यांनी सत्ताधारी सरकारे उलथून टाकल्यानंतर आणि जंटा राज्यकर्त्यांमध्ये जवळचे सहकार्य निर्माण केल्यानंतर पाश्चात्य राष्ट्रांचा अवमान करून साहेल राज्यांची लष्करी युती तयार करण्यासाठी एक सनद तयार केली.

महत्त्वाचे मुद्दे

- आफ्रिकन राज्यांनी त्यांच्या राष्ट्रांच्या सार्वभौमत्व आणि प्रादेशिक अखंडतेला बाह्य आक्रमण किंवा अंतर्गत धोका दूर करण्यासाठी वैयक्तिकरित्या किंवा एकत्रितपणे एकमेकांना लष्करी मदत करण्याचे ठरविले आहे.
- तिन्ही राष्ट्रांनी स्वाक्षरी केलेल्या दस्तऐवजात असे वाचले आहे की "सनदेवरील एक किंवा अधिक पक्षांच्या सार्वभौमत्वावर किंवा प्रादेशिक अखंडतेवर हल्ला हा इतर पक्षांविरुद्ध आक्रमकता मानला जाईल आणि लष्करी शक्तीच्या वापरासह त्यांच्या मदतीची आवश्यकता असेल."
- सनदेमध्ये असेही म्हटले आहे की स्वाक्षरी करणारे दहशतवाद आणि साहेल राज्यांमधील कोणत्याही संघटित दहशतवादी कारवायांचा प्रभावीपणे सामना करतील.

इंडिया-मिडल ईस्ट-युरोप इकॉनॉमिक कॉरिडॉ (IMEC)

- 'इंडिया-मिडल ईस्ट-युरोप इकॉनॉमिक कॉरिडॉ' (IMEC) ची स्थापना करण्यासाठी नुकताच एक सामंजस्य करार (MoU) करण्यात आला.

IMEC

- IMEC ची कल्पना आशिया, अरबी आखाती आणि युरोपमधील आर्थिक एकात्मतेला चालना देण्यासाठी रेल्वे मार्ग आणि सागरी मार्गांचा समावेश असलेल्या वाहतूक कॉरिडॉरचे जाळे म्हणून करण्यात आली आहे.
- हा उपक्रम जागतिक पायाभूत गुंतवणुकीसाठी (PGII) भागीदारीचा एक भाग आहे.
- सार्वजनिक आणि खाजगी गुंतवणुकीद्वारे विकसनशील देशांमधील पायाभूत सुविधा प्रकल्पांना निधी उपलब्ध करून देण्याचे उद्दिष्ट आहे. ही BRI ला पर्यायी व्यवस्था आहे.

सहभागी देश - भारत, सौदी अरेबिया, यूएई, यूएसए, युरोपियन युनियन, जर्मनी, इटली आणि फ्रान्स आणि इस्राईल (बंदराद्वारे).

मुख्य तथ्ये:

1. सध्या भारत आणि युरोपमधील सर्व व्यापार सुएझ कालव्याद्वारे सागरी मार्गाने होतो.

2. कॉरिडॉरमुळे भारतीय माल 10 दिवसांत युरोपात पोहोचू शकतो - सुएझ कालव्यापेक्षा 40% वेगाने.
3. गुंतलेली बंदरे:
 - भारत - कांडला, मुंधा आणि जवाहरलाल नेहरू बंदर
 - सौदी अरेबिया:- दमन आणि रस अल खैर
 - यूएई- फुजैराह, जेबेल अली आणि अबू धाबी.
 - इस्रायल - हैफा
 - युरोपियन - मेसिना (इटली), मॅसेली (फ्रान्स) आणि पायरियस (ग्रीस) .

तुम्हाला माहीत आहे का?

- इस्रायल आणि यूएई या कॉरिडॉरचा भाग असले तरी ते दीर्घकाळ प्रतिस्पर्धी होते. आणि शांतता पूर्ण करण्यासाठी **अब्राहम** करारावर स्वाक्षरी केली आहे

इंटरनॅशनल नॉर्थ-साउथ ट्रान्सपोर्ट कॉरिडॉर (INSTC)

- इंटरनॅशनल नॉर्थ-साउथ ट्रान्सपोर्ट कॉरिडॉर (INSTC) हा भारत, रशिया, इराण, युरोप आणि मध्य आशियामधील मल्टीमोडल फ्रेट ट्रान्सपोर्ट कॉरिडॉर आहे.
- कॉरिडॉर सुमारे 7200 किमी पसरलेला आहे.
- या क्षेत्रांमध्ये संपर्क वाढवणे आणि व्यापार आणि आर्थिक सहकार्याला प्रोत्साहन देणे हे INSTC चे प्राथमिक उद्दिष्ट आहे
- INSTC ची रचना दक्षिण आशिया आणि उत्तर युरोप दरम्यान पर्यायी आणि लहान व्यापार मार्ग प्रदान करण्यासाठी केली आहे.
- हे हिंद महासागर आणि पर्शियन गल्फ यांना कॅस्पियन समुद्राशी जोडते आणि पुढे उत्तर आणि पश्चिम युरोपपर्यंत विस्तारते.
- हा मार्ग मुंबईपासून सुरू होतो आणि इराणमधील बंदर अब्बासपर्यंत जातो आणि कॅस्पियन समुद्र पार करून पीटर्सबर्गला पोहोचतो.

ब्लॉक सी ग्रेन इनिशिएटिव्ह

- अलीकडेच UNGA च्या 78 व्या सत्रादरम्यान, QUAD देशांनी ब्लॉक सी ग्रेन इनिशिएटिव्ह पुन्हा सुरू करण्याच्या UN च्या प्रयत्नांना पाठिंबा दिला आहे

ब्लॉक सी ग्रेन इनिशिएटिव्ह

- हा रशिया, युक्रेन, तुर्की आणि संयुक्त राष्ट्र यांच्यातील करार आहे.
- ब्लॉक सी ग्रेन इनिशिएटिव्ह पुरवठा साखळीतील व्यत्ययामुळे निर्माण होणाऱ्या अन्नधान्याच्या वाढत्या किमती हाताळण्याचा प्रयत्न करतो.
- युक्रेन आणि रशियाकडून होणारी निर्यात सुरक्षित करण्यासाठी हा करार होता
- धान्याचा पुरेसा पुरवठा सुनिश्चित करून अन्नधान्याच्या किमतीची चलनवाढ मर्यादित करून बाजार शांत करणे ही केंद्रीय कल्पना होती.
- युनायटेड नेशन्स (UN) आणि तुर्की यांच्या मध्यस्थीने ब्लॉक सी ग्रेन इनिशिएटिव्ह करारावर जुलै 2022 मध्ये इस्तंबूलमध्ये स्वाक्षरी करण्यात आली.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- युक्रेन हा जगातील प्रमुख धान्य उत्पादक देशांपैकी एक आहे, विशेषतः गहू.

ILO फोर्स लेबर कन्व्हेन्शन/C29

- हे सक्तीचे श्रम निर्मूलनासाठी ILO च्या आठ मूलभूत अधिवेशनांपैकी एक आहे.

आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना:

- इंटरनॅशनल लेबर ऑर्गनायझेशन (ILO) ही कामाच्या जगासाठी संयुक्त राष्ट्रांची एजन्सी आहे.
- आंतरराष्ट्रीय कामगार मानके सेट करून सामाजिक आणि आर्थिक न्यायाची प्रगती करणे हे त्याचे कार्य आहे.
- ब्रीदवाक्य: शांततेचा आधार म्हणून ILO चा आदेश आज सर्वासाठी सभ्य कार्य म्हणून व्यक्त केला जातो.
- मुख्यालय: जिनिव्हा, स्वित्झर्लंड.
- पालक संस्था: संयुक्त राष्ट्रांची आर्थिक आणि सामाजिक परिषद.

आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना (ILO)

- इंटरनॅशनल लेबर ऑर्गनायझेशन (ILO) ही कामाच्या जगासाठी संयुक्त राष्ट्रांची एजन्सी आहे.
- सामाजिक आणि आर्थिक न्यायाची प्रगती करणे हे त्याचे कार्य आहे
- हे आंतरराष्ट्रीय कामगार मानके ठरवते.
- मुख्यालय: जिनिव्हा, स्वित्झर्लंड
- बोधवाक्य: शांततेचा आधार म्हणून ILO चा आदेश आज सर्वासाठी सभ्य कार्य म्हणून व्यक्त केला जातो.

फाइव्ह आयज अलायन्स

- खलिस्तानी नेता हरदीपसिंग निज्जरच्या हत्येसाठी कॅनडाच्या पंतप्रधानांनी भारत सरकारवर नुकतेच केलेले आरोप हे फाइव्ह आयज अलायन्सने दिलेल्या माहितीवर आधारित आहेत.

महत्त्वाचे मुद्दे

- फाइव्ह आयज इंटेलिजन्स अलायन्समध्ये युनायटेड स्टेट्स, युनायटेड किंगडम, कॅनडा, ऑस्ट्रेलिया आणि न्यूझीलंड यांचा समावेश आहे.
- ते 'स्टोन घोस्ट' म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या गुप्त सामूहिक डेटाबेसद्वारे बुद्धिमत्ता सामायिक करतात.
- परस्पर हितसंबंधांवर विचारांची देवाणघेवाण करणे, सर्वोत्तम पद्धतींची देवाणघेवाण करणे, सहकार्याचा शोध घेणे आणि पाच डोळे नसलेल्या देशांसोबत गुंतणे हे त्याच्या उद्दिष्टांमध्ये समाविष्ट आहे.
- हे दोन्ही पाळत ठेवणे-आधारित आणि ट्रॅक सिग्नल इंटेलिजन्स (SIGINT) आहे.
- सदस्य देशांदरम्यान सामायिक केलेले गुप्तचर दस्तऐवज 'सिक्रेट AUS/CAN/NZ/UK/US आइज ओन्ली' म्हणून वर्गीकृत केले गेले आहेत, ज्याने या गटाला 'फाइव्ह आयज' शीर्षक दिले आहे

RBI गव्हर्नर शक्तीकांत दास यांनी ग्लोबल फायनान्स सेंट्रल बँकर रिपोर्टमध्ये 'A+' रेटिंग प्राप्त केले.

- आंतरराष्ट्रीय लक्ष वेधून घेतलेल्या अलीकडील घोषणेमध्ये, भारतीय रिझर्व्ह बँक (RBI) गव्हर्नर शक्तीकांत दास यांना प्रतिष्ठित ग्लोबल फायनान्स सेंट्रल बँकर रिपोर्ट कार्ड्स 2023 मध्ये 'A+' रेटिंग देण्यात आले आहे . या कौतुकामुळे ते जगभरातील मध्यवर्ती बँकेच्या गव्हर्नरांच्या शिखरावर आहेत. RBI ने सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्म 'X' (पूर्वी ट्विटर म्हणून ओळखले जाणारे) वरील अधिकृत कम्युनिकेशन चॅनेलद्वारे ही घोषणा केली.

रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाने Q1FY24 साठी ऑल-इंडिया हाऊस प्राइस इंडेक्स (HPI) मध्ये वार्षिक 5.1% वाढ नोंदवली आहे.

- रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया (RBI) ने आपल्या नवीनतम डेटाचे अनावरण केले आहे, ज्यामध्ये ऑल-इंडिया हाऊस प्राइस इंडेक्स (HPI) मध्ये लक्षणीय वाढ झाली आहे. 2023-24 या आर्थिक वर्षाच्या एप्रिल-जून तिमाहीत, HPI ने 5.1% च्या मजबूत वाढीची नोंद केली. मागील वर्षातील याच कालावधीत 3.4% वाढीच्या तुलनेत ही लक्षणीय वाढ आहे.

CBDCs

- सेंट्रल बँक डिजिटल करन्सी (CBDC), किंवा राष्ट्रीय डिजिटल चलन, हे फक्त देशाच्या फिएट चलनाचे डिजिटल रूप आहे.
- कागदी चलन किंवा नाणी छापण्याऐवजी, केंद्रीय बँक इलेक्ट्रॉनिक टोकन जारी करते.
- या टोकन मूल्याला सरकारचा पूर्ण विश्वास आणि पत आहे.
- हे राष्ट्रीय डिजिटल चलन म्हणूनही ओळखले जाते.

भारताचा परकीय चलन साठा \$4.03 अब्जने वाढून \$598.89 अब्ज झाला

- भारताची परकीय चलन संपत्ती \$3.442 बिलियनने वाढून \$530.691 बिलियन झाली आहे.
- सोन्याचा साठा \$584 मिलियन वाढून \$44.939 बिलियन झाला.
- विशेष रेखांकन अधिकार \$1 मिलियनने वाढून \$18.195 बिलियन झाले आहेत.
- IMF सोबत भारताची राखीव स्थिती \$12 मिलियनने वाढून \$5.073 अब्ज झाली आहे.

RBI ने I-CCR टप्प्याटप्प्याने बंद करण्याचा निर्णय घेतला.

- इंफ्रीमेंटल केश रिजर्व रेशो टप्प्याटप्प्याने बंद केले जाईल.
- बँकिंग प्रणालीमध्ये रु. 2000 च्या नोटा परत करणे यासह विविध घटकांमुळे निर्माण होणारी अतिरिक्त तरलता शोषून घेण्याच्या उद्देशाने या उपायाचा हेतू होता.

भारताच्या मालाची निर्यात सलग सातव्या महिन्यात कमी झाली आहे

- भारताची वस्तूची निर्यात आणि सेवांची निर्यात कमी होत आहे, तर त्याची आयात वाढली आहे.
- जेव्हा एखादा देश निर्यात करतो त्यापेक्षा जास्त वस्तू आयात करतो तेव्हा त्याच्या व्यापार खात्यावर "तूट" असते. दुसऱ्या शब्दांत, भौतिक वस्तूच्या व्यापारातून येण्यापेक्षा जास्त पैसा देशाबाहेर जात आहे. त्यामुळे भारताची चालू खात्यातील तूट वाढण्याची शक्यता आहे.

व्यापार तूट म्हणजे काय?

- सोप्या भाषेत सांगायचे तर, व्यापार तूट किंवा व्यापारातील नकारात्मक समतोल (BOT) म्हणजे निर्यात आणि आयात यांच्यातील अंतर.
- जेव्हा आयातीवर खर्च केलेला पैसा एखाद्या देशाच्या निर्यातीवर खर्च करण्यापेक्षा जास्त असतो, तेव्हा व्यापार तूट होते.

नॉन-फंजीबल टोकन (NFTs)

- NFTs हे अद्वितीय क्रिप्टोग्राफिक टोकन आहेत जे ब्लॉकचेनवर अस्तित्वात आहेत आणि त्याची प्रतिकृती बनवता येत नाही.

- ते कलाकृती, छायाचित्र, गाणे, व्हिडिओ, रिअल इस्टेट, व्यक्तींची ओळख, मालमत्ता अधिकार आणि बरेच काही यासारख्या डिजिटल किंवा वास्तविक-जगातील वस्तूंचे प्रतिनिधित्व करू शकतात.
- अशा प्रकारे, NFT ही अशी मालमत्ता आहे जी ब्लॉकचेनद्वारे टोकन केली गेली आहे.
- त्यांना अद्वितीय ओळख कोड आणि मेटाडेटा नियुक्त केले जातात जे त्यांना इतर टोकन-संपादन वेगळे करतात.
- NFTs चे व्यवहार आणि देवाणघेवाण पैसे, क्रिप्टोकरन्सी किंवा इतर NFT साठी केली जाऊ शकते

केंद्राने एंजल टॅक्सचे नियम शिथिल केले

- असूचीबद्ध कंपन्यांनी उभारलेल्या भांडवलावर देय आयकराचा संदर्भ देण्यासाठी वापरला जाणारा शब्द आहे.
- भारतीय गुंतवणूकदाराकडून शेअर्सच्या इश्यूद्वारे उभारलेल्या भांडवलावर हा कर आकारला जातो.
- हा कर प्रामुख्याने स्टार्ट-अप आणि त्यांनी आकर्षित केलेल्या देवदूतांच्या गुंतवणुकीवर परिणाम करतो.
- आयकर कायदा, 1961 च्या कलम 56(2) (viiB) मधून त्याची उत्पत्ती झाली आहे.

बातमी

- सरकारने या वर्षीच्या अर्थसंकल्पात अनिवासी गुंतवणूकदारांनी त्यांच्या वाजवी बाजार मूल्यापेक्षा प्रीमियमवर स्टार्ट-अपमधील गुंतवणुकीवर आणलेल्या एंजल टॅक्सच्या काही तरतुदी शिथिल केल्या आहेत.

समित आणि कॉन्फरन्स बातम्या

G20 ग्रुप ऑफ ट्वेंटी

- अर्जेन्टिना, ऑस्ट्रेलिया, ब्राझील, कॅनडा, चीन, फ्रान्स, जर्मनी, भारत, इंडोनेशिया, इटली, जपान, दक्षिण कोरिया, मेक्सिको, रशिया, सौदी अरेबिया, दक्षिण आफ्रिका, तुर्की, युनायटेड किंग्डम, युनायटेड स्टेट्स आणि युरोपियन युनियन.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- G20 किंवा ग्रुप ऑफ ट्वेंटी हा एक आंतरशासकीय मंच आहे ज्याचा समावेश होतो. ज्यात 19 देश आणि युरोपियन युनियन (EU) यांचा समावेश आहे.
- G20 औद्योगिक आणि विकसनशील राष्ट्रांसह जगातील बहुतेक मोठ्या अर्थव्यवस्थांनी बनलेला आहे.
- G20 ग्रुपिंगचा एकूण जागतिक उत्पादनाच्या (GWP) सुमारे 90%, आंतरराष्ट्रीय व्यापाराच्या 75-80%, जागतिक लोकसंख्येच्या दोन-तृतीयांश भाग आणि जगाच्या सुमारे अर्ध्या भूभागाचा वाटा आहे.

पार्श्वभूमी:

- अनेक जागतिक आर्थिक संकटांना प्रतिसाद म्हणून 1999 मध्ये G20 ची स्थापना करण्यात आली.
- 2008 पासून, प्रत्येक सदस्याचे सरकार किंवा राज्य प्रमुख, अर्थमंत्री, परराष्ट्र मंत्री आणि इतर उच्च-स्तरीय अधिकारी यांचा समावेश असलेल्या शिखरांसह, वर्षातून किमान एकदा ते आयोजित केले जाते; EU चे प्रतिनिधित्व युरोपियन कमिशन आणि युरोपियन सेंट्रल बँक करतात

18वी G20 शिखर परिषद 2023

- नवी दिल्ली येथे होणार (9 आणि 10 सप्टेंबर)
- चीनचे अध्यक्ष पहिल्यांदाच G-20 शिखर परिषदेला गैरहजर राहू शकतात.
- यात 40 देशांचे (20 सदस्य देशांसह) प्रतिनिधी उपस्थित राहणार आहेत.
- यात "वसुधैव कुटुंबकम्" म्हणजे एक पृथ्वी, एक कुटुंब, एक भविष्य या थीमवर आधारित जागतिक समाधानांवर लक्ष केंद्रित केल्या जाणार आहे.
- थीम एकता, टिकाऊपणा आणि स्वच्छ राहणीमानावर प्रकाश टाकते.

18 व्या G20 शिखर परिषदे 2023 दरम्यान गंभीर जागतिक समस्या

- **फोकस एरिया:** ग्रीन डेव्हलपमेंट, हवामान फायनान्स, लो-कार्बन टेक्नॉलॉजीज फॉर फाइटिंग एपिडेमिक्स (LiFE), समाजाच्या सर्व विभागांमध्ये आर्थिक वाढ, शाश्वत विकास उद्दिष्टे (SDGs) आणि महिला सक्षमीकरणकडे प्रगतीचा वेग.

ब्रिक्स

- ब्रिक्स हे संक्षिप्त रूप आहे जगातील आघाडीच्या उदयोन्मुख अर्थव्यवस्थांचे समूह आहे. यात ब्राझील, रशिया, भारत, चीन आणि दक्षिण आफ्रिका या देशांचा समावेश होतो.
- 2001 मध्ये, ब्रिटीश अर्थशास्त्रज्ञ जिम ओ'नील यांनी ब्राझील, रशिया, भारत आणि चीन या चार उदयोन्मुख अर्थव्यवस्थांचे वर्णन करण्यासाठी BRIC हा शब्द तयार केला.
- 2006 मध्ये झालेल्या BRIC परराष्ट्र मंत्र्यांच्या पहिल्या बैठकीत या गटाला औपचारिकता देण्यात आली होती.
- दक्षिण आफ्रिकेला डिसेंबर 2010 मध्ये BRIC मध्ये सामील होण्यासाठी आमंत्रित करण्यात आले होते, त्यानंतर गटाने BRICS हे संक्षिप्त रूप स्वीकारले.
- BRICS ने आपली 15 वी शिखर परिषद पाच ते अकरा देशांपर्यंत वाढवून त्याचे जागतिक स्थान वाढवण्याच्या एकत्रित प्रयत्नांना प्रतिबिंबित करून चिन्हांकित केले.
- इजिप्त, इराण, सौदी अरेबिया, UAE, इथिओपिया आणि अर्जेन्टिना BRICS मध्ये सामील झाले, ज्यामुळे मध्य पूर्व, आफ्रिका आणि दक्षिण अमेरिकामध्ये गटाचे प्रतिनिधित्व वाढले.
- यांना पूर्ण सदस्यत्व 1 जानेवारी 2024 पासून लागू होईल.

ब्रिक्सचा नवीन डेटा-

- ब्रिक्समध्ये आता जगाच्या लोकसंख्येच्या 46% आहेत.
- जागतिक GDP- 37%
- जागतिक निर्यात - 26.7%
- जागतिक आयात - 22%
- तेल उत्पादन - 42%

असोसिएशन ऑफ साउथईस्ट एशियन कंट्री (ASEAN)

बातमीत का?

- पंतप्रधान 7 सप्टेंबर 2023 रोजी जकार्ता येथे 20 व्या ASEAN-भारत शिखर परिषदेला आणि 18 व्या पूर्व एशिया शिखर परिषदेला (EAS) उपस्थित होते.

आसियान बद्दल

- आसियान ही आशिया-पॅसिफिक क्षेत्रातील एक महत्त्वाची प्रादेशिक संघटना आहे.
- 8 ऑगस्ट 1967 रोजी थायलंडमधील बँकॉक येथे आसियानच्या संस्थापकांनी, म्हणजे इंडोनेशिया, मलेशिया, फिलीपिन्स, सिंगापूर आणि थायलंड यांच्या आसियान घोषणापत्रावर (बँकॉक घोषणा) स्वाक्षरी करून त्याची स्थापना करण्यात आली.
- त्यानंतर 7 जानेवारी 1984 रोजी ब्रुनेई दारुसलाम, 28 जुलै 1995 रोजी व्हिएतनाम, 23 जुलै 1997 रोजी लाओ पीडीआर आणि म्यानमार आणि 30 एप्रिल 1999 रोजी कंबोडिया आसियान मध्ये सामील झाले. आता आसियानची दहा सदस्य राष्ट्रे आहेत.
- "वन व्हिजन, वन आयडेंटिटी, वन कम्युनिटी" हे आसियानचे ब्रीदवाक्य आहे.
- 8 ऑगस्ट हा दिवस आसियान दिवस म्हणून साजरा केल्या जातो.
- आसियानचे सचिवालय जकार्ता, इंडोनेशिया येथे स्थित आहे.

10 आसियान देश

- ब्रुनेई, कंबोडिया, इंडोनेशिया, लाओस, मलेशिया, म्यानमार, फिलीपिन्स, सिंगापूर, थायलंड आणि व्हिएतनाम

पूर्व आशिया शिखर परिषद (EAS)**बातमीत का?**

- पंतप्रधान 7 सप्टेंबर 2023 रोजी जकार्ता येथे 20 व्या आसियान-भारत शिखर परिषदेला आणि 18 व्या पूर्व एशिया शिखर परिषदेला (EAS) उपस्थित होते.

EAS बद्दल

- EAS ची स्थापना 2005 मध्ये दक्षिणपूर्व आशियाई राष्ट्रांची संघटना (ASEAN) नेतृत्वाखालील पुढाकार म्हणून करण्यात आली.
- ईएएस हे इंडो-पॅसिफिकमधील एकमेव नेते-नेतृत्व मंच आहे जे सर्व प्रमुख भागीदारांना सामरिक महत्त्वाच्या राजकीय, सुरक्षा आणि आर्थिक मुद्द्यांवर चर्चा करण्यासाठी एकत्र येतात.
- पूर्व आशिया गटाची कल्पना प्रथम मलेशियाचे तत्कालीन पंतप्रधान महाथिर मोहम्मद यांनी 1991 मध्ये मांडली होती.
- पहिली शिखर परिषद 14 डिसेंबर 2005 रोजी मलेशियातील कालालंपूर येथे झाली.

ग्लोबल बायोफ्युएल अलायन्स

- जागतिक जैवइंधन अलायन्स ही भारताच्या G20 अध्यक्षतेखालील प्राधान्यांपैकी एक आहे, ज्या अंतर्गत ब्राझील, भारत आणि युनायटेड स्टेट्स पुढील काही महिन्यांत इतर इच्छुक देशांसह जागतिक जैवइंधन अलायन्सच्या विकासासाठी एकत्र काम करतील.
- क्लीन एनर्जी मिनिस्ट्रियल बायोफ्युएल प्लॅटफॉर्म, मिशन इनोव्हेशन बायोएनर्जी उपक्रम आणि ग्लोबल बायोएनर्जी पार्टनरशिप (GBEP) यासह, अलायन्स संबंधित विद्यमान प्रादेशिक आणि आंतरराष्ट्रीय एजन्सी तसेच बायोएनर्जी, बायोइकॉनॉमी आणि एनर्जी ट्रांझिशन फील्डमधील पुढाकारांना पूरक करण्यासाठी सहकार्याने काम करेल.

आंतरराष्ट्रीय जैवइंधन अलायन्सची उद्दिष्टे:

1. शाश्वत जैवइंधनाच्या वापरास प्रोत्साहन देणे.
2. जैवइंधन बाजाराचा विकास आणि बळकटीकरण

3. जागतिक जैवइंधन व्यापार सुलभ करणे.

4. जैवइंधन धोरणाचा विकास.

G20 क्रिप्टो नियमन, आर्थिक समावेशासाठी मार्ग मोकळा करू शकतो

- क्रिप्टोकरन्सी हे डिजिटल किंवा आभासी चलन आहे जे सुरक्षिततेसाठी क्रिप्टोग्राफी वापरते.
- हे विकेंद्रित चलन आहे, याचा अर्थ ते कोणत्याही सरकार किंवा संस्थेद्वारे नियंत्रित नाही.
- क्रिप्टोकरन्सीची काही उदाहरणे Bitcoin, Ethereum आणि Litecoin यांचा समावेश आहे.

शोर्पा करार केल्यास आफ्रिकन युनियन G-20 मध्ये सामील होईल

- आफ्रिकन युनियन (AU) ही एक महाद्वीपीय संस्था आहे ज्यामध्ये आफ्रिकन खंडातील 55 सदस्य राष्ट्रे आहेत.
- हे अधिकृतपणे 2002 मध्ये लॉच केले गेले आणि 1963 मध्ये स्थापन झालेल्या आफ्रिकन युनिटी (OAU) च्या पूर्ववर्ती संस्थेची जागा घेतली.
- प्राथमिक उद्दिष्ट: आफ्रिकन राष्ट्रांमध्ये एकता, सहकार्य आणि विकासाला चालना देण्यासाठी महाद्वीपाचे हित जागतिक स्तरावर पुढे नेणे.
- एकात्मिक, समृद्ध आणि शांत आफ्रिका साध्य करण्याच्या दृष्टीकोनासह आफ्रिकन देशांमधील राजकीय, आर्थिक आणि सामाजिक एकात्मता मजबूत करणे हे AU चे ध्येय आहे.
- मुख्यालय: अदिस अबाबा, इथिओपिया.

G-20 रचना**तुम्हाला माहीत आहे का?**

G20 तीन प्रमुख ट्रॅकमध्ये कार्य करते - त्यापैकी दोन अधिकृत आहेत आणि एक अनधिकृत आहे

1. शोर्पा ट्रॅक
2. वित्त ट्रॅक
3. प्रतिबद्धता गट किंवा नागरी समाज गट (अनधिकृत)

वित्त ट्रॅक

- याचे नेतृत्व अर्थमंत्री आणि मध्यवर्ती बँकेचे गव्हर्नर करतात, जे साधारणपणे वर्षातून चार वेळा भेटतात, त्यापैकी दोन जागतिक बँक आणि आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी (IMF) च्या बैठकीशी जुळतात.
- हे प्रामुख्याने जागतिक अर्थव्यवस्था, पायाभूत सुविधा, वित्तीय नियमन, वित्तीय समावेशन, आंतरराष्ट्रीय आर्थिक संरचना आणि आंतरराष्ट्रीय कर आकारणी यासारख्या वित्तीय आणि आर्थिक धोरणाच्या मुद्द्यांवर लक्ष केंद्रित करते.

शोर्पा ट्रॅक

- 2008 मध्ये फोरम के नेताओं का शिखर परिषद बनल्यानंतर त्याची स्थापना झाली.
- त्यात राष्ट्राध्यक्षांचे प्रतिनिधी सामील होते आणि ते कृषी, विरोधी, जलवायु, डिजिटल अर्थव्यवस्था, शिक्षण, विकास, पर्यावरण, आरोग्य, पर्यटन, व्यापार आणि गुंतवणूक अशा सामाजिक-आर्थिक लोकांवर केंद्रित आहे.
- अनधिकृत ट्रॅकमध्ये प्रतिबद्धता किंवा नागरी गटांचा समावेश आहे.

G-20 च्या अध्यक्षीय बैठकीच्या G-20 साठी राष्ट्रपतींच्या डिनरमध्ये दुर्मिळ वाद्यांच्या मैफिलीचे आयोजन करण्यात आले आहे

- भारत वद्य दर्शनम् - संगीत नाटक अकादमी तर्फे खालील वाद्यांचा समावेश आहे-
 - कमाईचा - राजस्थानातील मंगनियार समाज वापरतो
 - नलतरंग
 - रुद्र वीणा
 - सूरबहार

आमच्याकडे G-20 टेबलवर आणण्यासारखे बरेच काही आहे: आफ्रिकन युनियनचे प्रमुख

- आफ्रिकन युनियनला G-20 चे पूर्णवेळ सदस्य होण्याचा विश्वास असल्याचे अझाली असुमानी यांनी पुष्टी दिली.
- त्यांच्या मते G-20 ने आफ्रिकेच्या औद्योगिकीकरणाला गुंतवणूक करावी.
- त्यांनी G-20 अर्थव्यवस्थांना आफ्रिकन संसाधनांचा आफ्रिकेतील उत्पादनांच्या निर्मितीसाठी वापर करण्याचे आवाहन केले.

आफ्रिकन युनियन बदल

- आफ्रिकन युनियन (AU) ही एक महाद्वीपीय संस्था आहे ज्यामध्ये आफ्रिकन खंडातील 55 सदस्य राष्ट्रे आहेत.
- हे अधिकृतपणे 2002 मध्ये लॉच केले गेले आणि 1963 मध्ये स्थापन झालेल्या आफ्रिकन युनिटी (OAU) च्या पूर्ववर्ती संस्थेची जागा घेतली.
- प्राथमिक उद्दिष्ट: आफ्रिकन राष्ट्रांमध्ये एकता, सहकार्य आणि विकासाचा चालना देण्यासाठी महाद्वीपाचे हित जागतिक स्तरावर पुढे नेणे.
- एकात्मिक, समृद्ध आणि शांत आफ्रिका साध्य करण्याच्या दृष्टीकोनासह आफ्रिकन देशांमधील राजकीय, आर्थिक आणि सामाजिक एकात्मता मजबूत करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.
- मुख्यालय: अदिस अबाबा, इथिओपिया.

G20 शिखर परिषदेच्या पहिल्या दिवसाची ठळक वैशिष्ट्ये

- आफ्रिकन युनियनला कायमस्वरूपी G20 सदस्यत्व दिले: आफ्रिकन युनियनला G20 मध्ये कायमचे सदस्यत्व देण्यात आले, जे समावेशकतेच्या दिशेने एक महत्त्वपूर्ण पाऊल दर्शवते.
- द्विपक्षीय चर्चा: भारतीय पंतप्रधान मोदी आणि ब्रिटीश पंतप्रधान ऋषी सुनक यांच्यातील महत्त्वाच्या भेटीसह अनेक द्विपक्षीय चर्चा घडल्या, ज्याने राजनैतिक संबंधांना बळकटी दिली.
- G20 नवी दिल्ली नेत्यांची घोषणा स्वीकारणे: पंतप्रधान मोदींनी सामूहिक करार आणि वचनबद्धता दाखवून G20 नवी दिल्ली नेत्यांची घोषणा स्वीकारल्याची अभिमानाने घोषणा केली.
- पोचपावती आणि कृतज्ञता: पंतप्रधान मोदींनी G20 शेर्पा, मंत्री आणि अधिकाऱ्यांचे संयुक्त घोषणेला शक्य करण्यासाठी त्यांच्या अतुलनीय समर्पणाबद्दल कृतज्ञता व्यक्त केली.
- इंडियाज प्रेसिडेन्सी वॉकिंग द टॉक: अर्थमंत्री निर्मला सीतारामन यांनी असे प्रतिपादन केले की भारताने आपल्या अध्यक्षपदाच्या कार्यकाळात आपली वचनबद्धता आणि कृती दाखवून दिली आणि मूर्त परिणामांवर जोर दिला.

- रशिया-युक्रेन संघर्षाला संबोधित करणे: या घोषणेने रशिया-युक्रेन संघर्षाला संबोधित केले, आजच्या जागतिक लँडस्केपमध्ये शांततेची निकड आणि पुरवठा साखळी, मॅक्रो-आर्थिक स्थिरता, चलनवाढ आणि आर्थिक वाढ यावर त्याचे हानिकारक परिणाम अधोरेखित केले.
- ग्लोबल जैवइंधन अलायन्स लॉच: पंतप्रधान मोदींनी ग्लोबल बायोफ्युएल अलायन्सची ओळख करून दिली, G20 राष्ट्रांना पेट्रोलसह इथेनॉलचे मिश्रण जागतिक 20% मानकापर्यंत नेण्यासाठी रॅली काढली.
- भारत-मध्य-पूर्व-युरोप इकॉनॉमिक कॉरिडॉर: नेत्यांनी भारत-मध्य-पूर्व-युरोप आर्थिक कॉरिडॉरचे उद्घाटन केले, एक विशाल रेल्वे आणि शिपिंग कनेक्टिव्हिटी प्रकल्प, सर्व क्षेत्रांमध्ये आर्थिक एकात्मतेला चालना देणारा.
- यशस्वी वाटाघाटी आणि एकता: ब्राझील, दक्षिण आफ्रिका आणि इंडोनेशिया सारख्या प्रमुख देशांच्या पाठिंब्याने भारताच्या नेतृत्वाखाली कठोर संघर्षपूर्ण वाटाघाटी, युक्रेन युद्धाशी संबंधित मतभेदांमधील शंका दूर करून, संयुक्त G20 जाहीरनाम्यात संपुष्टात आली.
- WTO सुधारणांसाठी G20 वचनबद्धता: G20 नेत्यांनी 2024 पर्यंत जागतिक व्यापार संघटना (WTO) विवाद निपटारा प्रणाली सुधारण्यासाठी आपली वचनबद्धता व्यक्त केली.
- G20 लीडर्स डिनर: राष्ट्रपती द्रौपदी मुर्मू यांनी G20 नेत्यांसाठी भव्य डिनरचे आयोजन केले होते, ज्यामध्ये भारतीय पाक परंपरांचा वैविध्यपूर्ण समावेश होता.
- शी जिनपिंग यांच्या अनुपस्थितीवर अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष बायडेन: अमेरिकेचे अध्यक्ष जो बायडेन यांनी चीनचे अध्यक्ष शी जिनपिंग यांच्या अनुपस्थितीवर भाष्य केले आणि असे म्हटले की शिखर परिषद चांगलीच सुरू आहे.
- नालंदा युनिव्हर्सिटीचा वारसा: रात्रीच्या जेवणातील ग्रीटिंग एरियामध्ये नालंदा युनिव्हर्सिटीचे अवशेष दाखवण्यात आले होते, जे भारताच्या समृद्ध शैक्षणिक वारशावर प्रकाश टाकत होते.
- द्विपक्षीय चर्चा आणि बैठका: पंतप्रधान मोदींनी इटलीचे पंतप्रधान जोर्जिया मेलोनी यांच्यासह अनेक नेत्यांशी द्विपक्षीय चर्चा केली.

TEST SERIES

MARATHI & ENGLISH

MAHARASHTRA
MUNICIPAL CORPORATION
BHARTI 2023

बृहन्मुंबई, पनवेल, नाशिक, नागपूर, मालेगाव,
इत्यादी महानगरपालिका भरतीसाठी

10 Full Length Tests

- **ग्लोबल बायोफ्यूएल अलायन्स लॉच:** भारताने ग्लोबल बायोफ्यूएल अलायन्स लॉच केले, G20 राष्ट्रांना या उपक्रमात सामील होण्यासाठी आणि पेट्रोलसह इथेनॉलचे मिश्रण 20% पर्यंत वाढवण्याचे आवाहन केले.
 - **भारत-मध्य पूर्व-युरोप इकॉनॉमिक कॉरिडॉर:** पीएम मोदींनी भारत-मध्य-पूर्व-युरोप इकॉनॉमिक कॉरिडॉरच्या महत्त्वावर भर दिला आणि शाश्वत विकासाच्या संभाव्यतेवर जोर दिला.
 - **क्रॉस-बॉर्डर पेमेंटसाठी G20 वचनबद्धता:** G20 रोडमॅपच्या अनुषंगाने, G20 राष्ट्रे जलद, पारदर्शक आणि सर्वसमावेशक क्रॉस-बॉर्डर पेमेंटला प्रोत्साहन देण्यासाठी वचनबद्ध आहेत.
 - **यूके-इंडिया एफटीए चर्चा:** भारत आणि यूकेने यूके-भारत मुक्त व्यापार करार (एफटीए) वितरीत करण्याच्या दिशेने त्यांच्या वाढत्या संबंधांवर आणि प्रगतीबद्दल चर्चा केली.
 - **G20 पती-पत्नींनी भारतीय शेतीचे अन्वेषण केले:** G20 नेत्यांच्या जोडीदारांनी प्रदर्शन आणि फार्म-टू-फोर्क अनुभवांद्वारे भारताच्या कृषी पराक्रमाचा अनुभव घेतला.
 - **G20 नेत्यांनी स्वच्छ ऊर्जेचा स्वीकार केला:** G20 देश अविरत कोळसा उर्जा कमी करण्यासाठी आणि अकार्यक्षम जीवाश्म इंधन सबसिडी दूर करण्यासाठी वचनबद्ध आहेत.
 - **प्रादेशिक अखंडता आणि सार्वभौमत्व:** G20 घोषणेने सर्व राज्यांना प्रादेशिक अखंडता, सार्वभौमत्व आणि शांततापूर्ण संघर्ष निराकरणाची तत्त्वे कायम ठेवण्याचे आवाहन केले.
 - **क्रिप्टो-मालमत्ता धोरणांसाठी ग्लोबल पुश:** क्रिप्टो-मालमत्तेवर स्पष्ट धोरणांसाठी जागतिक दबाव आहे, जी 20 राष्ट्रांमध्ये गती आणि एकमत होत आहे.
 - **G20 ने युकेनमध्ये शांततेचे आवाहन केले:** G20 नवी दिल्लीच्या नेत्यांच्या घोषणेमध्ये शांततापूर्ण संघर्ष निराकरणाच्या महत्त्वावर आणि आजच्या युगात युद्धापासून परावृत्त होण्यावर भर देण्यात आला आहे.
 - **भारताच्या G20 अध्यक्षपदाची उपलब्धी:** भारताचे G20 अध्यक्षपद महत्त्वाकांक्षी उपक्रम, हवामान वित्तपुरवठा आणि विविध आघाड्यांवर यशस्वी वाटाघाटींनी चिन्हांकित केले गेले.
 - **शेअर बाजाराचे विक्रमी मूल्यमापन:** भारताची मजबूत आर्थिक वाढ आणि शेअर बाजारातील कामगिरीने G20 शिखर परिषदेत 2023 मध्ये लक्षणीय उपस्थितीसाठी स्टेज सेट केला.
 - **G20 नवी दिल्ली नेत्यांच्या घोषणेचा अवलंब:** पंतप्रधान मोदींनी G20 नवी दिल्ली लीडर्स डिक्लेरेशन स्वीकारल्याची अधिकृतपणे घोषणा केली, जो पहिल्या दिवसाच्या यशस्वी निकालाचे संकेत देत आहे.
- ग्लोबल बायोफ्यूएल अलायन्स**
- जागतिक जैवइंधन अलायन्स ही भारताच्या G20 अध्यक्षतेखालील प्राधान्यांपैकी एक आहे, ज्या अंतर्गत ब्राझील, भारत आणि युनायटेड स्टेट्स पुढील काही महिन्यांत इतर इच्छुक देशांसह जागतिक जैवइंधन अलायन्सच्या विकासासाठी एकत्र काम करतील.
 - क्लीन एनर्जी मिनिस्ट्रियल बायोफ्यूएल प्लॅटफॉर्म, मिशन इनोव्हेशन बायोएनर्जी इनिशिएटिव्ह आणि ग्लोबल बायोएनर्जी पार्टनरशिप (GBEP) यासह, युती संबंधित विद्यमान प्रादेशिक आणि आंतरराष्ट्रीय

एजन्सी, तसेच बायोएनर्जी, बायोइकॉनॉमी आणि एनर्जी ट्रांझिशन क्षेत्रातील पुढाकारांसह जवळून काम करेल आणि त्यांना पूरक करेल.

आंतरराष्ट्रीय बायोफ्यूएल अलायन्सची उद्दिष्टे:

1. शाश्वत जैवइंधनाच्या वापरास प्रोत्साहन देणे.
2. जैवइंधन बाजाराचा विकास आणि बळकटीकरण
3. जागतिक जैवइंधन व्यापार सुलभ करणे.
4. जैवइंधन धोरणाचा विकास.

आफ्रिकन युनियन - G-20 चा 21 वा सदस्य

- आफ्रिकन नेत्यांनी G-20 देशांनी आफ्रिकन युनियन (AU) ला 21 वे सदस्य म्हणून स्वीकारण्याच्या सर्वानुमते निर्णयाचे स्वागत केले.
- युनियन ऑफ कोमोरोसचे अध्यक्ष आणि AU चेअरपर्सन Azali Assoumani यांनी G20 चे पूर्ण सदस्य म्हणून जागा घेतली.
- AU ही एक प्रभावशाली संस्था आहे ज्यामध्ये 55 सदस्य राष्ट्रांचा समावेश आहे ज्यामध्ये आफ्रिकन खंडातील देश आहेत.

G20 देशांच्या प्रतिनिधींना दिलेल्या भेटवस्तूची यादी

भारताच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या G20 नेत्यांच्या दोन दिवसीय शिखर परिषदेसाठी, राज्यांचे प्रमुख आणि त्यांच्या देशांचे प्रतिनिधीत्व करणाऱ्या नेत्यांना विशेष भेटवस्तू मिळाल्या.

महत्त्वाचे मुद्दे

- गिफ्ट हॅम्पर्समध्ये हस्तकलेच्या कलाकृती आणि उत्पादनांचे क्युरेट केलेले संकलन होते, जे भारताच्या समृद्ध सांस्कृतिक परंपरांबद्दल मोठ्या प्रमाणात बोलतात.
- काही उत्पादने शतकानुशतकांच्या परंपरेचे उत्पादन आहेत आणि त्यांच्या अतुलनीय कारागिरीसाठी आणि गुणवत्तेसाठी जगभरात त्यांचे कौतुक केले जाते.
- हे कुशल कारागिरीच्या हातांनी काळजीपूर्वक तयार केले होते. काही उत्पादने आपल्या देशाच्या अद्वितीय जैवविविधतेचा परिणाम आहेत.

हॅम्परमध्ये खालील उत्पादने होती:

1. शीशम लाकूड सांडूक पितळी पट्टीसह
2. रेड गोल्ड: काश्मीरमधील केशर
3. पेको दार्जिलिंग आणि निलगिरी चहा
4. अराकू कॉफी
5. सुंदरबन मल्टीफ्लोरा मॅन्ग्रोव्ह मध
6. काश्मिरी पश्मिना
7. झिग्राना अत्तर

ग्लोबल बायोफ्यूएल अलायन्स (GBA)

- GBA हा जैवइंधनाचा अवलंब सुलभ करण्यासाठी सरकार, आंतरराष्ट्रीय संस्था आणि उद्योग यांची युती विकसित करण्यासाठी भारताच्या नेतृत्वाखालील उपक्रम आहे.
- संस्थापक सदस्य - भारत, ब्राझील आणि अमेरिका हे युतीचे संस्थापक सदस्य आहेत.
- परिवहन क्षेत्रासह, शाश्वत जैवइंधनाचा वापर वाढवणे आणि सहकार्य सुलभ करणे हे या आघाडीचे उद्दिष्ट असेल.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- जागतिक इथेनॉल उत्पादनात भारत, अमेरिका आणि ब्राझील यांचा वाटा एकूण 85 टक्के आहे त्यापैकी अमेरिकेचा 55 टक्के वाटा आहे, त्यानंतर ब्राझीलचा वाटा 27 टक्के आणि भारताचा 3 टक्के आहे.

संयुक्त राष्ट्र महासभेचे 78 वे अधिवेशन नुकतेच पार पडले.

- UNGA ही संयुक्त राष्ट्रांची मुख्य विचारविनिमय, धोरणात्मक आणि प्रतिनिधी संस्था आहे.
- UN च्या सर्व 193 सदस्य राष्ट्रांना आमसभेत प्रतिनिधित्व दिले जाते.
- UNGA ची वार्षिक बैठक सत्रामध्ये होते जिथे सामान्य वादविवाद आणि चर्चा आयोजित केली जाते ज्यामध्ये अनेक राष्ट्रप्रमुख उपस्थित राहून संबोधित करतात.
- नवीन सदस्यांचा प्रवेश आणि अर्थसंकल्पीय बाबी यासारख्या महत्त्वाच्या प्रश्नांवर निर्णय घेण्यासाठी सर्वसाधारण सभेत दोन तृतीयांश बहुमत आवश्यक आहे.
- इतर प्रश्नांवरील निर्णय साध्या बहुमताने होतात.
- सर्वसाधारण सभेच्या अध्यक्षीय निवड प्रत्येक वर्षी विधानसभेद्वारे एका वर्षाच्या कार्यकाळासाठी केली जाते.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- UNGA ही एकमेव संस्था आहे ज्यामध्ये सार्वत्रिक प्रतिनिधित्व आहे.

यु.एनचे क्लायमेट अम्बिशन समिट (CAS)

प्रमुख अर्थव्यवस्था असलेल्या चीन, भारत आणि अमेरिका या परिषदेला उपस्थित राहिले नाहीत.

महत्त्वाचे मुद्दे

- UNGA च्या 78 व्या अधिवेशनात CAS झाला
- 42% जागतिक हरितगृह वायू उत्सर्जनासाठी चीन, अमेरिका आणि भारत एकत्रितपणे जबाबदार आहेत.
- CAS चे उद्दिष्ट पॅरिस कराराचे 1.5°C डिग्रीचे उद्दिष्ट कायम ठेवण्यासाठी आणि हवामान न्यायाला चालना देण्यासाठी विश्वासाई कृती आणि धोरणे असलेले नेते दाखविण्याचे होते.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- भारताने 2070 पर्यंत निव्वळ शून्याचे लक्ष्य निश्चित केले आहे.

आसियान परिषदेत "पाच मुद्यांमध्ये एकमत" झाले

- हे म्यानमारबाबत आसियानचे धोरण आहे.
- यासहीत:-
 - देशातील हिंसाचाराचा तात्काळ अंत;
 - सर्व पक्षांमध्ये संवाद;
 - विशेष दूताची नियुक्ती;
 - ASEAN द्वारे मानवतावादी मदत; आणि
 - सर्व पक्षांच्या भेटीसाठी विशेष दूताचा म्यानमार दौरा.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- म्यानमार हा BIMSTEC चा भाग आहे पण SAARC नाही.

पॅसिफिक आइसलँड फोरम

- ही एक आंतरसरकारी आणि प्रमुख राजकीय आणि आर्थिक धोरण संस्था आहे.
- ओशनियाचे देश आणि प्रदेश यांच्यात सहकार्य करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे
- याची स्थापना 1971 मध्ये झाली आहे.

- यात 18 सदस्य आणि 21 संवाद भागीदार आहेत.

शहरी-20 (U20): शहरी विकासात गुंतवणूक

- भारताच्या राष्ट्रपतींनी माहिती दिली की गेल्या दशकात शहरी विकासातील एकूण गुंतवणूक 10 पटीने वाढली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- G20 अंतर्गत, गृहनिर्माण आणि शहरी व्यवहार मंत्रालयाने शहरी 20 कार्यक्रमाचे आयोजन केले होते.
- U20 हा एक महत्त्वाचा शहरी मुत्सद्देगिरी उपक्रम आहे, जो शाश्वत अजेंडा पुढे नेण्यात शहरांच्या भूमिकेला बळकटी देतो.
- U20 हा G-20 चा एक उपसमूह आहे, जो शहरांमध्ये सहकार्याचा सराव स्थापित करण्यासाठी काम करत आहे.
- हे 12 डिसेंबर 2017 रोजी पॅरिसमधील वन प्लॅनेट समिटमध्ये लॉन्च करण्यात आले.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- U20 2023 सायकलचे अध्यक्ष अहमदाबाद शहर होते.

योजना आणि समित्यांशी संबंधित बातम्या**PMUY (प्रधानमंत्री उज्वला योजना)**

- पेट्रोलियम आणि नैसर्गिक वायू मंत्रालयाची योजना.
- ही योजना दारिद्र्यरेषेखालील (बीपीएल) कुटुंबातील महिलांना एलपीजी कनेक्शन प्रदान करते.
- ही योजना मूळतः मार्च 2020 पर्यंत 8 कोटी कनेक्शन जारी करण्याच्या उद्दिष्टासह उत्तर प्रदेशमध्ये 1 मे 2016 रोजी पंतप्रधानांनी सुरू केली होती.
- उज्वला 1.0 दरम्यान, बीपीएल कुटुंबातील 5 कोटी महिला सदस्यांना एलपीजी कनेक्शन देण्याचे लक्ष्य ठेवण्यात आले होते.
- त्यानंतर, योजनेचा विस्तार एप्रिल 2018 मध्ये आणखी सात श्रेणीतील (SC/ST, PMAY, AAY, सर्वाधिक मागासवर्गीय, चहाच्या बाग, वनवासी, बेटे) मधील महिला लाभार्थ्यांना समाविष्ट करण्यासाठी करण्यात आला.
- तसेच, 8 कोटी एलपीजी कनेक्शनचे उद्दिष्ट सुधारण्यात आले.
- PMUY 2.0 हे आर्थिक वर्ष 2021-22 मध्ये सुरू करण्यात आले होते, ज्यामध्ये अतिरिक्त एक कोटी कनेक्शन जारी करण्यात आले होते.
- ही केंद्र पुरस्कृत योजना आहे.

राष्ट्रपती द्रौपदी मुर्मू 'आयुष्मान भव' मोहिमेचे उद्घाटन करतील

- 'आयुष्मान भव' मोहीम हा एक व्यापक देशव्यापी आरोग्यसेवा उपक्रम आहे ज्याचा उद्देश आरोग्य सेवांचे संपूर्ण कवरेज प्रदान करणे, देशातील प्रत्येक गाव आणि शहरापर्यंत पोहोचणे आहे.
- हे अभियान आयुष्मान भारत कार्यक्रमाच्या यशावर आधारित आहे आणि आरोग्यसेवा सेवांमध्ये बदल घडवून आणणारा आहे.
- हे अभियान आरोग्य विभाग, इतर सरकारी विभाग आणि ग्रामीण आणि शहरी भागातील स्थानिक निवडून आलेल्या संस्था यांच्या समन्वयाने ग्रामपंचायतींनी चालवलेला एक सहयोगी प्रयत्न आहे.
- भौगोलिक अडथळांच्या पलीकडे जाऊन प्रत्येक गाव आणि शहरापर्यंत सर्वसमावेशक आरोग्य सेवा कवरेज पोहोचवणे आणि कोणीही मागे राहणार नाही याची खात्री करणे हा त्याचा मुख्य उद्देश आहे.

PMMSY: मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रातील तफावत भरून काढणे

- मत्स्य आणि मत्स्यपालन उत्पादनात भारताची गणना आता जगातील पहिल्या तीन देशांमध्ये होत आहे

पीएम मत्स्य संपदा योजना (PMMSY)

- आत्मनिर्भर भारत पॅकेजचा भाग म्हणून 2020-21 ते 2024-25 या कालावधीत अंमलबजावणीसाठी अंदाजे 20,050 कोटी गुंतवणुकीसह देशातील मत्स्यव्यवसाय क्षेत्राच्या केंद्रित आणि शाश्वत विकासासाठी ही एक प्रमुख योजना आहे.

- मंत्रालय: मत्स्यपालन, पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय ध्येय:

- भारतातील मत्स्यव्यवसाय क्षेत्राच्या शाश्वत आणि जबाबदार विकासाद्वारे निळी क्रांती घडवून आणणे.
- मच्छीमार आणि मत्स्यपालकांचे उत्पन्न दुप्पट करण्यासाठी, काढणीनंतरचे नुकसान 20-25% वरून सुमारे 10% पर्यंत कमी करणे आणि या क्षेत्रात फायदेशीर रोजगाराच्या संधी निर्माण करणे.

अंमलबजावणी:

- हे दोन स्वतंत्र घटकांसह छत्री योजना म्हणून कार्यान्वित केले जाते
- सेंट्रल सेक्टर स्कीम: प्रकल्पाचा खर्च केंद्र सरकार उचलेल. संपूर्ण प्रकल्प/युनिट खर्च भारत सरकार (GoI) (म्हणजे 100% GoI निधी) द्वारे निधी दिला जाईल.
- केंद्र प्रायोजित योजना: सर्व उप-घटक/क्रियाकलाप राज्ये/केंद्रशासित प्रदेशांद्वारे अंमलात आणले जातील आणि खर्च केंद्र आणि राज्य यांच्यात वाटून घेतला जाईल.
- ईशान्येकडील आणि हिमालयीन राज्ये: 90% केंद्राचा वाटा आणि 10% राज्यांचा वाटा.
- इतर राज्ये: 60% केंद्राचा वाटा आणि 40% राज्याचा वाटा.

जेनेटिक इंजीनियरिंग अप्रूवल कमेटी (GEAC)

- GEAC ची स्थापना जीएम पीक संशोधन, चाचणी, अन्न सुरक्षा आणि जीव सोडण्याचे नियमन करण्यासाठी करण्यात आली होती.
- GEAC ची स्थापना पर्यावरण संरक्षण कायदा 1986 अंतर्गत करण्यात आली आहे.
- ही भारताची मुख्य बायोटेक नियामक संस्था आहे.
- GEAC ची स्थापना भारतीय पर्यावरण आणि वन मंत्रालयाने केली आहे.

जल जीवन मिशन (JJM)

- जेजेएम ही भारत सरकारची ₹3.6 लाख कोटी योजना आहे ज्याचे उद्दिष्ट 2024 पर्यंत प्रत्येक गावातील घरापर्यंत पाईपद्वारे पाणी पुरवण्याचे आहे.
- व्हिजन - प्रत्येक ग्रामीण कुटुंबाला विहित गुणवत्तेच्या पुरेशा प्रमाणात नियमित आणि दीर्घकालीन आधारावर पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करणे.
- ते जलशक्ती मंत्रालयाच्या अंतर्गत येते.
- जेजेएम 2019 मध्ये लॉच करण्यात आले.

जेजेएमची उद्दिष्टे

- प्रत्येक ग्रामीण कुटुंबाला फंक्शनल घरगुती टॅप कनेक्शन (FHTC) प्रदान करणे.

- गुणवत्ताप्रस्त भागात, दुष्काळी आणि वाळवंटी भागातील गावे, संसद आदर्श ग्राम योजना (SAGY) गावे इत्यादींमध्ये FHTCs च्या तरतूदीला प्राधान्य देणे.
- शाळा, अंगणवाडी केंद्र, जीपी इमारती, आरोग्य केंद्रे, आरोग्य केंद्रे आणि सामुदायिक इमारतींना कार्यात्मक नळ कनेक्शन प्रदान करणे
- टॅप कनेक्शनच्या कार्यक्षमतेवर लक्ष ठेवणे

तुम्हाला माहीत आहे का?

- योजनेच्या व्याख्येनुसार, FHTC कुटुंब हे असे आहे की जेथे प्रत्येक कुटुंबाला दररोज किमान 55 लिटर पिण्यायोग्य पाणी उपलब्ध करून दिले जाते.

जेजेएम बातमीत का आहे?

- योजनेची चुकीची अंमलबजावणी.
- जेजेएम पोर्टलने जो दावा केला आहे तो वास्तवाशी जुळत नाही

पंतप्रधानांनी विश्वकर्मा योजना सुरू केली

- 13,000 कोटी रुपयांच्या आर्थिक परिव्ययासह ही एक केंद्रीय क्षेत्र योजना आहे.
- कालावधी: पाच वर्षे (FY 2023-24 ते FY 2027-28).
- उद्दिष्ट: गुरु-शिष्य परंपरा किंवा कारागीर आणि कारागीर त्यांच्या हातांनी आणि साधनांनी काम करणाऱ्या पारंपारिक कौशल्यांच्या कौटुंबिक सरावाला बळकट करणे आणि त्यांचे संगोपन करणे.
- या योजनेचा उद्देश दर्जा सुधारणे, तसेच कारागीर आणि कारागीर यांच्या उत्पादने आणि सेवांचा आवाका आणि विश्वकर्मा देशांतर्गत आणि जागतिक मूल्य साखळीशी एकरूप झाले आहेत याची खात्री करणे हे देखील आहे.
- या योजनेतर्गत, कारागीर आणि कारागीर यांना पीएम विश्वकर्मा प्रमाणपत्र आणि ओळखपत्र, 5% च्या सवलतीच्या व्याजदरासह रु. 1 लाख (पहिला टप्पा) आणि रु. 2 लाख (दुसरा टप्पा) पर्यंतचे क्रेडिट सपोर्ट द्वारे मान्यता दिली जाईल.
- ही योजना पुढे स्किल अपग्रेडेशन, टूलकिट इन्सेन्टिव्ह, डिजिटल व्यवहारांसाठी प्रोत्साहन आणि मार्केटिंग सहाय्य पुरवेल.
- योजनेतर्गत, मूलभूत आणि प्रगत असे दोन प्रकारचे कौशल्य कार्यक्रम असतील आणि कौशल्य प्रशिक्षण घेत असताना लाभार्थींना प्रतिदिन 500 रुपये स्टायपेंड देखील प्रदान केले जाईल.

प्रोजेक्ट चित्ता

- चित्ता हा सर्वात वेगवान जमीनी प्राणी आहे, ज्याचा सर्वात जलद धावण्याचा वेग 93 आणि 98 किमी/तास (58 आणि 61 मैल प्रति तास) आहे.
- ही एक मोठी मांजर मानली जाते आणि ती फेलिडे कुळातील आहे.
- त्यांच्याकाडे लहान गोलाकार डोके, हलके बांधलेले शरीर आणि गोलाकार डाग असलेला कोट आहे.
- त्यांना लांब पातळ हातपाय आणि लांब शेपटी असतात.

परियेसा चित्ता

- भारतातील चित्ताचा परिचय प्रोजेक्ट चित्ता अंतर्गत केला जात आहे, जो जगातील पहिला आंतरखंडीय मोठा वन्य मांसाहारी ट्रान्सलोकेशन प्रकल्प आहे.

प्रधानमंत्री फसल विमा योजनेत 6 वर्षात सर्वाधिक नोंदणी झाली आहे.

- आकडेवारीनुसार, प्रधानमंत्री फसल विमा योजनेत 6 वर्षात सर्वाधिक नोंदणी झाली आहे.

योजनेचे महत्त्वाचे मुद्दे:

- 2016 मध्ये लाँच झाले.
- ही केंद्र पुरस्कृत योजना आहे.
- कृषी आणि शेतकरी कल्याण मंत्रालयाद्वारे प्रशासित होते.
- याने राष्ट्रीय कृषी विमा योजना (NAIS) आणि सुधारित राष्ट्रीय कृषी विमा योजना (MNAIS) ची जागा घेतली.

पात्रता: अधिसूचित क्षेत्रात अधिसूचित पिके घेणारे शेतकरी आणि भाडेकरू शेतकरी यासह शेतकरी विमा संरक्षणासाठी पात्र आहेत.

उद्दिष्टे:

- नैसर्गिक आपत्ती, कीड आणि रोगांमुळे कोणतेही अधिसूचित पीक अपयशी ठरल्यास शेतकऱ्यांना विमा संरक्षण आणि आर्थिक सहाय्य प्रदान करणे.
- शेतकऱ्यांचे उत्पन्न स्थिर ठेवण्यासाठी त्यांचे शेतीत सातत्य राखणे.
- शेतकऱ्यांना नाविन्यपूर्ण आणि आधुनिक कृषी पद्धती अवलंबण्यास प्रोत्साहित करणे.
- कृषी क्षेत्राला पतपुरवठा सुनिश्चित करणे.

प्रीमियम:

- सर्व खरीप पिकांसाठी फक्त 2% आणि सर्व रब्बी पिकांसाठी 1.5% इतका एकसमान प्रीमियम शेतकऱ्यांना भरावा लागेल.
- वार्षिक व्यावसायिक आणि बागायती पिकांच्या बाबतीत, शेतकऱ्यांनी भरावा लागणारा प्रीमियम फक्त 5% असेल.

निकष्य पोशन योजना

- आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालयाने 2018 मध्ये NPY लाँच केले होते.
- प्रत्येक क्षयरोगाच्या (टीबी) रुग्णाला पौष्टिक गरजांसाठी दरमहा 500 रुपये थेट लाभ हस्तांतरण (DBT) प्रदान करून आधार देणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.

निकष्य मित्र उपक्रम

- हा प्रधानमंत्री टीबी मुक्त भारत अभियाना अंतर्गत एक उपक्रम आहे.
- क्षयरोगग्रस्त रुग्णांना पोषण, अतिरिक्त निदान आणि व्यावसायिक सहाय्य या तीन स्तरांवर मदत पुरवण्याचे उद्दिष्ट आहे.

उद्दिष्टे:

- विद्यमान सामाजिक कलंक आणि क्षयरोग रूग्णांवरील भेदभाव नष्ट करणे आणि त्यांना अत्यंत आवश्यक पोषण आणि सामाजिक समर्थन प्रदान करणे आणि त्यांना सामान्य जीवन जगण्यास मदत करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.
- निर्वाचित प्रतिनिधी, कॉर्पोरेट्स, एनजीओ आणि व्यक्तींना देणगीदार/प्रायोजक म्हणून पुढे येण्यासाठी रूग्णांना त्यांचा बरा होण्याचा प्रवास पूर्ण करण्यास मदत करण्यासाठी प्रोत्साहित करणे हे देखील हे उद्दिष्ट आहे.

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणावर (NEP) संसदीय पॅनेल

- खासदार विवेक ठाकूर यांच्या अध्यक्षतेखालील शिक्षणविषयक संसदीय स्थायी समितीने संसदेत अहवाल सादर केला आहे.

पॅनेलच्या प्रमुख सूचना

- पॅनेलने सुचवले आहे की 2030 पर्यंत, देशातील प्रत्येक जिल्ह्यात किमान एक बहुविद्याशाखीय उच्च शिक्षण संस्था (HEI) असावी.
- व्यावसायिक शिक्षणासह उच्च शिक्षणातील एकूण नोंदणी प्रमाण 2018 मधील 26.3% वरून 2035 पर्यंत 50% पर्यंत वाढले पाहिजे.
- सामाजिक आणि आर्थिकदृष्ट्या वंचित गटांच्या (SEDGs) शिक्षणासाठी योग्य निधीचे वाटप करावे.
- हायर एज्युकेशन फायनान्सिंग एजन्सी (HEFA) ची परिणामकारकता आणि परिणाम सुधारणे HEI ला निधी पुरवणे.
- पॅनेलने असेही सुचवले आहे की मल्टिपल एंट्री, मल्टिपल एक्झिट भारतासाठी योग्य नसू शकतात

तुम्हाला माहीत आहे का?

- सर्व उच्च शिक्षण विभागांमध्ये 2022 पासून राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण लागू करणारा जम्मू आणि काश्मीर हे पहिले राज्य आहे.

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (NEP) 2020

- ते राष्ट्रीय शिक्षण धोरण (NPE) 1986 ला बदलते.
- राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण 2020 मध्ये तांत्रिक शिक्षणासह शालेय आणि उच्च शिक्षणामध्ये विविध सुधारणांचा प्रस्ताव आहे.
- हे धोरण शाश्वत विकासासाठी 2030 च्या अजेंडाशी संरेखित केले आहे.
- भारताला एक दोलायमान नॉलेज सोसायटी आणि जागतिक ज्ञान महासत्ता बनवण्याचा त्याचा उद्देश आहे

व्यवसाय बातम्या

वायाकॉम 18 ने 5 वर्षांच्या 5,963 कोटी रुपयांच्या डीलमध्ये BCCI टीव्ही आणि डिजिटल मीडिया अधिकार सुरक्षित केले.

- Viacom 18, एक रिलायन्स-मालकीचे मीडिया आउटलेट, पुढील पाच वर्षांसाठी भारताच्या देशांतर्गत सामने आणि BCCI-यजित देशांतर्गत स्पर्धांच्या डिजिटल आणि टीव्ही प्रसारणाचा समावेश असलेल्या, मीडिया अधिकारांसाठी लिलावात विजयी ठरले आहे. हा लिलाव 31 ऑगस्ट 2023 रोजी झाला. हे महत्त्वपूर्ण संपादन Viacom 18 च्या इंडियन प्रीमियर लीग (IPL) आणि भारतासाठी FIFA विश्वचषक अधिकारांसाठी विद्यमान डिजिटल अधिकारांना पूरक आहे.
- वायाकॉम 18 ला बोली प्रक्रियेत सोनी स्पोर्ट्स नेटवर्क आणि स्टार स्पोर्ट्स यांच्याकडून तीव्र स्पर्धेचा सामना करावा लागला. 2023 ते 2028 दरम्यान नियोजित 88 सामन्यांसाठी, BCCI ने टीव्ही हक्कांसाठी प्रति सामना 20 कोटी रुपये आणि डिजिटल अधिकारांसाठी 25 कोटी रुपये प्रति सामना, एकूण 3,960 कोटी रुपये अशी आधारभूत किंमत निश्चित केली आहे.

CCI ने एअर इंडिया-विस्तारा विलीनीकरण मंजूर केले.

- भारतीय स्पर्धा आयोगाने (CCI) अलीकडेच टाटा SIA एअरलाइन्सच्या विलीनीकरणाला हिरवा कंदील दिला आहे, जी टाटा सन्स प्रायव्हेट लिमिटेडची उपकंपनी असलेल्या एअर इंडियासह, ई विस्तारा ब्रँड अंतर्गत कार्यरत आहे. या ऐतिहासिक विलीनीकरणात सिंगापूर एअरलाइन्स (SIA) चाही समावेश आहे आणि काही ऐच्छिक वचनबद्धतेच्या अधीन राहून एअर इंडिया या विलीन झालेल्या घटकातील शेअर्सचे संपादन समाविष्ट आहे. TSAL (Tata SIA Airlines Limited) हा टाटा समूह आणि सिंगापूर एअरलाइन्स यांच्यातील संयुक्त उपक्रम आहे ज्यात पूर्वीचे 51% आणि नंतरचे 49% होते.

राष्ट्रीय केमिकल्स आणि फर्टिलायझर्सला नवरत्न कंपनीचा दर्जा मिळाला.

- सार्वजनिक उपक्रम विभागाने (DPE) राष्ट्रीय केमिकल्स अँड फर्टिलायझर्स (RCF) यांना 'नवरत्न दर्जा' बहाल केला आहे. नवरत्न हे सार्वजनिक क्षेत्रातील कंपन्यांचा एक समूह आहे ज्यांना केंद्र सरकारच्या मंजूरीची आवश्यकता नसताना 1000 कोटी रुपयांपर्यंतची गुंतवणूक करण्यासाठी आर्थिक स्वातंत्र्य आहे. याआधी, कंपनीने सार्वजनिक उपक्रम विभागाकडून 'मिनीरत्न दर्जा' प्राप्त केला होता.

कराराच्या बातम्या**मुलांना वर्गात प्रशिक्षित करण्यासाठी केंद्राने Adobe सोबत सामंजस्य करार केला**

- Adobe देशभरातील शाळांना Adobe Express Premium मध्ये मोफत प्रवेश प्रदान करेल.

इस्त्राईल आणि संयुक्त अरब अमिराती (UAE) आणि बहरीन यांच्यातील अब्राहम कराराला तीन वर्षे पूर्ण झाली.

- इस्त्राईल आणि संयुक्त अरब अमिराती (UAE) आणि बहरीन यांच्यात यूएस सरकारच्या आश्रयाखाली झालेल्या अब्राहम कराराला सप्टेंबर 2023 ही तीन वर्षे पूर्ण होत आहेत.

महत्वाचे मुद्दे:

- अब्राहम करारामुळे, इस्रायल आणि इतर पश्चिम आशियाई देशांमधील व्यापार 74% वाढला.
- UAE मध्ये इस्रायलच्या पर्यटकांमध्ये 172% वाढ झाल्यामुळे पर्यटन वाढले आहे.

अब्राहम कराराबद्दल:

- राजनैतिक संबंध सामान्य करण्यासाठी इस्रायल, UAE, बहरीन, सुदान आणि मोरोक्को यांच्यात स्वाक्षरी केलेल्या करारांची ही मालिका आहे.
- अमेरिकेने प्रायोजित केलेला हा करार इराणचा प्रतिकार करण्यासाठी देशाच्या प्रादेशिक सुरक्षा कार्यक्रमाचा एक भाग होता.
- अब्राहम कराराचा एक भाग म्हणून, इस्रायलने पॅलेस्टिनी भूभागाचे आणखी विलयीकरण थांबविण्याचे मान्य केले.

तुम्हाला माहित आहे का?

“अब्राहम” च्या सन्मानार्थ तथाकथित करार हा यहूदी, ख्रिश्चन आणि इस्लामचा कुलगुरू होते.

रॅक्स आणि अहवाल बातम्या**महत्वाची वस्तुस्थिती**

- युनेस्कोच्या 2018 च्या अहवालानुसार, भारतातील 42 भाषा नामशेष होण्याच्या मार्गावर आहेत.

उष्णता निर्देशांक

- उष्णता निर्देशांक आर्द्रतेच्या पातळीसह तपमानाची गणना करेल ज्यामुळे तापमान खरोखर कसे वाटते याचे अधिक अचूक माप प्रदान करेल.

युनायटेड नेशन्सचा ग्लोबल स्टॉकटेक अहवाल

- युनायटेड नेशन्सचा ग्लोबल स्टॉकटेक अहवाल पक्षांच्या परिषदेदरम्यान चर्चेसाठी ब्लूप्रिंट म्हणून काम करतो आणि 2015 पासून हरितगृह वायू उत्सर्जन रोखण्यासाठी देशांच्या प्रगतीचे मूल्यांकन करण्याचे उद्दिष्ट आहे.

सुशासनासाठी राज्यांना क्रमवारी लावण्यासाठी केंद्र सरकारने नवीन संकेतकांची योजना आखली आहे

- केंद्र सरकारचा प्रशासन सुधारणा आणि सार्वजनिक तक्रारी विभाग राज्य आणि केंद्रशासित प्रदेशांच्या कामगिरीचे मापन करण्यासाठी सुशासनासाठी नवीन संकेतकांसह बाहेर येण्याची योजना आखत आहे.

महत्वाचे मुद्दे

- सात क्षेत्रांतील सूचकांवर राज्यांचे मत मागवले जात आहे.
- या क्षेत्रातील निर्देशक इतर राज्ये आणि केंद्रशासित प्रदेशांनी प्रस्तावित केले आहेत
- निर्देशांक, राज्य सरकार आणि केंद्रशासित प्रदेशांद्वारे घेतलेल्या विविध हस्तक्षेपांच्या प्रभावाचे मूल्यांकन करण्यासाठी एकसमान साधन आहे, ज्याने 10 क्षेत्रांमध्ये राज्यासाठी क्रमवारी ठरवण्यापूर्वी 50 निर्देशक घेतले

स्टेट ऑफ फूड सिक्स्योरिटी एंड न्यूट्रिशन इन द वर्ल्ड रिपोर्ट

- हा अहवाल FAO ने प्रसिद्ध केला आहे.
- 2019 च्या अहवालानुसार, 2030 पर्यंत 'झीरो हंगर' लक्ष्य गाठणे कठीण आहे.

तुम्हाला माहित आहे का?

- SDG गोल्सचे ध्येय 2 हे 2030 पर्यंत भूकमुक्त जग निर्माण करणे हे आहे.
- उपाय - पीक सुधारणेसाठी विज्ञान-आधारित तंत्रज्ञानाचा अवलंब करणे जसे की जनुकीय सुधारित (GM) पिके

प्रोजेक्ट चिंता यशस्वी होण्याच्या मार्गावर: सरकारचा अहवाल

- कार्यक्रमाला एक वर्ष पूर्ण झाल्याबद्दल सरकारी अहवाल प्रसिद्ध करण्यात आला. त्यात असे म्हटले आहे की हा प्रकल्प यशस्वी मोठ्या मांसाहारी संवर्धन, लिप्यंतरण आणि लोकसंख्या-स्थापना प्रयत्न होण्याच्या योग्य मार्गावर आहे. भारताच्या चीता पुनरुत्थान कार्यक्रमाच्या अल्पकालीन यशाचे मूल्यांकन करण्यासाठी स्थापन केलेल्या सहा निकषांपैकी चार आधीच पूर्ण केले गेले आहेत.

महत्त्वाचे मुद्दे

- चीता कृती योजना, गेल्या वर्षी प्रकाशित झाला होता, सहा अल्प-मुदतीच्या यशाच्या निकषांची यादी आहे: पहिल्या वर्षासाठी ओळखल्या गेलेल्या चित्यांच्या 50% जगणे; कुनो नॅशनल पार्कमध्ये होम रेंजची स्थापना; जंगलात चित्ताचे यशस्वी प्रजनन; जंगलात जन्मलेल्या चित्ताच्या पिल्लांचे एक वर्षापासून अस्तित्व; यशस्वी पहिल्या पिढीचे प्रजनन; आणि चीता-आधारित कमाई सामुदायिक उपजीविकेसाठी योगदान देते.
- अहवालात असे नमूद केले आहे की प्रकल्पाने 50% जगण्याची क्षमता प्राप्त केली आहे; होम रेंजची स्थापना; शावकांचा जन्म; आणि चीता ट्रॅकर्सच्या गुंतवणुकीद्वारे स्थानिक समुदायांना थेट महसूल योगदान आणि आजूबाजूच्या भागात जमिनीच्या मूल्याची अप्रत्यक्ष प्रशंसा केली आहे

उच्च रक्तदाबाच्या जागतिक प्रभावावर WHO ने अहवाल प्रसिद्ध केला

- वर्ल्ड हेल्थ ऑर्गनायझेशन (WHO) ने हायपरटेन्शनचा पहिला अहवाल प्रसिद्ध केला.
- अहवालानुसार, हायपरटेन्शन असलेल्या दर पाचपैकी चार लोकांवर पुरेसे उपचार केले जात नाहीत
- उच्च रक्तदाब हा भारतातील मृत्यू आणि अपंगत्वाचा सर्वात महत्त्वाचा धोका घटक आहे
- डब्ल्यूएचओच्या अहवालात असे म्हटले आहे की जगभरातील तीनपैकी एका प्रौढ व्यक्तीला उच्च रक्तदाबाचा त्रास होतो.
- या स्थितीमुळे स्ट्रोक, हृदयविकाराचा झटका, हृदय अपयश, किडनी खराब होणे आणि इतर अनेक आरोग्य समस्या उद्भवतात.
- 1990 ते 2019 दरम्यान उच्च रक्तदाब असलेल्या लोकांची संख्या दुप्पट झाली, 650 दशलक्ष वरून 1.3 अब्ज झाली.
- उच्च रक्तदाब असलेले तीन चतुर्थांश प्रौढ लोक कमी आणि मध्यम उत्पन्न असलेल्या देशांमध्ये राहतात.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- FSSAI ने लोकांना शिक्षित करण्यासाठी हार्ट अटॅक रिवाइंड नावाची जागरूकता मोहीम सुरू केली आहे.

इकॉनॉमिक फ्रीडम इंडेक्समध्ये भारताचा क्रमांक 87 वा आहे

- भारत 165 देशांपैकी 87 व्या स्थानावर एक अंश घसरला आहे.

मुख्य तथ्ये:

- कॅनडाच्या फ्रेझर इन्स्टिट्यूटने 'इकॉनॉमिक फ्रीडम ऑफ द वर्ल्ड: 2021 रिपोर्ट' जारी केला आहे.
- हा निर्देशक दरवर्षी प्रसिद्ध केल्या जातो.

इकॉनॉमिक फ्रीडम इंडेक्सबद्दल

- हे राष्ट्रीय मिळालेल्या आर्थिक स्वातंत्र्याचे प्रमाण मोजण्यासाठी आहे
- आर्थिक स्वातंत्र्य एखाद्या व्यक्तीचे स्वतःचे आर्थिक हित जोपासण्याच्या स्वातंत्र्याचे रक्षण करते
- आर्थिक स्वातंत्र्य मोठ्या समाजासाठी अधिक समृद्धी वाढवते.

IPCC द्वारे AR6 संश्लेषण अहवाल प्रकाशित

- AR6 संश्लेषण अहवालानुसार: मार्च 2023 मध्ये इंटरगव्हर्नमेंटल पॅनेल ऑन क्लायमेट चेंज (IPCC) द्वारे क्लायमेट चेंज 2023 प्रकाशित-

- वातावरणातील बदलामुळे संसर्गजन्य रोगांची शक्यता वाढते (उदाहरणार्थ - डासांमुळे होणारे रोग, निपाह व्हायरस इ.
- तापमान, पर्जन्यमान आणि आर्द्रता यातील बदल रोगाच्या प्रसाराच्या पद्धतींमध्ये व्यत्यय आणतात. (हवामान आणि रोग यांचा घनिष्ठ संबंध आहे)

तुम्हाला माहीत आहे का?

- गेल्या वीस वर्षांत, भारताने उद्रेकांची तक्रार करण्याची आणि व्यवस्थापन करण्याची क्षमता वाढवली आहे.
- इंटिग्रेटेड डिसीज सर्व्हिलियन्स प्रोग्रॅम (IDSP) आणि इंटिग्रेटेड हेल्थ इन्फॉर्मेशन प्लॅटफॉर्म (IHIP) ही भारतातील रोग निरीक्षण आणि माहिती प्रणाली आहेत.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- IPCC ही संयुक्त राष्ट्रांची हवामान बदलाशी संबंधित विज्ञानाचे मूल्यांकन करणारी जागतिक संस्था आहे.
- IPCC 195 सदस्य देशांनी बनलेला आहे.
- IPCC चा AR6 संश्लेषण अहवाल: हवामान बदल 2023 जागतिक तापमान वाढ, जीवाश्म इंधन उत्सर्जन आणि हवामानावरील परिणामांवरील पाच वर्षांच्या अहवालांचा सारांश देतो.

इंटिग्रेटेड डिसीज सर्व्हिलियन्स प्रोग्रॅम (IDSP)

- IDSP ही भारतातील एक देशव्यापी रोग पाळत ठेवणारी प्रणाली आहे ज्यामध्ये राज्य आणि केंद्र सरकारे यांचा समावेश होतो.
- उद्दिष्ट - रोग लवकर ओळखणे आणि दीर्घकालीन देखरेख करणे.
- आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालयाने, जागतिक बँकेच्या सहकार्याने 2004 मध्ये IDSP लॉंच केले.
- राष्ट्रीय आरोग्य अभियानांतर्गत 12 व्या योजनेचा भाग (2012-17) आहे

तुम्हाला माहीत आहे का?

- डिजिटल देखरेख क्षमता सुधारण्याच्या उद्देशाने, इंटिग्रेटेड डिसीज सर्व्हिलियन्स प्रोग्रॅम (IDSP) नोव्हेंबर 2019 मध्ये अनेक राज्यांमध्ये सुरू करण्यात आला.

इंटिग्रेटेड हेल्थ इन्फॉर्मेशन प्लॅटफॉर्म (IHIP)

- IHIP ही एक प्रगत रोग निरीक्षण प्रणाली आहे.
- IHIP ही इंटिग्रेटेड डिसीज सर्व्हिलियन्स प्रोग्रॅम (IDSP) ची परिष्कृत आवृत्ती आहे.
- आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालयाने 2019 मध्ये लॉंच केले.
- हे राष्ट्रीय डिजिटल आरोग्य अभियान (NDHM) शी सुसंगत आहे.

13 वी इंडो-पॅसिफिक आर्मी चीफ्स कॉन्फरन्स

- भारत 13 व्या इंडो-पॅसिफिक आर्मी चीफ्स कॉन्फरन्सचे आयोजन करणार आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 25 ते 27 सप्टेंबर दरम्यान नवी दिल्ली येथे आयपीएसीसी आयोजित करण्यात आली असून 25 ते 27 सप्टेंबर दरम्यान 30 हून अधिक देशांचे प्रतिनिधित्व केले जाणार आहे.
- इंडो-पॅसिफिक भागीदारांमध्ये विचारांची देवाणघेवाण करणे आणि परस्पर समज विकसित करणे हा या कार्यक्रमाचा उद्देश आहे.

तुम्हाला माहित आहे का?

- 47वा इंडो-पॅसिफिक आर्मीज मॅनेजमेंट सेमिनार आणि 9 व्या सीनियर एनलिस्टेड लीडर्स फोरम (SELF) देखील IPACC सोबत आयोजित करण्यात आला आहे.

भारतीय लोक WHO च्या शिफारशीपेक्षा जास्त मीठ खातात

- वर्ल्ड हेल्थ ऑर्गनायझेशन (WHO) च्या शिफारशीनुसार - दररोज 5 ग्रॅम पर्यंत मीठ घेणे चांगले आहे.
- भारतात दररोज मिठाचे सेवन 8 ग्रॅम (पुरुषांसाठी 8.9 ग्रॅम आणि महिलांसाठी 7.1 ग्रॅम) आहे.

UNFPA चा इंडिया एजिंग रिपोर्ट 2023

- यूएन फंड फॉर पॉप्युलेशन (UNFPA) द्वारे अहवाल प्रकाशित केला आहे.
- भारतातील 18.7% वृद्ध लोक सर्वात गरीब परिस्थितीत राहतात
- अहवालानुसार, 2050 पर्यंत भारतातील 20% लोकसंख्या वृद्ध होईल.

NGO ला लक्ष्य करण्यासाठी FATF अहवाल वापरला जातो

- नलचा आरोप आहे की भारतीय अधिकारी नागरी समाज गटांना लक्ष्य करण्यासाठी आणि त्यांच्या कामात अडथळ्या आणण्यासाठी FATF च्या शिफारशींचा गैरफायदा घेत आहेत.

अॅम्नेस्टी इंटरनॅशनल

- अॅम्नेस्टी इंटरनॅशनल (AI) ही एक गैर-सरकारी संस्था आहे.
- त्याचे मुख्यालय युनायटेड किंग्डममध्ये आहे
- हे मानवी हक्कांवर केंद्रित आहे.

फायनान्शियल अॅक्शन टास्क फोर्स (FATF)

- फायनान्शियल अॅक्शन टास्क फोर्स (FATF) ही एक आंतर-सरकारी संस्था आहे.
- याची स्थापना 1989 मध्ये पॅरिसमध्ये झालेल्या G7 शिखर परिषदेद्वारे झाली.
- हे मूळतः मनी लॉड्रिंगचा सामना करण्यासाठी स्थापन करण्यात आले होते.
- नंतर दहशतवादी वित्तपुरवठा आणि इतर संबंधित धोक्यांचाही समावेश करण्यात आला.
- सध्या त्यात 39 सदस्य आहेत.
- FATF ही एक धोरण-निर्धारण संस्था आहे जी या क्षेत्रांमध्ये राष्ट्रीय कायदे आणि नियामक सुधारणा घडवून आणण्यासाठी सरकारांसोबत काम करते.

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान बातम्या**ISRO ने आदित्य L1 मिशन लॉंच केले.**

- ISRO ने आदित्य L1 मिशन 2 सप्टेंबर 2023 रोजी सकाळी 11:50 AM IST वाजता श्रीहरिकोटा, भारतातील सतीश धवन अंतराळ केंद्रातून यशस्वीरित्या प्रक्षेपित करण्यात आले. हे मिशन भारताचे पहिले समर्पित सौर मिशन आहे आणि ते क्रोमोस्फियर आणि कोरोनासह सूर्याच्या वातावरणाचा अभ्यास करेल.
- आदित्य L1 अंतराळयान हा 1.5 टन वजनाचा उपग्रह आहे जो सात पेलोड्सने सुसज्ज आहे. पेलोड्स रिमोट सेन्सिंग आणि इन-सीटू मापनांसह विविध पद्धती वापरून सूर्याच्या वातावरणाचा अभ्यास करतील. हे यान सूर्य-पृथ्वी लॅग्रेंज पॉइंट 1 (L1) भोवती प्रभामंडल

कक्षेत ठेवले जाईल, जे पृथ्वीपासून सुमारे 1.5 दशलक्ष किलोमीटर अंतरावर आहे. आदित्य L1 मिशन बदल माहिती मिळवण्यासाठी खाली दिलेल्या लिंक वर क्लिक करा.

आदित्य L1 मिशन बदल माहिती मिळवण्यासाठी येथे क्लिक करा कोवॅक्स

- कोलिशन फॉर एपिडेमिक प्रिपेडनेस इनोव्हेशन्स (CEPI), ग्लोबल अलायन्स फॉर व्हॅक्सिन अँड इम्युनायझेशन (GAVI) आणि जागतिक आरोग्य संघटना (WHO) यांच्या सह-नेतृत्वाखाली तयार करण्यात आली आहे.
- उद्दिष्ट: Covid-19 लसींच्या विकासाला आणि निर्मितीला गती देणे आणि जगातील प्रत्येक देशासाठी न्याय्य आणि न्याय्य प्रवेशाची हमी देणे.
- COVAX हा Covid-19 टूल्स (ACT) ऍक्सिलेटरच्या ऍक्सेसचा लसींचा आधारस्तंभ आहे.
- ACT एकसीलेटर हे COVID-19 चाचण्या, उपचार आणि लसींचा विकास, उत्पादन आणि न्याय्य प्रवेशाला गती देण्यासाठी जागतिक सहकार्य आहे.

अनुवांशिक अभियांत्रिकी डॅास नियंत्रण एक अपग्रेड देते

- शास्त्रज्ञांना आता एकाधिक डॅासांच्या प्रजातींच्या संपूर्ण जीनोम अनुक्रमांमध्ये प्रवेश आहे, ज्यामुळे आपल्याला त्यांचे अनुवांशिकरित्या हाताळणी करता येते.
- जीन-ड्राइव्ह तंत्रज्ञान हा असाच एक दृष्टीकोन आहे, जो भारत, ब्राझील आणि पनामा येथे बाह्य चाचण्यांमध्ये वापरला गेला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- डॅासांच्या अनुकीय हाताळणीमागील मूलभूत कल्पना म्हणजे त्यांच्या पुनरुत्पादनात हस्तक्षेप करून त्यांची लोकसंख्या पद्धतशीरपणे नियंत्रित करणे.
- जगभरातील शास्त्रज्ञांनी विविध अनुवांशिक सुधारणा पद्धती विकसित केल्या आहेत. या प्रयत्नातील एक प्रमुख म्हणजे **जीन-ड्राइव्ह तंत्रज्ञान**.

जीन-ड्राइव्ह तंत्रज्ञान

- या तंत्रज्ञानाची कल्पना रॉयल सोसायटी प्रोसीडिंग्समध्ये प्रकाशित झालेल्या 2003 च्या पेपरमध्ये इम्पीरियल कॉलेज लंडनचे प्राध्यापक **ऑस्टिन बर्ट** यांनी केली होती.
- 2020 मध्ये फ्लोरिडा आणि टेक्सासमधील काउंटीमध्ये OX5034 नावाचा अनुकीय सुधारित डॅास सोडण्यात आला.
- अनुकीयदृष्ट्या सुधारित नर OX5034 डॅासांनी मादी डॅासांसोबत संभोग केला परंतु स्व-मर्यादित अनुक्रमांमुळे मादी संतती टिकून राहिली. नर डॅास जवळपास डॅासभर पिढ्यांनंतर वातावरणातून नाहीसे होतील.

डॅासांमुळे होणारे आजार

- मलेरिया, डेंग्यू/डेंग्यू हेमोरेजिक ताप (DHF), लिम्फॅटिक फायलेरियासिस (एलिफंटियासिस), काळा-आझार/व्हिसेरल लीशमॅोनियासिस (VL), जपानी एन्सेफलायटीस (JE), आणि चिकनगुनिया.

पिकोफ्लेअर जेट म्हणजे काय?

- युरोपियन स्पेस एजन्सी आणि यूएस स्पेस एजन्सी नासा यांच्या संयुक्त मोहिमेतील सोलर ऑर्बिटर एअरक्राफ्टच्या निष्कर्षाचा अभ्यास करणाऱ्या संशोधकांनी अलीकडेच जाहीर केले की त्यांना सूर्याच्या बाह्य वातावरणातून अधूनमधून बाहेर काढल्या जाणाऱ्या चार्ज कणांचे छोटे जेट्स सापडले आहेत.

महत्त्वाचे मुद्दे

- 'पिकोफ्लेअर जेट्स' हे सौर वाऱ्याचे स्रोत असू शकतात, ज्याचा सौर यंत्रणेवर तसेच पृथ्वीच्या चुंबकीय क्षेत्रावर महत्त्वपूर्ण प्रभाव पडतो.
- सौर वारा हा सूर्यापासून चार्ज केलेल्या कणांचा उच्च-वेगवान प्रवाह आहे, परंतु त्यांचे नेमके मूळ अस्पष्ट आहे.

भारतीय स्पेस स्टार्ट-अप्स म्हणतात की फंडिंग हे सर्वात मोठे आव्हान आहे

- आज भारतीय अंतराळ उद्योगासमोर निधी मिळणे हे सर्वात मोठे आव्हान आहे आणि म्हणून सरकारने या क्षेत्राच्या वाढीसाठी टर्बो चार्ज करण्यासाठी सॉफ्ट फंड आणि अतिरिक्त प्रोत्साहने स्थापन करण्याचा विचार केला पाहिजे, असे स्पेस स्टार्ट-अप आणि इकोसिस्टम प्लेयर्स म्हणाले.

महत्त्वाचे मुद्दे

- नियमन आघाडीवर स्पष्टतेसह हे क्षेत्र प्रचंड वाढीसाठी सज्ज होते.
- तथापि, उद्यम भांडवल कंपन्यांनी या क्षेत्रात गुंतवणूक करण्यास स्वारस्य दाखवले असले तरी निधी हा एक मुद्दा राहिला, असे निरीक्षण इंटरनॅशनल कॉन्फरन्स ऑन स्पेस 2023 मधील तज्ञांनी नोंदवले.
- काही आठ विशिष्ट क्षेत्रे अंतराळ क्षेत्रातील प्रमुख चालक म्हणून ओळखली गेली आहेत, ज्यात पुढील 10 वर्षांत \$8 अब्ज वरून \$44-अब्ज उद्योग बनण्याची क्षमता आहे.
- स्पेस सोल्यूशन्स, उपकरणे आणि उत्पादनांसाठी काही 95% घटक आयात केले जातात.

गुरुत्वाकर्षण अस्थिरता आकाशगंगांच्या उत्क्रांतीवर परिणाम करू शकते

- इंडियन इंस्टीट्यूट ऑफ एस्ट्रोफिजिक्स (IIA) (भारतीय खगोल भौतिकी संस्थान) ने केलेल्या अभ्यासामुळे गुरुत्वाकर्षण अस्थिरता आकाशगंगा उत्क्रांतीशी कशी जोडलेली आहे हे समजण्यास मदत करू शकते.

महत्त्वाचे मुद्दे

- अभ्यासात तारा निर्मिती दर, वायू अंश आणि जवळच्या आकाशगंगांच्या गुरुत्वाकर्षणाच्या अस्थिरतेच्या वाढीसाठी टाइमस्केलची तुलना केली गेली.
- स्पिट्झर फोटोमेट्री अँड ऍक्चुरेट रोटेशन कर्व्स (SPARC) डेटाबेसमधून घेतलेल्या 175 आकाशगंगांच्या नमुन्याच्या स्थिरतेच्या पातळीची देखील तपासणी केली.
- हा अभ्यास संशोधकांना आकाशगंगांच्या स्थिरतेच्या पातळीचे नियमन करण्यात गडद पदार्थाची (डार्क मॅटर) भूमिका शोधण्यात मदत करू शकतो.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- जवळपासच्या आकाशगंगांमधील स्थिरतेच्या पातळीची तुलना करणारा अभ्यास, आकाशगंगांच्या उत्क्रांतीत गुरुत्वाकर्षणाच्या अस्थिरतेची भूमिका समजून घेण्यास मदत करू शकतो.

जीनोम सिक्वेन्सिंग

- जीनोम अनुक्रम म्हणजे जीनोममधील डीएनए न्यूक्लियोटाइड्स किंवा बेसचा क्रम शोधणे.
- त्यात अँडेनाइन, सायटोसिन, ग्वानिन्स आणि थायमिनचा क्रम आहे ज्यामुळे कोणत्याही जीवाचा डीएनए बनवतो.
- ही अशी प्रक्रिया आहे ज्यामध्ये एखाद्या व्यक्तीमध्ये बेस जोड्यांच्या अचूक क्रमाचा उलगडा होतो. हे "उलगडणे" किंवा जीनोमचे वाचन हेच अनुक्रम आहे.

फायदे

- रोगाचे प्रारंभिक निदान आणि लक्षित उपचार करता येतात.
- रोग होण्याचा अनुवांशिक जोखीम आधी शोधला जाऊ शकतो, ज्यामुळे वारशाने मिळालेला रोग व्यवस्थापित करण्यात मदत होते
- हे विशिष्ट जीवनशैलीतील बदलांना मार्गदर्शन करू शकते आणि विशिष्ट रोगांचे स्वरूप रोखू शकते.

गॅलेक्टिक टाईड

- विश्वाच्या आकाशगंगांनी अनुभवलेल्या भरती-ओहोटींना गॅलेक्टिक टाईड्स म्हणतात.
- आकाशगंगेतील गुरुत्वाकर्षण शक्तींमुळे आकाशगंगेतील भरती-ओहोटी होतात,
- ते तारे आणि वायू ढग यांसारख्या खगोलीय वस्तूंमधील परस्परसंवादामुळे निर्माण होतात.
- ते भरती-ओहोटी आणि पूल तयार करून, तारा निर्मितीला प्रोत्साहन देऊन आणि लहान तारा प्रणालींना व्यत्यय आणून आकाशगंगेच्या संरचनेचा आकार बदलू शकतात.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- ऍड्रोमेडा आकाशगंगा 110 किमी/से वेगाने आकाशगंगेकडे जात आहे आणि चार अब्ज वर्षांत टक्कर होईल.

नासाचे पहिले लघुग्रहाचे नमुने पृथ्वीवर उतरले.

- नासाच्या बेन्नूचे पहिले लघुग्रहाचे नमुने खोल अंतराळातून पॅराशूट करून उता वाळवंटात आणले गेले.

ओएसआयआरआयएस-रेक्स मिशन:

- ओरिजिन्स स्पेक्ट्रल इंटरप्रिटेशन रिसोर्स आयडेंटिफिकेशन सिक्स्युरिटी - रेगोलिथ एक्सप्लोरर 2016 मध्ये NASA द्वारे बेन्नूच्या प्रवासासाठी लाँच केले गेले.
- या यानाने पृथ्वीजवळील बेन्नू नावाच्या लघुग्रहावर प्रवास केला आणि अभ्यासासाठी नमुना पृथ्वीवर परत आणला.
- हे मिशन वैज्ञानिकांना ग्रह कसे तयार झाले आणि जीवन कसे सुरू झाले याचा तपास करण्यात मदत करेल, तसेच पृथ्वीवर परिणाम करू शकणाऱ्या लघुग्रहांची समज सुधारेल.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- आत्तापर्यंत फक्त जपान आणि यूएसए लघुग्रहांचे नमुने आणू शकला

माहिती तंत्रज्ञान कायद्याचे कलम 67A

- माहिती तंत्रज्ञान कायद्याचे कलम 67A बातम्यांमध्ये आहे कारण सर्वोच्च न्यायालय यूट्यूब मालिका किंवा OTT प्लॅटफॉर्ममध्ये असभ्य भाषेचा वापर "लैंगिकरित्या सुस्पष्ट कृत्य" म्हणून तपासत आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- आयटी कायद्याचे कलम 67 इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपात अश्लील साहित्य प्रकाशित किंवा प्रसारित करण्यासाठी शिक्षेची तरतूद आहे.
- आयटी कायद्याचे कलम 67A लैंगिकरित्या सुस्पष्ट कृत्ये असलेली सामग्री प्रकाशित किंवा प्रसारित करण्यासाठी शिक्षेची तरतूद आहे.

GenAI ची क्षमता वापरण्यास मदत करण्यासाठी KX

यु.के. आणि न्यूयॉर्क-आधारित KX, एंटरप्राइजेस आणि डेव्हलपर्सना जनरेटिव्ह AI (GenAI) ची पूर्ण क्षमता वापरण्यात मदत करण्यासाठी सॉफ्टवेअर ऑफरसह भारतीय बाजारात प्रवेश केला आहे.

जनरेटिव्ह एआय

- जनरेटिव्ह आर्टिफिशियल इंटेलिजेंस ही एक प्रकारची AI प्रणाली आहे जी नवीन सामग्री किंवा डेटा तयार करू शकते जी मानवनिर्मित सामग्री, जसे की मजकूर, प्रतिमा, संगीत, कोड इ.
- मोठ्या प्रमाणातील डेटामधून शिकण्यासाठी ते न्यूरल नेटवर्क वापरून कार्य करते आणि नंतर शिकलेल्या नमुन्यांची आणि नियमांवर आधारित आउटपुट तयार करते.
- ChatGPT, DALL-E, आणि Bard ही जनरेटिव्ह एआय ॲप्लिकेशन्सची उदाहरणे आहेत जी वापरकर्त्यांना दिलेल्या प्रॉम्प्ट्स किंवा संवादांवर आधारित मजकूर किंवा प्रतिमा तयार करतात.

पुरस्कार बातम्या**65 व्या रॅमन मॅगसेसे पुरस्कार 2023 विजेत्यांची यादी**

- रॅमन मॅगसेसे पुरस्कार, ज्याला बऱ्याचदा 'आशियाचे नोबेल पारितोषिक' म्हटले जाते, हा एक उल्लेखनीय पुरस्कार आहे जो अपवादात्मक भावना आणि प्रभावशाली नेतृत्वाचे प्रतिनिधित्व करतो. या वर्षी, समारंभाच्या 65 व्या आवृत्तीत, सर फझले हसन आबेद, मदर तेरेसा, दलाई लामा, सत्यजित रे आणि इतर अनेकांच्या लोकांना रॅमन मॅगसेसे पुरस्कार प्रदान करण्यात आला.

रॅमन मॅगसेसे पुरस्कार 2023 विजेत्यांची यादी

पुरस्कारार्थी नाव	देश	योगदान
कोरवी रक्षंद	बांगलादेश	बांगलादेशातील वंचित मुलांसाठी सर्वसमावेशक शिक्षण विकसित करणे
युजेनियो लेमोस	तिमोर वाचला	तरुण तिमोरे निसर्ग आणि त्यांच्या सभोवतालचा कसा विचार करतात यासाठी उल्लेखनीय योगदान.
मिरियम कॉरोनल-फेरर	फिलीपिन्स	शांतता निर्माणातील अहिंसक रणनीतींच्या परिवर्तनीय शक्तीवर अतूट विश्वास
डॉ रवी कन्नन आर.	भारत	त्याच्या वैद्यकीय व्यवसायावर दृढ निष्ठा, औषध खरोखर कशासाठी आहे यावर लक्ष केंद्रित करणे: प्रो-हेल्थ आणि लोक-केंद्रित उपचार.

शांता थौतम यांना ब्रिक्स इनोव्हेशन फोरममध्ये जागतिक इनोव्हेशन पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले.

- तेलंगणाच्या चीफ इनोव्हेशन ऑफिसर (CIO) शांता थौतम यांना मॉस्को येथे 27 ते 29 ऑगस्ट दरम्यान आयोजित पहिल्या ब्रिक्स इनोव्हेशन फोरममध्ये जागतिक नवोपक्रम पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले आहे. शाश्वत विकास लक्ष्य-4 मध्ये उत्कृष्ट योगदान दिल्याबद्दल हा पुरस्कार दिला जातो.
- या श्रेणी ब्राझीलमधील साओ पाउलोचे नगर शिक्षण मंत्री फर्नांडो पडुला नोव्हास आणि ओमानमधील उच्च शिक्षण, संशोधन आणि नवोपक्रम मंत्रालयाचे संशोधन आणि नवोपक्रम विभागाचे अवर सचिव सैफ अल-हिदाबी यांना पुरस्कार मिळाला.

केंद्र सरकारने नवीन विज्ञान पुरस्कार जारी केले

- केंद्र सरकारने राष्ट्रीय विज्ञान पुरस्कार सुरू केला. - शास्त्रज्ञ, तंत्रज्ञ आणि नवकल्पकांचा सत्कार करण्यासाठी 56 पुरस्कार देण्यात येणार.

महत्त्वाचे मुद्दे

- या पुरस्कारांमध्ये पुरस्कारार्थीना प्रमाणपत्र आणि पदक दिले जाईल
- राष्ट्रीय विज्ञान पुरस्कारासाठी 3 विज्ञान रत्न, 25 विज्ञान श्री, 25 विज्ञान युवा-शांती स्वरूप भटनागर आणि तीन विज्ञान संघ पुरस्कार;
- दरवर्षी 11 मे रोजी राष्ट्रीय तंत्रज्ञान दिन म्हणून पुरस्कार जाहीर केले जातील

तुम्हाला माहित आहे का?

- ही पारितोषिके दरवर्षी 13 श्रेणीसाठी दिली जातील

वहिदा रहमान यांना दादासाहेब फाळके पुरस्कार मिळणार आहे

- भारतीय चित्रपटसृष्टीतील अतुलनीय योगदानाबद्दल, वहिदा रहमान यांना 2021 चा दादासाहेब फाळके पुरस्काराने सन्मानित करण्यात येणार आहे.
- रहमान यांना पद्मश्री आणि पद्मभूषण पुरस्कारही मिळाले आहेत.

तुम्हाला माहित आहे का?

- 1971 मध्ये तिला सर्वोत्कृष्ट अभिनेत्रीचा राष्ट्रीय पुरस्कार मिळाला होता.

Adda247

Maharashtra

ka mahapack

Live classes, Test series
Recorded videos, E-books

MPSC (राज्यसेवा) MPSC (संयुक्त) महाराष्ट्र पोलीस
तलाठी, वनरक्षक, कृषी विभाग महानगर पालिका नगर
परिषद, जिल्हा परिषद, SSC & ALL OTHER STATE
EXAM

दादासाहेब फाळके पुरस्काराविषयी

- हा राष्ट्रीय चित्रपट पुरस्कारांचा एक भाग आहे, जो चित्रपट उद्योगातील सन्मानांचा एक अत्यंत प्रतिष्ठित संग्रह आहे.
- 1913 मध्ये भारताला पहिला चित्रपट राजा हरिश्चंद्र देणाऱ्या धुंडीराज गोविंद फाळके यांच्या नावावरून हा पुरस्कार देण्यात आला आहे
- हा पुरस्कार भारतीय चित्रपट क्षेत्रातील सर्वोच्च सन्मान मानला जातो. "भारतीय चित्रपटसृष्टीच्या वाढीसाठी आणि विकासासाठी दिलेल्या अतुलनीय योगदानासाठी हा पुरस्कार दिला जातो

इंडिया स्मार्ट सिटीज अवॉर्ड कॉन्टेस्ट (ISAC) 2022

- ISAC 100 स्मार्ट शहरांमध्ये शाश्वत विकासाला चालना देणारी शहरे, प्रकल्प आणि नाविन्यपूर्ण कल्पना ओळखते आणि पुरस्कृत करते. विजेते:-

- इंदोर - सर्वोत्कृष्ट स्मार्ट सिटीचा पुरस्कार
- मध्य प्रदेश - सर्वोत्कृष्ट राज्य पुरस्कार
- चंदीगड - सर्वोत्कृष्ट यूटी पुरस्कार

क्र्रीडा बातम्या**4*400 मी रिले एथलीट जे बुडापेस्ट येथे वर्ल्ड चॅम्पियनशिपच्या अंतिम फेरीत पोहोचले**

- राजेश रमेश
- मोहम्मद अजमल वरियाथोडी
- जेकबवर प्रेम करा
- मुहम्मद अनस याहिया

बातमीतील व्यक्ती : जिग्नेश रावल

- जिग्नेश रावल हे देशातील सर्वोत्तम टेनिस प्रशिक्षकांपैकी एक आहेत.
- शेवटच्या दोन राष्ट्रीय महिला चॅम्पियन झील देसाई आणि वैदेही चौधरी या अहमदाबाद येथील त्यांच्या प्रशिक्षणातून आल्या आहेत.
- जिग्नेशला मिशनरी आवेशाने अनेक खेळाडू तयार करण्याचा समृद्ध अनुभव आहे.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- देशातील सर्वोत्कृष्ट टेनिस प्रशिक्षकांपैकी जिग्नेश रावल यांनी यूके, यूएसए आणि कॅनडामधील आश्वासक आणि फायद्याची कारकीर्द सोडून दिली आणि त्या सर्व राष्ट्रांमध्ये फलदायी कारकिर्दीनंतर मायदेशी परतणे पसंत केले; त्यांनी अनुभवाचा उपयोग करून भारतात एक यंत्रणा बसवली आहे.

वॉर्नरने तेंडुलकरला मागे टाकले, सर्वाधिक शतकांसह सलामीवीर ठरला

- ऑस्ट्रेलियन फलंदाज डेव्हिड वॉर्नरने महान भारतीय फलंदाज सचिन तेंडुलकरला मागे टाकून आंतरराष्ट्रीय क्रिकेटमध्ये सर्वाधिक शतके करणारा सलामीवीर बनला आहे.
- 36 वर्षीय फलंदाजाने दक्षिण आफ्रिकेविरुद्ध दुसऱ्या एकदिवसीय सामन्यात 46 वे शतक झळकावत हा टप्पा गाठला.

अव्वल भारतीय बुद्धिबळपटू

- डी. गुकेश
- प्रज्ञानंद
- अर्जुन इरिगाईसी
- निहाल सरीन

पुस्तके आणि लेखक बातम्या**अशोकमित्र यांच्या 92व्या जयंतीनिमित्त 'फिक्शन अँड बियाँड' या पुस्तकाचे नुकतेच प्रकाशन करण्यात आले.**

- प्रसिद्ध तमिळ लेखक आणि साहित्य अकादमी विजेते अशोकमित्र यांच्या काल्पनिक आणि गैर-काल्पनिक कामांचा संग्रह फिक्शन अँड बियाँड नुकताच लॉन्च करण्यात आला.

अशोकमित्र बदल

- अशोकमित्र हे जगदीसा त्यागराज यांचे टोपणनाव होते.
- ते एक भारतीय लेखक होते ज्यांना स्वातंत्र्योत्तर तमिळ साहित्यातील सर्वात प्रभावशाली व्यक्तिमत्त्व मानले जाते.
- त्यांनी 200 पेक्षा जास्त लघुकथा, नऊ कादंबऱ्या आणि इतर गद्य लेखनाव्यतिरिक्त सुमारे 15 कादंबऱ्या लिहिल्या आहेत.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- अशोकमित्र हा साहित्य अकादमी पुरस्कार विजेते होते जो साहित्य क्षेत्रातील सर्वात प्रतिष्ठित पुरस्कार आहे.

संरक्षण बातम्या**महेंद्रगिरी ही भारताची नवीन युद्धनौका 1 सप्टेंबर रोजी मुंबईत दाखल होणार आहे.**

- भारताचे संरक्षण क्षेत्र एक महत्त्वपूर्ण टप्पा गाठण्याच्या तयारीत आहे कारण देशाची नवीनतम युद्धनौका, महेंद्रगिरी, 1 सप्टेंबर रोजी मुंबईतील माझगाव डॉक शिपबिल्डर्स येथे लॉन्च होणार आहे. प्रोजेक्ट 17A चे सातवे आणि अंतिम स्टेथ फ्रिगेट महेंद्रगिरीचे प्रक्षेपण भारताने स्वयंपूर्ण नौदल दलाच्या निर्मितीमध्ये केलेल्या उल्लेखनीय प्रगतीचे प्रतीक आहे.

भारत-श्रीलंका सागरी सराव

- INS दिल्ली श्रीलंकेच्या नौदलाच्या जहाज विजयबाहूसोबत सागरी सराव करते

महत्वाचे मुद्दे

- भारताच्या INS आणि श्रीलंकेच्या SLN द्वारे क्रो आयलंड बीच (श्रीलंका) येथे स्वच्छता मोहीम संयुक्तपणे हाती घेण्यात आली.
- आयएनएस दिल्लीच्या कमांडिंग ऑफिसरने वेस्टर्न नेव्हल एरिया (कॉमवेस्ट) चे कमांडर रिअर ऍडमिरल सुरेश डी सिल्वा यांच्याशी संवाद साधला.
- भारताच्या 'आरोग्य मैत्री' उपक्रमाचा एक भाग म्हणून, ज्याचा उद्देश मित्र देशांना अत्यावश्यक वैद्यकीय पुरवठा करणे हा आहे, श्रीलंकेतील भारताचे उच्चायुक्त गोपाल बागले यांनी श्रीच्या सभापतींना अत्याधुनिक आरोग्य मैत्री घन भेट दिले. लंका संसद.
- हे वैद्यकीय क्यूब्स प्रकल्प BHISHM (सहयोग हित आणि मैत्रीसाठी भारत हेल्थ इनिशिएटिव्ह) अंतर्गत स्वदेशी विकसित केले गेले आहेत.

संरक्षण संबंधातील प्रगतीचे मोदी आणि बिडेन यांने स्वागत केले

- दोन्ही नेत्यांनी जनरल इलेक्ट्रिक एरोस्पेस आणि हिंदुस्तान एरोनॉटिक्स लिमिटेड (HAL) यांच्यात भारतातील GE F-414 जेट इंजिन तयार करण्यासाठी व्यावसायिक कराराच्या पूर्ण प्रक्रियेचे स्वागत केले.
- दोन्ही देशांमधील सातव्या आणि शेवटच्या WTO थकबाकीच्या वादावरही तोडगा निघाला.

- राष्ट्राध्यक्ष बिडेन यांनी भारताच्या संरक्षण मंत्रालयाकडून 31 जनरल अँटॉमिक्स MQ-9B, दूरस्थपणे चालवलेले विमान आणि संबंधित उपकरणे खरेदी करण्यासाठी विनंती पत्र जारी करण्याचे स्वागत केले.
- यूएस उद्योग भारताच्या देखभाल, दुरुस्ती आणि दुरुस्ती क्षमता आणि विमानांच्या सुविधांमध्ये अधिक गुंतवणूक करेल.
- अंतराळ सहकार्यावर, नासा आणि इस्रो यांच्यातील विद्यमान भारत-यूएस सिव्हिल स्पेस जॉइंट वर्किंग ग्रुप अंतर्गत व्यावसायिक अंतराळ सहकार्यासाठी कार्यगटाची स्थापना.

लडाखमध्ये LAC च्या काही अंतरावर एअरफील्डसाठी पायाभरणी

- संरक्षण मंत्री राजनाथ सिंह यांनी लडाखमधील न्योमा एअरफील्डसाठी अक्षरशः पायाभरणी केली, अरुणाचलमधील नेचिफू बोगद्याचे उद्घाटन केले.

महत्त्वाचे मुद्दे

- सुमारे 200 कोटी रुपये खर्चून विकसित केले जाणारे न्योमा एअरफील्ड लडाखमधील हवाई पायाभूत सुविधांना चालना देईल आणि उत्तर सीमेवर IAF ची क्षमता वाढवेल.
- संरक्षणमंत्र्यांनी समर्पित केलेल्या प्रकल्पांमध्ये अरुणाचल प्रदेशातील नेचिफू बोगदा, पश्चिम बंगालमधील दोन हवाई क्षेत्र, दोन हेलिपॅड, 22 रस्ते आणि 63 पूल यांचा समावेश आहे. या 90 प्रकल्पांपैकी अरुणाचल प्रदेशात 36, लडाखमध्ये 26, जम्मू-काश्मीरमध्ये 11, मिझोराममध्ये पाच, हिमाचल प्रदेशमध्ये तीन, सिक्कीम, उत्तराखंड आणि पश्चिम बंगालमध्ये प्रत्येकी दोन आणि नागालँड, राजस्थान आणि अंदमान आणि निकोबारमध्ये बेटांमध्ये प्रत्येकी एक प्रकल्प आहे.

युद्ध अभ्यास

- फोर्ट वेनराईट, अलास्का (यूएसए) येथे "युद्ध अभ्यास" ची 19 वी आवृत्ती सुरू झाली.

युद्ध अभ्यास बद्दल माहिती

- हा भारत आणि अमेरिका यांच्यातील वार्षिक संयुक्त लष्करी सराव आहे.
- 19 वी आवृत्ती यूएसए (अलास्का) येथे 25 सप्टेंबर ते 8 ऑक्टोबर 2023 दरम्यान आयोजित केली आहे
- सरावाची थीम 'एम्प्लॉयमेंट ऑफ अँड इंटिग्रेटेड बॅटल ग्रुप इन माउंटन/ एक्सट्रीम क्लायमेटिक कंडिशनस अंडर चॅंजर VII ऑफ युनाइटेड नेशन्स मँडेट ही आहे.

इराणच्या लष्कराचा नवीन इमेजिंग उपग्रह

- इराणच्या रिव्होल्यूशनरी गार्ड्सने एक नवीन लष्करी इमेजिंग उपग्रह यशस्वीपणे प्रक्षेपित केला.
- नूर-3 इमेजिंग उपग्रह पृथ्वीच्या 450 किलोमीटर उंचीच्या कक्षेत ठेवण्यात आला.

महत्त्वाचे दिवस

राष्ट्रीय पोषण सप्ताह 1 ते 7 सप्टेंबर दरम्यान साजरा केल्या जातो.

- राष्ट्रीय पोषण सप्ताह 1 ते 7 सप्टेंबर दरम्यान साजरा केल्या जातो.. या सप्ताहादरम्यान, योग्य पोषणाचे महत्त्व आणि निरोगी जीवनशैली राखण्यात त्याची भूमिका याविषयी जागरूकता निर्माण करण्यासाठी हा साप्ताह साजरा केल्या जातो.

- राष्ट्रीय पोषण सप्ताह मार्च 1973 मध्ये अमेरिकन डायटेटिक असोसिएशन (आता अकादमी ऑफ न्यूट्रिशन अँड डायटेटिक्स) च्या सदस्यांनी आहारतज्ञांच्या व्यवसायाचा प्रचार करताना पोषण शिक्षणाच्या संदेशाबद्दल लोकांना शिक्षित करण्यासाठी सुरू केले होते. 1982 मध्ये केंद्र सरकारने राष्ट्रीय पोषण सप्ताह साजरा करण्यास सुरुवात केली. ही मोहीम नागरिकांना पोषणाचे महत्त्व पटवून देण्यासाठी आणि त्यांना निरोगी आणि शाश्वत जीवनशैली अंगीकारण्यासाठी प्रोत्साहित करण्यासाठी सुरू करण्यात आली होती.

दरवर्षी 2 सप्टेंबर रोजी जागतिक नारळ दिवस साजरा केला जातो.

- दरवर्षी 2 सप्टेंबर रोजी जागतिक नारळ दिवस साजरा केला जातो. या फळाचे फायदे समजून घेण्यासाठी आणि जागरूकता वाढवण्यासाठी हा दिवस साजरा केला जातो. भारतात, तामिळनाडू, कर्नाटक, केरळ, पश्चिम बंगाल आणि आंध्र प्रदेश ही नारळ पिकवणारी मुख्य राज्ये आहेत.

जागतिक आत्महत्या प्रतिबंध दिन

- 10 सप्टेंबर रोजी साजरा केला जातो.
- जागतिक आत्महत्या प्रतिबंध दिन हा एक उपक्रम आहे जो 2003 मध्ये गंभीर समस्येवर प्रकाश टाकण्यासाठी, सामाजिक कलंक कमी करण्यासाठी आणि जागरूकता वाढवण्यासाठी सुरू झाला होता. 'ऑक्शन' ही आशा जागृत करणे आणि प्रतिबंधात्मक उपायांना चालना देणे हे आहे.

हिंदी दिवस: 14 सप्टेंबर

- भारतात 14 सप्टेंबर हा दिवस हिंदी दिवस म्हणून साजरा केला जातो.
- संविधानाच्या आठव्या अनुसूचीमध्ये 22 भाषांचा समावेश आहे, ज्यामध्ये हिंदीचा समावेश आहे.
- हिंदी ही देवनागरी लिपीत लिहिली जाते.

15 सप्टेंबर आंतरराष्ट्रीय लोकशाही दिन म्हणून साजरा करण्यात आला.

- या वर्षी या दिवसाची थीम "इम्पावरिंग नेक्स्ट जनरेशन" अशी होती.
- लोकशाहीच्या प्रगतीमध्ये तरुणांच्या महत्त्वाच्या भूमिकेवर थीम केंद्रित आहे.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- युनायटेड नेशन्सने लोकशाही निधी विकसित केला आहे ज्याचा वापर अशा प्रकल्पांना वित्तपुरवठा करण्यासाठी केला जातो ज्यामुळे एक दोलायमान लोकशाही सुनिश्चित होते.

क्षयरोग रूग्णांसाठी सर्वसमावेशक पोषण आधार

- ताज्या अहवालानुसार, टीबी रोगासाठी कुपोषण हा प्रमुख जोखीम घटक आहे.
- भारतातील वार्षिक क्षयरोगाच्या 55% घटनांमध्ये कुपोषणाचा वाटा आहे.
- भारतातील 45% लोक कुपोषित आहेत, दरवर्षी सुमारे 1.2 दशलक्ष क्षयरोगाचे रूग्ण आढळतात.

जागतिक अल्झायमर दिवस दरवर्षी 21 सप्टेंबर रोजी साजरा केला जातो

- जागतिक स्तरावर अल्झायमर रोगाविषयी जागरूकता निर्माण करण्यासाठी 21 सप्टेंबर हा जागतिक अल्झायमर दिवस म्हणून पाळला जातो.

अल्झायमर रोगाबद्दल.

- अल्झायमर रोग हा एक प्रगतीशील न्यूरोडीजनरेटिव्ह विकार आहे
- याचा मेंदूवर परिणाम होतो ज्यामुळे स्मरणशक्ती कमी होणे, संज्ञानात्मक घट, वर्तणुकीतील बदल, बोलण्यात किंवा लिहिण्यात शब्दांच्या समस्या, चुकीचा निर्णय, मनःस्थिती आणि व्यक्तिमत्त्वात बदल, वेळ किंवा ठिकाणाचा गोंधळ इ. होते.
- अल्झायमर रोग हे स्मृतिभ्रंशाचे सर्वात सामान्य कारण आहे, 60-80% डिमेंशिया प्रकरणे आहेत.
- अल्झायमर रोगावर सध्या कोणताही इलाज नाही.
- उपलब्ध औषध आणि सहायक उपचारांमुळे लक्षणे तात्पुरती कमी होऊ शकतात.
- भारतात, लोकसंख्येच्या वयोमानानुसार 2030 पर्यंत स्मृतिभ्रंश आणि अल्झायमर असलेल्या लोकांची संख्या 7.6 दशलक्षपर्यंत वाढणार आहे.

विविध बातम्या**जम्मू आणि काश्मीरमधील भदरवाह राजमा आणि रामबन सुलाई मध 6A टॅग मिळाला.**

- या प्रदेशाच्या महत्त्वपूर्ण विकासामध्ये, भदरवाह राजमा आणि सुलाई मध, दोन्ही जम्मू आणि काश्मीरमधील डोडा आणि रामबन या नयनरम्य जिल्ह्यांतील आहेत. भदरवाह राजमा, ज्याला अनेकदा लाल सोयाबीन म्हणून संबोधले जाते, चिनाब खोऱ्यातील लोकांच्या हृदयात आणि टाळूंमध्ये एक विशेष स्थान आहे. त्याच्या विशिष्ट चव आणि पोतसह, ही शेंगा केवळ मुख्य खाद्यपदार्थ नाही तर त्या प्रदेशाचे सांस्कृतिक प्रतीक देखील आहे.
- दुसरा 6A टॅग रामबन जिल्ह्यातील सुलाई येथे उत्पादित केलेल्या मधाला दिल्या गेला. या सुलाई मधाला केवळ त्याच्या उत्कृष्ट चवीमुळेच नव्हे तर त्याच्या सेंद्रिय स्वरूपासाठीही ओळख मिळाली आहे. खरेतर, 2015 मध्ये पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी राणी एलिझाबेथ यांना त्यांच्या ब्रिटनच्या भेटीदरम्यान सेंद्रिय सुलाई मध सादर केला होता, ज्याने या प्रदेशातील नैसर्गिक वरदान जगाला दाखवले होते.

लायकाईट

- धर्मनिरपेक्षतेचे फ्रेंच तत्त्व
- हा शब्द 19व्या शतकात निर्माण झाला.
- हे राज्य आणि चर्चेचे औपचारिक पृथक्करण म्हणून समजले जाते.

समकालीन भारताबद्दल महत्त्वाची माहिती

- नळाच्या पाण्याची जोडणी असलेल्या भारतीय ग्रामीण कुटुंबांची संख्या 13 कोटींवर पोहोचली आहे, उद्दिष्ट 19.23 कोटी आहे.
- स्पेस स्टार्टअपची संख्या 1014 मध्ये 4 वरून 2023 मध्ये 150 पेक्षा जास्त झाली.
- भारताची अंतराळ अर्थव्यवस्था 8 अब्ज डॉलर इतकी आहे.

वॉटर हायसिंथ

- वॉटर हायसिंथ (पॉन्टेरिया कॅसिप्स) ही दक्षिण आफ्रिकेतील एक आक्रमक प्रजाती आहे.
- जगातील इतर अनेक भागांमध्ये वनस्पतीने स्वतःचे नैसर्गिकीकरण केले आहे.
- वॉटर हायसिंथ कमी प्रमाणात असताना पाण्यातून जड धातू काढून टाकून पाणी शुद्ध करते.

- तथापि, वनस्पती एक विपुल स्प्रेडर आहे आणि जेव्हा ती पाण्याच्या शरीराच्या संपूर्ण पृष्ठभागावर आच्छादित असते तेव्हा ते सूर्यप्रकाश पाण्यात प्रवेश करू देत नाही आणि ऑक्सिजन कमी करण्यास देखील सुरवात करते.
- यामुळे जलचर प्राणी आणि वनस्पतींचा मृत्यू होतो, ज्यामुळे विघटन होते आणि ऑक्सिजनची पातळी आणखी कमी होते.
- वॉटर हायसिंथची उपस्थिती दर्शवते की पाण्यात नायट्रोजनची पातळी जास्त आहे.
- हे एक अंतर्निहित समस्येचे लक्षण आहे आणि पाण्याचे पोषक कसे वर्तन करतात.

मगरी (मगर किंवा मार्श मगर)

- एक अंडी घालणारी आणि भोक-घरटे बनवणारी प्रजाती, ज्याला धोकादायक म्हणून देखील ओळखले जाते.
- मुख्यत्वे भारतीय उपखंडापुरते मर्यादित आहे जेथे ते अनेक गोड्या पाण्यातील अधिवासाच्या प्रकारांमध्ये आणि किनारपट्टीवरील खाऱ्या पाण्याच्या सरोवरांमध्ये आणि नदीच्या खोऱ्यांमध्ये आढळू शकते.
- हे भूतान आणि म्यानमारमध्ये आधीच नामशेष झाले आहे.
- IUCN धोकादायक प्रजातींची यादी: असुरक्षित
- CITES: परिशिष्ट I
- वन्यजीव संरक्षण कायदा, 1972: अनुसूची I

समुद्रकिनारा किंवा खाऱ्या पाण्याची मगर:

- पृथ्वीवरील सर्वात मोठी जिवंत मगरी प्रजाती म्हणून गणली जाते, जागतिक स्तरावर एक ज्ञात मॅनेटर म्हणून कुप्रसिद्ध आहे.
- ओडिशातील भितरकनिका राष्ट्रीय उद्यान, पश्चिम बंगालमधील सुंदरबन आणि अंदमान आणि निकोबार बेटांमध्ये आढळतात.
- दक्षिणपूर्व आशिया आणि उत्तर ऑस्ट्रेलियामध्ये देखील आढळतात.
- IUCN धोक्यात असलेल्या प्रजातींची यादी: किमान चिंता
- CITES : अनुसूची I (ऑस्ट्रेलिया, इंडोनेशिया आणि पापुआ न्यू गिनीची लोकसंख्या वगळून, ज्यांचा परिशिष्ट II मध्ये समावेश आहे).
- वन्यजीव संरक्षण कायदा, 1972 : अनुसूची I

घरियाल

- काहीवेळा याला गॅविअल म्हणतात, हा एक प्रकारचा आशियाई मगर आहे जो त्यांच्या लांब, पातळ लांब तोंडासाठी ओळखला जातो जो भांड्यासारखा असतो (हिंदीमध्ये घडा).
- घरियाल लोकसंख्या ही नदीच्या स्वच्छ पाण्याचे चांगले सूचक आहे.
- तुलनेने निरुपद्रवी, मासे खाणारी प्रजाती म्हणून ओळखली जाते.
- मुख्यतः हिमालयातील नद्यांच्या गोड्या पाण्यात आढळतात.
- विंध्य पर्वताच्या (मध्य प्रदेश) उत्तरेकडील उतारावरील चंबळ नदी ही घरियांचे प्राथमिक अधिवास म्हणून ओळखली जाते.
- घागरा, गंडक नदी, गिरवा नदी, रामगंगा नदी आणि सोन नदी यासारख्या हिमालयातील इतर नद्या दुय्यम अधिवास आहेत.
- IUCN धोक्यात असलेल्या प्रजातींची यादी: गंभीरपणे धोक्यात
- CITES: अनुसूची I
- वन्यजीव संरक्षण कायदा, 1972: अनुसूची I

भारतातील आत्महत्येचे तथ्य

- भारतातील महिलांच्या आत्महत्यांपैकी 50% पेक्षा जास्त गृहिणी आहेत.

- उत्तरेकडील राज्यांच्या तुलनेत दक्षिणेत सर्वाधिक आत्महत्यांचे प्रमाण आहे.

मुख्य तथ्ये:

- नॅशनल क्राईम रेकॉर्ड ब्युरो (2021 चा अभ्यास) नुसार -
- 2021 मध्ये भारतात आत्महत्या करून मरण पावलेल्या महिलांची संख्या 45,026 वर पोहोचली आहे.
- भारतातील महिलांच्या आत्महत्यांपैकी 50% पेक्षा जास्त गृहिणी आहेत.
- सर्वात गरीब घरातील 35% विवाहित महिलांना कोणत्या ना कोणत्या प्रकारच्या अत्याचाराचा सामना करावा लागला होता.
- सर्व आत्महत्यांपैकी 30% पेक्षा जास्त आत्महत्या (स्त्री आणि पुरुष) कौटुंबिक किंवा विवाहाशी संबंधित समस्यांमुळे झाल्या.
- जेव्हा आपण आत्महत्यांच्या मृत्यूंकडे पाहतो तेव्हा सर्वाधिक आत्महत्यांचे प्रमाण दक्षिणेत आहे. या राज्यांमध्ये यशस्वी जीवन जगण्यासाठी अधिक सामाजिक दबाव आहे. गोष्ट अशी आहे की उच्च दर्जाचे शिक्षण असलेले राज्य देखील उच्च पातळीच्या अपेक्षा आणते. आणि जेव्हा त्या अपेक्षा पूर्ण होत नाहीत तेव्हा निराशेची पातळी जास्त असते.
- दक्षिणेत, जिथे महिला साक्षरतेचे प्रमाण तुलनेने जास्त आहे आणि महिलांना प्रसारमाध्यमांमध्ये जास्त प्रवेश आहे, तिथे आधुनिक दृष्टीकोन आणि पारंपारिक सामाजिक निकषांमध्ये संघर्ष दिसून येतो. याउलट पारंपारिक अपेक्षेविरुद्ध मागे ढकलणे हे उत्तरेकडील भागात कमी प्रमाणात दिसून येते कारण काही प्रमाणात स्त्रियांमध्ये कमी प्रमाणात एक्सपोजर असते

नवीन बायोटेक/जीएम पिकांचे फायदे

- 2030 पर्यंत SDG गोलचे लक्ष्य 2 साध्य करण्यासाठी, म्हणजेच 'शून्य भूक' लक्ष्य.
- जागतिक अन्न आणि पौष्टिक सुरक्षा मिळवणे.
- हवामानातील बदल कमी करणे आणि पौष्टिक-दाट अन्न तयार करणे.
- भारताच्या खाद्यतेलाच्या गरजा पूर्ण करू शकतात.

तुम्हाला माहित आहे का?

- भारतातील पहिले जीएम पीक म्हणून बीटी कापसाचे व्यावसायिकीकरण करण्यात आले आणि लागवडीसाठी परवानगी असलेले एकमेव जीएम पीक आहे.
- भारताला खाद्यतेलाची मोठी तूट भेडसावत असून, तिची 60% मागणी आयातीद्वारे भागवली जाते.
- सेंटर फॉर जेनेटिक मॅनिप्युलेशन ऑफ क्रॉप प्लांट्स (CGMCP), दिल्ली युनिव्हर्सिटी ऑफ साउथ कॅम्पस, ने GM मोहरी संकरित, DMH-11 तयार केला.
- 25 ऑक्टोबर 2022 रोजी, भारत सरकारच्या पर्यावरण, वन आणि हवामान बदल मंत्रालयाच्या अनुवांशिक अभियांत्रिकी मूल्यमापन समितीने (GEAC) DMH-11 ला मान्यता दिली.

एडलवाईस अल्टरनेटिव्हज \$500-दशलक्ष हवामान निधीवर विचार करत आहे

- एडलवाईस समूहाची शाखा आपल्या पहिल्या हवामान निधीसाठी \$500 दशलक्ष पर्यंत उभारण्याची योजना आखात आहे.

महत्वाचा मुद्दा

- हा निधी अक्षय ऊर्जा, ट्रान्समिशन इन्फ्रास्ट्रक्चर, इलेक्ट्रिक वाहन पायाभूत सुविधा विकसित करणे, हरित पायाभूत सुविधा, जल प्रक्रिया, वाहतूक डीकार्बोनायझेशन आणि औद्योगिक डीकार्बोनायझेशन या क्षेत्रांमध्ये वापरला जाईल..

सिकलसेल रुग्णांसाठी, एक मायावी अपंगत्व प्रमाणपत्र

- सिकलसेल आजाराने ग्रस्त असलेल्या पाच वर्षावरील व्यक्तींना कायमस्वरूपी अपंगत्व प्रमाणपत्र देण्याची योजना तीन केंद्रीय मंत्रालयांमध्ये जवळपास तीन वर्षांपासून रखडलेली आहे.
- संसदेच्या पावसाळी अधिवेशनादरम्यान सादर केलेल्या अहवालात संसदेच्या स्थायी समितीने सरकारला त्वरित निर्णय घेण्याचे आवाहन केले.

महत्वाचे मुद्दे

- अपंगत्व प्रमाणपत्रांसाठी निकष आणि नियम ठरवण्याची जबाबदारी आरोग्य मंत्रालयाची असते, तर सामाजिक न्याय आणि सक्षमीकरण मंत्रालय हे प्रमाणपत्र जारी करते, जे आरक्षण आणि योजनांचे लाभ मिळवण्यासाठी आवश्यक असतात.
- सिकलसेल रोग, एक दुर्बल अनुवांशिक रक्त विकार, विशेषतः संपूर्ण भारतातील आदिवासी लोकसंख्येमध्ये प्रचलित आहे हे लक्षात घेता, आदिवासी कार्य मंत्रालय हे सुनिश्चित करण्यासाठी उत्सुक आहे की तीव्र अशक्तपणा, वेदना आणि ऊतक आणि अवयवातून उद्भवणारी गुंतागुंत असलेल्या रुग्णांना प्रमाणपत्रे जारी केली जातात.

चंद्र कंपाबद्दल महत्वाची माहिती

- हे भूकंपाचे हादरे किंवा कंपने आहेत जे चंद्राच्या पृष्ठभागावर होतात.
- पृथ्वीवरील भूकंपापेक्षा त्याची तीव्रता कमी असते.
- सर्वात मजबूत चंद्रकंप रिश्टर स्केलवर 5.5 पर्यंत पोहोचू शकतात, परंतु बहुतेक ते खूपच कमकुवत आहेत.
- अपोलो मोहिमेद्वारे चंद्राच्या पृष्ठभागावर ठेवलेले भूकंपमापक वापरून हे मोजले जाते.
- यामुळे वैज्ञानिकांना चंद्राची अंतर्गत रचना, रचना आणि इतिहास जाणून घेण्यात मदत झाली आहे.

तुम्हाला माहित आहे का?

- चंद्रालाही हादरे बसतात. त्यांना भूकंप नाही तर चंद्रकंप म्हणतात. ते पृथ्वीच्या गुरुत्वाकर्षणाच्या प्रभावामुळे होतात.
- पृथ्वीवरील भूकंपाच्या विपरीत जे जास्तीत जास्त काही मिनिटे टिकतात, चंद्रकंप अर्ध्या तासापर्यंत टिकू शकतात. ते भूकंपापेक्षा खूपच कमकुवत आहेत.

वैकल्पिक वाद निवारण (ADR)

- कोर्टात न जाता पक्षांमधील वाटाघाटीद्वारे संघर्ष सोडवण्याच्या प्रक्रियेला वैकल्पिक वाद निवारण (ADR) असे म्हणतात.

पर्यायी विवाद निराकरण पद्धती

लवाद

- लवाद ही एक प्रक्रिया आहे ज्यामध्ये पक्षकार वाद लवाद न्यायाधिकरणासमोर सादर केला जातो,
- राज्यकारभाराचा पुरस्कार संबंधित पक्षांवर बंधनकारक आहे.

मध्यस्थी

- मध्यस्थीमध्ये, संघर्षाच्या दोन्ही बाजूंना निःपक्षपाती असणारा तृतीय पक्ष सहमत ठरावावर पोहोचण्यासाठी पक्षांसोबत काम करतो.
- हा ऐच्छिक अनौपचारिक, न्यायालयाबाहेर सेटलमेंट आहे,
- निकाल नेहमीच कायदेशीर बंधनकारक नसतो.

सलोखा

- सामंजस्य हा विवादांचे निराकरण करण्याचा एक मार्ग आहे जेथे पक्ष करारावर पोहोचण्यासाठी समंजस व्यक्तीसह कार्य करतात.
- सामंजस्यकर्त्यांचे काम पक्षांना त्यांचे मतभेद बाजूला ठेवून अटींवर परस्पर सहमतीपूर्ण तोडगा काढण्यासाठी सहमती मिळवून देणे आहे.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- लवाद आणि सामंजस्य कायदा 2021 मध्ये शेवटचा सुधारित करण्यात आला.

डिसीज एक्स

- डिसीज एक्स हा अनेकदा बातम्यांमध्ये दिसतो.
- जगभरातील शास्त्रज्ञ 'डिसीज एक्स' नावाच्या नवीन संभाव्य साथीच्या आजाराबाबत चेतावणी देत आहेत.
- ते म्हणतात की हा रोग वुहान व्हायरसपेक्षा 20 पट प्राणघातक असू शकतो.

बद्दल:

- डिसीज एक्स हा एक गूढ रोगकारक आहे, जो WHO च्या ब्लूप्रिंट प्राधान्य रोगांमध्ये समाविष्ट केला गेला आहे.
- हे झोनोटिक रोगाशी संबंधित असू शकते, शक्यतो आरएनए विषाणू ज्या भागात एपिडिमिऑलॉजिकल ट्रायड - पर्यावरण यजमान सतत संक्रमणास अनुकूल असतात.

कफला प्रणाली

- आखाती देशांच्या पायाभूत सुविधा निर्माण करणाऱ्या स्थलांतरित कामगारांच्या कामाच्या परिस्थिती आणि मृत्यूवर आणि मध्य पूर्वेतील मोठ्या प्रमाणावर मीडिया रिपोर्ट्सवर लक्ष केंद्रित केले आहे.

कफला प्रणाली म्हणजे काय?

- ही एक प्रायोजकत्व प्रणाली आहे जी स्थलांतरित कामगारांना एका नियोक्त्याशी बांधते
- आखाती देशांप्रमाणेच पश्चिम आशियातील अनेक देशांमध्ये याचा वापर केला जातो
- ही प्रणाली 1950 मध्ये उदयास आला
- आर्थिक भरभराटीच्या काळात तात्पुरते आणि फिरणारे मजूर उपलब्ध करून देण्याचा उद्देश.
- कफला प्रणाली स्थलांतरित कामगार, नियोक्ते आणि कराराच्या कालावधीवर आधारित आहे
- स्थलांतरित कामगार कायदेशीररित्या त्याच्या मालकाशी बांधील असतो.
- नियोक्त्याच्या परवानगीशिवाय कामगार देशात प्रवेश करू शकत नाही किंवा सोडू शकत नाही

तुम्हाला माहीत आहे का?

- आयएलओच्या अहवालात त्याला आधुनिक काळातील गुलामगिरी असे म्हटले आहे.

प्रिव्हेन्शन ऑफ मनी लॉड्रिंग ऍक्ट (PMLA)

- सर्वोच्च न्यायालयाने छत्तीसगडला पीएमएलएच्या तरतुदींच्या कायदेशीरतेला आव्हान देणारी याचिका मागे घेण्याची परवानगी दिली.

प्रिव्हेन्शन ऑफ मनी लॉड्रिंग ऍक्ट (PMLA)

- हा मनी लॉड्रिंग रोखण्यासाठी आणि मनी लॉड्रिंगमधून मिळवलेल्या किंवा त्यात गुंतलेल्या मालमत्तेच्या जप्तीची तरतूद करण्यासाठी एक कायदा आहे.
- PMLA अंतर्गत मनी लॉड्रिंगच्या गुन्हांचा तपास करण्यासाठी वित्त मंत्रालयाच्या महसूल विभागातील अंमलबजावणी संचालनालय (ED) जबाबदार आहे.

Adda247

Saral Seva MAHAPACK

महाराष्ट्र पोलीस, तलाठी, वनरक्षक, कृषी विभाग, महानगरपालिका, नगरपरिषद, जिल्हा परिषद & All Other State Exam

Live classes, Test Series, Recorded Videos, E-Books

Adda247

मराठी भाषा

व्याकरण
शब्दसंग्रह
उतारे, कविता
आणि इतर विविध घटक

MPSC राज्यसेवा, MPSC गट ब, MPSC गट क, तलाठी, पोलीस भरती आणि महाराष्ट्रातील इतर स्पर्धा परीक्षांसाठी उपयुक्त

MARATHI

नगर परिषद भरती 2023

संकल्प

कर निर्धारण व प्रशासकीय अधिकारी
(Paper 1 & Paper 2)

COMPLETE SELECTION BATCH

Start Aug 9, 2023

Adda247